

ხელისუფლება და საზოგადოება №2 (54) 2020

სამეცნიერო ჟურნალი „ხელისუფლება და საზოგადოება
(ისტორია, თეორია, პრაქტიკა)“

Scientific magazine

"AUTHORITY AND SOCIETY"

(History, Theory, Practice)"

Научный журнал "ВЛАСТЬ И ОБЩЕСТВО

(История, Теория, Практика)"

№ 2 (54) 2020

ღია დიპლომატიის ასოციაციის

სამეცნიერო ჟურნალი

**Scientific magazine of
The Open Diplomacy Association**

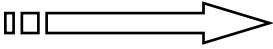
Научный журнал
АССОЦИАЦИИ ОТКРЫТОЙ ДИПЛОМАТИИ

ISSN 1512-374X

ჟურნალი დაარსებულია 2005 წელს საქართველოს ტექნიკური
უნივერსიტეტის სახელმწიფო მართვის კათედრის მიერ

UDC 378(479.22)(051.2)

ბ. 402

სარედაქციო კოლეგია:

- შოთა დოლონაძე მთავარი რედაქტორი
- ოთარ ქოჩორაძე მთავარი რედაქტორის მოადგილე
- ოთარ ზალათურია პასუხისმგებელი მდივანი

ნანა ავალიანი, რუდიგერ ანდრესენი, მეუფე აბრაამი (გარმელია), ევგენი ბარათაშვილი, გიორგი ზალათურია, ოთარ ზალათურია, რასა ბელოკაიტე, ანასტასია განიჩი, იური გორიცივი, ვახტანგ გურული, ქეთო დავითაია, შოთა დოლონაძე, ელუნ დრაკე, ჰარალდ ვერტცი, გენადი იაშვილი, სერჯო კამიზი, რიჩარდ მასი, მიხაილო მედვიდი, როინ მეტრეველი, იოშიკა მიცუი, ზადრი ნაკაშიძე, ლიზავეტა ჟახანინა, ბუდი ნურანი რუჩჯანა, რამონ პიეტროსუარესი, გერტ სურმიულენი, ქეთი ქოქრაშვილი, ოთარ ქოჩორაძე, რუსუდან ქუთათელაძე, მაია ჩხეიძე, ვიარესლავ ძიუნძიუკი, ია ხუბაშვილი. ენდრიუ ლენუქს ჰარდინგსი.

ჟურნალი ხელმძღვანელობს თავისუფალი პრესის პრინციპებით. გამოქვეყნებული მასალების სიზუსტეზე პასუხისმგებელია ავტორი. გამოქვეყნებული მასალები გამოხატავს მხოლოდ ავტორთა პოზიციას და შესაძლოა არ ემთხვეოდეს რედაქციის შეხედულებებს.

რედაქციის მისამართი:

საქართველო, თბილისი, 0175, კოსტავას ქ. 77, VI კორპუსი,
 I სართული, ტელ. 236-45-14,
 77 Kostava st., 0175 Tbilisi, Georgia.
 Tel. [+995 32] 2364514
 e-mail: geoandependip@yahoo.com

გარეკანის გაფორმება: დავით ზალათურია

ჟურნალი გამოდის კვარტალში ერთხელ, 4 ნომერი წელიწადში
 ჟურნალის ელექტრონული ვერსია განთავსებულია ვებგვერდზე:

<http://odageorgia.ge/?page=gamocemebi>

ჟურნალის რეფერირებული მასალა განთავსებულია
 საერთაშორისო სამეცნიერო ელექტრონულ ბიბლიოთეკაში:

<http://www.eLIBRARY.ru>

ს ა რ ჩ ე ვ ი

საჯარო მმართველობის პრაქტიკა

ლუბა კოზმავა

ადგილობრივი თვითმმართველობის რეფორმის წინაპირობები
საქართველოში----- 5

Irina Chistyakova, Alexander Gegechкори, Galina Vorobiova
GENDER EQUALITY IN THE OLYMPIC GAMES----- 21

თამარ მაზმიშვილი, მარიამ ცაცანაშვილი
კარიერული განვითარების პრობლემა საქართველოს საჯარო
სამსახურში (ქოუჩინგის ტექნოლოგია)----- 30

Дина Терещенко
РОЛЬ ГОСУДАРСТВА В ФОРМИРОВАНИИ И РАЗВИТИИ
ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА С УЧЕТОМ ТЕНДЕНЦИЙ
ГЛОБАЛИЗАЦИИ----- 41

Ирина Чистякова, Виктория Латышева, Виталий Гайтан
ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ СУБЪКТОВ
ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА И ГОСУДАРСТВА В УСЛОВИЯХ
ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ И РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ----- 49

ეკონომიკა

Сергей Москалюк, Максим Белевский
НАПРАВЛЕНИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ
ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКИ УКРАИНЫ В УСЛОВИЯХ
ГЛОБАЛЬНОГО КРИЗИСА НА РЫНКАХ ЭНЕРГОРЕСУРСОВ----- 59

სამართალი

ნია ასვანუა
პერსონალურ მონაცემთა დაცვის ისტორია 1918-1921 წლების
საქართველოში----- 66

Оксана Панасюк
ФОРМИРОВАНИЕ СОВРЕМЕННОГО АДМИНИСТРАТИВНО-
ДЕЛИКТНОГО ПРАВА В УКРАИНЕ----- 72

Дмитрий Корниенко
РОЛЬ И МЕСТО СОЦИОКУЛЬТУРНОГО И ДЕЯТЕЛЬНОСТНОГО
ПОДХОДОВ В ИССЛЕДОВАНИИ АДМИНИСТРАТИВНО-
ПРАВОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ СЛУЖЕБНО-БОЕВОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СИЛ ОХРАНЫ ПАРВОПОРЯДКА----- 84

სახელმწიფო და რელიგია

Петр Яроцкий
ПАПА РИМСКИЙ ФРАНЦИСК: КТО ОН В ЖИЗНИ И В ЦЕРКВИ?--- 95

საზოგადოება

ცოტნე წვერავა, რატი წვერავა
კორონავირუსი და ახალი მსოფლიო ტრანზიცია----- 117

Галина Ткаченко
ЖЕНЩИНА В КИЕВСКОЙ РУСИ----- 125

ეკა ვეფხვაძე
COVID-19 - გამოწვევა მსოფლიოსთვის და ახალი შესაძლებლობა
ტერორიზმისთვის----- 136

ნატა ხორავა
ნეირო-ლინგვისტური პროგრამირება - საზოგადოებრივ აზრზე
სამეტყველო ზემოქმედების კოგნიტური ასპექტები და მედია----- 144

პრაქტიკა

დავით კუხალაშვილი, მზევინარ გურული-კუხალაშვილი
ატმოსფერული ჰაერის უსაფრთხოების როლი ეროვნულ
უსაფრთხოებაში----- 151

Svitlana Moroz, Olexandr Moroz
DEPENDENCE OF THE HIGHER EDUCATION QUALITY ON THE
TYPE OF INSTITUTE OF HIGHER EDUCATION AS A BASIS FOR
IMPROVEMENT OF MECHANISMS OF PUBLIC ADMINISTRATION
OF THE EDUCATIONAL SECTOR (BASING ON THE RESULTS OF
THE SURVEY OF UKRAINIAN STUDENTS)----- 160

საჯარო მმართველობის პრაქტიკა

ლუბა კოზმავა

ადგილობრივი თვითმმართველობის რეფორმის წინაპირობები
საქართველოში

ადგილობრივი თვითმმართველობას განსაკუთრებული ადგილი უკავია მმართველობის სისტემაში. იგი წარმოადგენს მოსახლეობასთან ყველაზე „ახლო მდგომ“ ხელისუფლებას, რომლის ფუნქციონირების ქვაკუთხედს დემოკრატიული პროცესების განვითარებისა და თვითმმართველობის ფორმების სრულყოფა წარმოადგენს.

საზოგადოებრივი ურთიერთობები, რომლებიც ქმნიან საზოგადოების და სახელმწიფოს ფორმირების უმთავრეს საფუძველს, უპირველეს ყოვლისა ყალიბდება ადგილებზე - სოფლებსა და უბნებში, არსებული ადათების, ჩვეულებების, ტრადიციების გავლენით და არაფორმალური თუ ფორმალური სოციალური კონტროლით.

ადგილობრივი თვითმმართველობის საკითხი მსოფლიოს მოწინავე ქვეყნების უმრავლესობაში ყოველთვის იყო საზოგადოების პოლიტიკური ცხოვრების ცენტრში. სათემო, საქალაქო თვითმმართველობის ტრადიციების ფესვები - ანტიკური სამყაროს პოლისური დემოკრატიის, შუა საუკუნეების წოდებრივი სახელმწიფოს საქალაქო და სასოფლო თემებიდან იღებს სათავეს. საქართველოში არსებულ თვითმმართველობის 20 საუკუნოვან ტრადიციებზე წარმოდგენას გვიქმნის ჩვენი ქვეყნის სოციალურ-პოლიტიკური და ეკონომიკური განვითარების ისტორია, რამაც შექმნა წინაპირობა და საფუძველი 21-ე საუკუნის დამდევს, საქართველოში თვითმმართველობების ჩამოყალიბების არამარტივი პროცესებისა.

საკვანძო სიტყვები: საქართველოს ადგილობრივი თვითმმართველობა, მოსახლეობის ჩართულობა

ადგილობრივი თვითმმართველობის საკითხი მსოფლიოს მოწინავე ქვეყნების უმრავლესობაში ყოველთვის იყო საზოგადოების პოლიტიკური ცხოვრების ცენტრში.

საქართველოში არსებულ თვითმმართველობის ტრადიციებზე მთაში შემორჩენილი თემის ინსტიტუტი მეტყველებს, რომელსაც ხეობის მოსახლეობის მიერ ყრილობაზე არჩეული ხევისბერი მეთაურობდა. იგი ბრძოლებში მხედარმთავრის, ხოლო მშვიდობიანობის დროს - განმგებელ-მოსამართლის ფუნქციას ასრულებდა: მართავდა თემის ცხოვრებას, განიკითხავდა სადაო საკითხებს, განსაკუთრებულ შემთხვევაში - უძღვებოდა თემის ყრილობას-საფიხნოს და განაჩენი გამოჰქონდა.

ისტორიკოსების ცნობით, ერთიანი ქართული სამეფოს ადმინისტრაციულ დაყოფას პირველად ძვ. წ. IV-III საუკუნეების მიჯნაზე ჰქონდა ადგილი [1]. იბერიის პირველმა მეფემ – ფარნავაზმა ქვეყანა ცენტრალურ რეგიონად და რვა საერისთაოდ დაჰყო. მეფის უფლებამოსილებაში შევიდა მმართველების - ერისთავების დანიშვნა [იხ.დანართში ნახ.1]. ამგვარი დაყოფა საქართველოში VI-VIII საუკუნემდე შენარჩუნდა, შემდგომ საერისთაოების რაოდენობა გაიზარდა და XI-XII საუკუნეებში, ბაგრატიონთა დინასტიის მიერ საქართველოს გაერთიანებას და სამეფოს ტერიტორიულ განვრცობას საერისთაოების იერარქიული სტრუქტურის გართულება მოჰყვა: **ერისთავი – ნაცვალი (გამგებელი) — ხევისთავი (ხევისუფალი, ხევისბერი) – ციხისთავი.**

ერისთავები ასრულებდნენ ადმინისტრაციულ, სამხედრო, ფისკალურ და სასამართლო ფუნქციებს. მონაპირე-საზღვრისპირა ერისთავები კი - საზღვრების დაცვის ფუნქციასაც ითავსებდნენ.

პირველი საქალაქო თვითმმართველობა, ევროპის ქალაქების მსგავსად, VIII-XI საუკუნეებში, თბილისში ჩამოყალიბდა, რომელსაც სათავეში „ტფილისის ბერები - ქალაქის უზუცესები ჩაუდგნენ. ბერებს მოქალაქეთა წარჩინებული ფენიდან ირჩევდნენ და მათ ვალდებულებას ქალაქის უსაფრთხოების-მცველთა რაზმის მეთაურობა, სამართალწარმოება, მოსახლეობის სურსათ-სანოვავით მომარაგება შეადგენდა [2].

1051 წლიდან მოყოლებული, 40 წლის განმავლობაში, თბილისი ფაქტიურად დამოუკიდებელი ქალაქი, „ქალაქი-რესპუბლიკა“ ხდება და მას 12 წევრისგან შემდგარი საბჭო - „უზუცესთა საქალაქო კრებული“ ანუ როგორც უცხოური წყაროები განმარტავენ

”თბილისის კეთილშობილთა ჯგუფი” განაგებდა. ძალაუფლება “თბილისის ხალხის” ხელში გადავიდა, რომლებიც ამ თორმეტთაგან, რიგ-რიგობით, თითო თვე (“ქალაქის მთავარი”) მართავდნენ ქალაქს და გადაწყვეტილებებში სრულიად დამოუკიდებელნი იყვნენ.

მოგვიანებით, 1122 წელს, დავით აღმაშენებლის მეფობის დროს, საქართველოს ყველა ქალაქი მეფის მმართველობის ქვეშ მოექცა. თუმცა, ცენტრალიზებული ფეოდალური სახელმწიფოს პირობებში, სამეფოს დედაქალაქი გარკვეულ ავტონომიურობას და თვითმმართველობას მაინც ინარჩუნებდა - დიდ ქალაქებს "ამირთ-ამირები", ხოლო მცირე ქალაქებს - "ამირები" განაგებდნენ [3].

შემდგომ საუკუნეებში, სოციალურ-პოლიტიკურმა რყევებმა თვითმმართველობების ჩამოყალიბების პროცესის შეჩერება გამოიწვია. გვიანი შუა საუკუნეების საქართველოში ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული დაყოფისა და მართვის ძირითად ერთეულს საფეოდალო – სათავადოები წარმოადგენდა, ხოლო დედაქალაქის მოურავს მეფე ნიშნავდა¹.

XIX საუკუნეში ქართული სამეფო-სამთავროების რუსეთის იმპერიის შემადგენლობაში შესვლას საქართველოს ტერიტორიაზე რუსული ადმინისტრაციული მოწყობის მოდელის გავრცელება მოჰყვა - თბილისში შეიქმნა საქალაქო პოლიციის გამგეობა პოლიცმეისტერით სათავეში, რაც 1840 წელს სამოქალაქო მმართველობამ (“საქალაქო სათათბირო” - «дума») შეცვალა ქალაქისთავისა და ექვსი ხმოსნის შემადგენლობით. მთელი მოსახლეობის მიერ არჩეული ქალაქის თავისა და უძრავი ქონების მფლობელების, ვაჭრებისა და ხელოსნების მიერ წოდებრივი პროპორციის დაცვით არჩეულ (ორი წევრი თითოეული წოდებიდან) ექვს ხმოსანს გარკვეული უფლება-მოვალეობები ჰქონდა - გადასახადების აკრეფის, მოქალაქეთა ქონებისა და სახაზინო საკუთრების დაცვის გარდა, თბილისის გამგეობის უფლებამოსილებაში შედიოდა ქალაქის კეთილმოწყობის, საქალაქო მეურნეობის განვითარებისთვის ხელშეწყობის,

¹ თბილისის ერთ-ერთი პირველი მოურავი გიორგი სააკაძე იყო (1609 წ.). ხოლო თბილისის უკანასკნელი მოურავები იყვნენ მამა-შვილი, თავადი დავით და ესტატე ციციშვილები.

მოსახლეობის საკვებითა და სამრეწველო ნაწარმით მომარაგებაზე ზრუნვის ცალკეული საკითხები.

საქართველოს თვითმმართველობის ისტორიაში გარკვეული გარდატეხა 1866 წელს იწყება. ამ დროს შემუშავებულ იქნა თბილისის მართვის ახალი დებულება, რომლის საფუძველზეც არჩევნებში მონაწილეობის უფლება მიენიჭა ოთხი სოციალური კატეგორიის (4 თანრიგი) 21 წელს მიღწეულ, გარკვეული ქონებრივი ცენზის მქონე და ქალაქის სასარგებლოდ გადასახადის გადამხდელ მოქალაქეებს. ისინი ირჩევდნენ 100 კაცისაგან შემდგარ საქალაქო საკრებულოს (საკანონმდებლო ორგანო), რომლის შემადგენლობიდან აირჩეოდა 8 კაციანი (თითოეული ფენიდან ორ-ორი) საქალაქო განმკარგულებელი ორგანო (აღმასრულებელი ორგანო) და ქალაქის თავი. ამას ემატებოდა მეთვალყურის რწმუნებით აღჭურვილი ხელისუფლების მიერ დანიშნული ერთი პირი.

1870 წლის 16 ივნისს ხელი მოეწერა ახალ “საქალაქო დებულებას” (“საქალაქო წესდებულებას”), რომელიც რუსეთის იმპერიის რიგ ქალაქებში (მათ შორის თბილისში) თვითმმართველობას აწესებდა და როგორც იმდროინდელი პრესა იუწყებოდა “გახდა ახალი ერის დასაწყისი ქალაქების ისტორიაში”[4].

თვითმმართველობის იდეას პროგრესული მნიშვნელობა ჰქონდა, ვინაიდან იგი წარმოადგენდა ადგილობრივი მმართველობის ისეთ ორგანოს, რომელიც არჩევით პრინციპებს ემყარებოდა - იყო წარმომადგენლობითი და მასში მოსახლეობის სხვადასხვა ფენები იღებდნენ მონაწილეობას. დებულების თანახმად, არჩევნებში ყურადღება ამომრჩეველთა არა სოციალურ წარმოშობას, არამედ ეკონომიკურ მდგომარეობას ექცეოდა². [5]. ამომრჩეველები ირჩევდნენ საკანონმდებლო ფუნქციით აღჭურვილ 72 კაციან საქალაქო სათათბიროს (“რჩევას”), რომელიც შემდეგ ირჩევდა 3 კაციან აღმასრულებელ ორგანოს - გამგეობას. ეს

სულ ჩამოყალიბდა ამომრჩეველთა სამი თანრიგი, სამი საარჩევნო კრება: მსხვილი, საშუალო და წვრილი გადამხდელეები. ვინაიდან დაწესებული იყო ქონებრივი ცენზი, თბილისში ხმის უფლება მიიღო 4494 კაცმა (მოსახლეობის 4-5 %-მა)-ქალაქის ღარიბი მოსახლეობა მოკლებული იყო ხმის უფლებას.

უკანასკნელი ქალაქის თავის (“ქალაქის მოთავე”) ხელმძღვანელობით მოქმედებდა. ყველა ჩამოთვლილი ორგანო და ქალაქის თავი ირჩეოდა 4 წლის ვადით.

მოგვიანებით, ჩნდება თვითმმართველობის ინსტიტუციის კიდევ ერთი ატრიბუტი-საარჩევნო უბნები. არჩევნები წარმოებდა ფარულად, ე.წ. “საარჩევნო კენჭების”(რომელიც შემდგომში ჩანაცვლებულ იქნა საბარათო სისტემით) მეშვეობით და ამომრჩევლებიც შესაბამისად “მეკენჭეებად” იწოდებოდნენ [6].

ქალაქის თვითმმართველობის - სათათბიროს პირველი არჩევნები ქ.თბილისში 1874 წლის 18 ნოემბერს ჩატარდა, რასაც ქალაქის თავად ცნობილი საზოგადო მოღვაწის დიმიტრი ყიფიანის არჩევა მოყვა. ამავე პერიოდში, თვითმმართველობის დანერგვა-განვითარების კუთხით გარკვეული პოზიტიური ძვრები საქართველოს სოფლებშიც შეინიშნება - მეფისნაცვალმა დამატკიცა დებულება სასოფლო საზოგადოებათა მოწყობის შესახებ, რომლითაც სასოფლო საზოგადოებრივი მმართველობის უნიფიცირებული სისტემა შეიქმნა (1865 წ.)³ [3].

მიუხედავად მძიმე საერთაშორისო ვითარებისა, საქართველოში უკვე 1918 წლის ზაფხულიდან იწყება ადგილობრივი თვითმმართველობების ფორმირების პროცესი.

1919 წლის დასაწყისში ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოთა – საერობო და საქალაქო საბჭოების არჩევნები ჩატარდა. არჩევნებმა 34 ქალაქი მოიცვა და საბჭოები განსხვავებული წარმომადგენლობით ჩამოყალიბდა, მათ შემადგენლობაში

³ გლეხთა ოჯახების ყველა სრულწლოვან წევრს შეეძლო მონაწილეობა მიეღო უმაღლესი ორგანოს – სასოფლო კრების მუშაობაში, რომელიც 3 წლის ვადით ირჩევდა თანამდებობის პირებს, იღებდა გადაწყვეტილებებს ოჯახების მიხედვით გადასახადებისა და სხვა ვალდებულებების გადანაწილების, ობოლი ბავშვებისათვის მეურვის დანიშვნის, სოფლიდან მავნე პირების გასახლების შესახებ. სოფლის მმართველობის შენახვის და ყველა საზოგადოებრივი მოთხოვნების და საქმეების ხარჯები თავად გლეხობას დამატებით უნდა გაეღო. ამ ფენის სოციალური სიდუხჭირის გათვალისწინებით, XIX ს-ის 80-იან წლებში მოხდა აღნიშნული საზოგადოებების გაერთიანება-გამსხვილება, რომლის შედეგადაც აღმოსავლეთ საქართველოში 343, ხოლო დასავლეთ საქართველოში (აფხაზეთისა და აჭარის გარეშე) – 208 სასოფლო საზოგადოება ჩამოყალიბდა

მოსახლეობამ ყველა მოქმედი პარტიისა და საზოგადოების სხვადასხვა ფენების წარმომადგენლები აირჩია-საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკაში ყალიბდებოდა თვითმმართველობის ორდონიანი სისტემა: მაზრები და თემები/ქალაქები. მაზრებში შეიქმნა თვითმმართველობის ზედა დონე – ერობები. 1920 წლის 4 მარტის მდგომარეობით, არსებობდა 20 სამაზრო ერობა.

ამავე დროს, საქართველოს 1921 წლის კონსტიტუციის 107-ე და 108-ე მუხლების თანახმად, თვითმმართველობების გარდა, იქმნება სამი ავტონომია:

- აფხაზეთი;
- ზაქათალის ოლქი;
- “სამუსლიმანო საქართველო” (აჭარა, სამცხე-ჯავახეთი, ტაო-კლარჯეთი, ლაზეთი).

ადგილობრივი თვითმმართველობის დემოკრატიზაციაში პროგრამული დოკუმენტის როლი 1921 წლის 21 თებერვალს დამფუძნებელი კრების მიერ მიღებულ კონსტიტუციას უნდა შეესრულებინა⁴.

ადგილობრივი მმართველობა საბჭოთა კავშირში (1921-1990) საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებისთანავე - საქართველოს ტერიტორიული მოწყობით შეიცვალა. შეიქმნა სამი ავტონომია: აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკები და სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქი.

1930 წელს საქართველო დაიყო უფრო მცირე ადმინისტრაციულ ერთეულებად - რაიონებად. საბჭოთა კავშირის დაშლის დროისათვის (1989 წ.) საქართველოში 69 რაიონი და ოთხი ქალაქი - ჭიათურა, ტყიბული, წყალტუბო და გაგრა იყო, რომლებიც

⁴ საქართველოს კონსტიტუცია, 21/02/1921 <http://constcommission.ge/1921> 10-11 თავი, ამ კონსტიტუციის თანახმად, ადგილობრივი თვითმმართველობა ირჩეოდა საყოველთაო, პირდაპირი, თანასწორი, ფარული და პროპორციული საარჩევნო წესით. იგი ადგილობრივი მართველობის ორგანო იყო და მართველთაგანგებობის საქმეში ემორჩილებოდა მთავრობის ცენტრალურ ორგანოებს, ხოლო თავისი ტერიტორიაზე კულტურულ, საგანმანათლებლო და სამეურნეო საქმეებს დამოუკიდებლად განაგებდა. კონსტიტუციის საფუძველზე განზრახული იყო საქართველოს ტერიტორიულ-ადმინისტრაციული მოწყობის ცვლილებების განხორციელება.

ცენტრზე დამოკიდებულ ტერიტორიებად ითვლებოდა და რაიონის სტატუსი ოფიციალურად არ ჰქონდა. თვითმმართველ ერთეულად ითვლებოდა ქალაქები: თბილისი, ქუთაისი, სოხუმი, ბათუმი, გორი, ფოთი, ზუგდიდი და ტყვარჩელი.

ადგილებზე ხელისუფლების ორგანიზაციის საბაზისო პრინციპად შემოიღებულ იქნა მშრომელთა (მუშათა და გლეხთა) დეპუტატების საბჭოები. 4488 სოფელი (მ.შ. 174 დაუსახლებელი) გაერთიანებული იყო 942 სასოფლო საბჭოში. საბჭოები, როგორც მმართველობითი ორგანო, იყო ყველა ქალაქსა და დაბაში. ერთპარტიული და ერთკანდიდატიანი ე.წ. არჩევნები ტარდებოდა რაიონული, რესპუბლიკური და საკავშირო საბჭოების დასაკომპლექტებლად.

საბჭოების აგებისა და ფუნქციონირების უმთავრეს პრინციპად კი „დემოკრატიული ცენტრალიზმი“ მიიჩნეოდა, რომლის არსი მმართველობის რეალურ ვერტიკალს მოიაზრებდა. ათწლეულების განმავლობაში ამგვარი სისტემის არსებობამ დადი დაასვა საქართველოს მოსახლეობის და მმართველი პოლიტიკური პარტიების მენტალიტეტს, რამაც დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ მნიშვნელოვნად შეაყოვნა ქვეყანაში რეალური დემოკრატიული ადგილობრივი თვითმმართველობის დამკვიდრების პროცესი.

საქართველოში ადგილობრივი თვითმმართველობის ცნების შესახებ კვალიფიციური შეხედულებების დამკვიდრება გასული საუკუნის 90-იანი წლებიდან დაიწყო. კომუნისტური მემკვიდრეობისაგან თავის დაღწევისა და თვითმმართველობის დამკვიდრების პირველი მცდელობა - 1991 წლის აპრილში არჩეული სოფლის, თემის, დაბის და რაიონული დონის საკრებულოები იყო. შემდგომში, მათზე დაყრდნობით, რაიონებისა და რესპუბლიკური დაქვემდებარების ქალაქების საკრებულოების არჩევნები ჩატარდა. თუმცა, ადგილობრივი მმართველობის ვერტიკალის შენარჩუნების მიზნით აღმასრულებელი ორგანოების ხელმძღვანელად დაინიშნენ პრეფექტები.

1992 წლის დასაწყისში, სამხედრო გადატრიალების შედეგად პრეფექტის ინსტიტუტი გაუქმდა და პრეფექტურა გამგეობით ჩანაცვლდა.

1994 წლის დასაწყისიდან საკრებულოებს უფლებამოსილების ვადა ამოწურათ და ქვეყანაში კვლავ მმართველობის ცენტრალიზებული სისტემა ჩამოყალიბდა.

1997 წლის ოქტომბერში საქართველოს პარლამენტმა მიიღო კანონი "ადგილობრივი თვითმმართველობისა და მმართველობის შესახებ", რომელმაც ფაქტიურად ვერ შეძლო ადგილობრივი თვითმმართველობის მოცემულობის რეალიზაციის უზრუნველყოფა, რადგან გუბერნატორისა და გამგებლის ცენტრიდან დანიშვნამ "სახელისუფლებო ვერტიკალის" რეალური შენარჩუნება განაპირობა[6].

მე-20 საუკუნის მიწურულს, 1998 წელს მიღებულ იქნა კანონი "საქართველოს დედაქალაქის - თბილისის შესახებ", რითაც განისაზღვრა თვითმმართველობის მოდელი და დეცენტრალიზაციისათვის სასტარტო პირობები შექმნა. თუმცა ახლადჩამოყალიბებული სისტემა ისევ ცენტრალიზებული მართვის ძლიერ ნიშნებს ატარებდა - რაიონების აღმასრულებელი შტოების ხელმძღვანელები ცენტრიდან ინიშნებოდნენ. თვით ორგანული კანონის სახელიც მიგვითითებს ადგილობრივი სახელისუფლებო დონის დუალისტურ (არჩევითი/დანიშნული) ბუნებაზე[7]:

რეალურ თვითმმართველობებს ქვედა დონეზე არსებული საქალაქო, სადაბო, სათემო და სასოფლო ხელისუფლების ორგანოები ქმნიდნენ, მაგრამ, შესაბამისი ფინანსური უზრუნველყოფის გარეშე, მათი უფლებები მხოლოდ ფორმალობად რჩებოდა.

დასკვნა. საქართველომ, თვითმმართველობების ჩამოყალიბების საინტერესო და არაორდინალური მრავალსაუკუნოვანი გზა განვლო.

20 საუკუნის მიწურულისათვის, სახელმწიფოებრიობის აღდგენის შემდეგ ინტენსიურად დაიწყო სახელმწიფო ინსტიტუტების ჩამოყალიბების პროცესი. შესაბამისად, ადგილობრივი თვითმმართველობის ფორმირება იმ საკითხთაგანი იყო, რომლის გადაწყვეტის აუცილებელ პირობად შემდეგი პრობლემური საკითხების მოგვარება რჩებოდა:

- დეცენტრალიზაციის შეფერხებას პოლიტიკურ და ეთნიკურ კონფლიქტებთან ერთად, ცენტრალიზებული ეკონომიკის მოშლა და ახალი, საბაზრო ურთიერთობების

დამკვიდრების გაჭიანურება, ადამიანური და ფინანსური რესურსების ქრონიკული დეფიციტი წარმოადგენდა;

- არ არსებობდა ქვეყნის ცენტრალურ სახელისუფლებო ინსტიტუტებს და ადგილობრივ ინსტიტუტებს შორის უფლებამოსილების და მოვალეობის სწორი დელეგირების პოლიტიკური ნება;

- არ არსებობდა ერთიანი, საზოგადოების მიერ გააზრებული ხედვა, თუ როგორ განხორციელებულიყო ძალაუფლების ვერტიკალური განაწილება;

- ადამიანის უფლებების სრულად დაცვა- მოქალაქეთა აქტიური ჩართულობის უზრუნველყოფის მოცემულობა;

- ჩართულობის უზრუნველყოფი ეფექტური და ეფექტიანი ადგილობრივი მენეჯმენტის ნორმატივების დანერგვა.

შესაბამისად, საქართველოს თვითმმართველობის სისტემას განვითარება-სრულყოფის დიდი გზა ჰქონდა გასავლელი, რათა დემოკრატიულ ქვეყნებში არსებულ მოცემულობას რეალურად მიახლოებოდა და ადგილობრივი თვითმმართველობის დაპირებული მატერიალური და ფინანსური დამოუკიდებლობა და მმართველობის დემოკრატიულობა დეკლარირებული ფიქცია არ გამხდარიყო.

ლიტერატურა

References:

1. leonti mroveli, «cxovreba farnavazisi»
<http://www.georoyal.ge/?id=1946>
2. satkoeva n., Tbilis saqalaqo TviTmmarTvelobis istoria (uZvelesi droidan 1917w.).2017
<http://www.ivote.ge/municipaliteti.html?view=item&category=1870&lang=ka-GE>
3. losaberiZe d., kandelaki k.,...adgilobrivi TviTmmarTveloba., kavkasia, Tbilisi, 2016 gv 8 (382)
4. bocvaZe i., sergei mesxi da 70-80-iani wlebis qarTuli presa, T., 1968;
5. xundaZe s., masalebi saukunis qarTuli literaturisa da sazogadoebriviazrovnebis istoriidan, Tb., 1949, gv. 242.
6. svaniSvili al.,teritoriuli sazogadoebrivi TviTmmarTvelobis mniSvneloba da roli adgilobrivi TviTmmarTvelobis sistemaSi.,sajaro mmarTveloba,

disertacia warmodgenilia socialur mecnierebaTa doqtoris akademiuri
xarisxis mosapoveblad. Tbilisi, 2016

7. adgilobrivi TviTmmarTveloba saqarTveloSi 1991-2014. samoqalaqo
kulturis saerTaSoriso centri. Tbilisi, 2015

8. saqarTvelos konstitucia, 21/02/1921 <http://constcommission.ge/1921> 10-
11 Tavi

რეცენზენტი: პროფესორი კონსტანტინე აბულაძე, საქართველოს
ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Luba Kozmava

BACKGROUND OF LOCAL GOVERNMENT REFORM IN GEORGIA

Summary

Local government has a special place in the system of government - it is the most "close-knit" government in the population, the cornerstone of which is the development of democratic processes and the improvement of forms of self-government.

Public relations, which form the main basis for the formation of society and the state, are first and foremost established in places - in villages and in the district under the influence of existing customs, traditions, and informal or formalized social control.

The issue of local self-government has always been at the center of the political life of society in most of the world's leading countries. Roots of the traditions of community, city self - originate from the political democracy of the ancient world, the urban and rural themes of the medieval state. We have a rich history of social-political and economic development of our country, from the institute of the mountain community, rich in the traditions of self-government in Georgia. The history of socio-political and economic development of our country gives us an idea of the 20-century traditions of self-government in Georgia, which created a precondition and basis for the non-simple processes of self-government in Georgia at the turn of the 21st century.

Keyword: Local self-government of Georgia, population involvement.

Reviewer: Professor Konstantin Abuladze, Georgian Technical University.

Люба Козмава
ПРЕДПОСЫЛКИ РЕФОРМЫ МЕСТНОГО
САМОУПРАВЛЕНИЯ В ГРУЗИИ

Резюме

Местное самоуправление занимает особую позицию в системе управления - оно является наиболее «близкостоящим» к населению правительством, главной функцией которого является развитие демократических процессов и совершенствование форм самоуправления.

Связи с общественностью, которые составляют основу для формирования общества и государства, в первую очередь устанавливаются на местах - в деревнях и районах, под влиянием существующих обычаев, традиций и воздействием неформального или формализованного общественного контроля.

Проблема местного самоуправления всегда являлась центральной в политической жизни общества, в большинстве ведущих стран мира. Корни традиций самоуправления общинами и городами поистекают от политической демократии древнего мира, городов и сел средневекового государства.

История общественно-политического и экономического развития нашей страны создает представление о 20 вековой традиции развития самоуправления в Грузии, которые создали предпосылки и основы для непростых процессов формирования самоуправления в Грузии на рубеже 21-го века.

Ключевые слова: Вовлечённость населения, система местного самоуправления Грузии

Рецензент: Профессор Константин Абуладзе, Грузинский технический университет.

დანართი

ნახ.1 თვითმმართველობის განვითარების ეტაპები საქართველოში მე-20 საუკუნის მიწურულისთვის

პერიოდი	ტერიტორიული ერთეული	განვითარების ამსახველი მოვლენები	უფლებამოსილება	მოსახლეობის ჩართულობა
ძვ.წ. IV-III ს.	იბერი	იყოფა ცენტრალურ რეგიონად და 8 საერისთაოდ		
XI-XII ს.		ერისთავი ჩაანაცვლა ნაცვალმა (გამგებელმა) — ხევისთავი (ხვეისბერი) – ციხისთავმა	ერისთავები ასრულებენ ადმინისტრაციულ, სამხედრო, ფისკალურ და სასამართლო ფუნქციებს	
VIII-XI ს.	თბილისი	იქმნება პირველი საქალაქო თვითმმართველობა	სათავეში „ტფილისის ბერები - ქალაქის უზუვეცები“	
1051-1091 წწ.	თბილისი	იქმნება 12 წევრისგან შემდგარი საბჭო - “უზუვეცთა საქალაქო კრებული”	მათ მიერ იმართება ქალაქი და გადაწყვეტილებებში სრულიად დამოუკიდებელნი არიან რიგ-რიგობით, თითო თვე	
1122 წ.	საქართველოს ყველა ქალაქი	არის მეფის მმართველობის ქვეშ	სამეფოს დედაქალაქი გარკვეულ ავტონომიურობას და თვითმმართველობას ინარჩუნებს - დიდ ქალაქებს "ამირთ-ამირები", ხოლო მცირე ქალაქებს - "ამირები" განაგებენ	

ხელისუფლება და საზოგადოება №2 (54) 2020

გვ. შუა ს.-ები	საქართველო	მართვის ძირითად ერთეულს საფეოდალო – სათავადოები წარმოადგენს, ხოლო დედაქალაქის მოურავს მეფე ნიშნავს		მოსახლეობა ირჩევს ქალაქის თავს
XIX ს.	ქართული სამეფო-სამთავროები	თბილისში შეიქმნა საქალაქო პოლიციის გამგეობა - პოლიციემისტერით სათავეში		
1840 წ.	თბილისი	ირჩევა სამოქალაქო მმართველობა - ქალაქის თავისა და ექვსი ხმოსნის შემადგენლობით	გადასახადების აკრეფა, მოქალაქეთა ქონებისა და სახაზინო საკუთრების დაცვა, ქალაქის კეთილმოწყობა, საქალაქო მეურნეობის განვითარების ხელშეწყობა, მოსახლეობის საკვებითა და სამრეწველო ნაწარმით მომარაგება	
1866 წ.		საქალაქო საკრებულო - საკანონმდებლო ორგანო (100 კაცის შემადგენლობით), მ. შ. 8 კაციანი (თითოეული ფენიდან ორ-ორი) საქალაქო განმკარგულებელი ორგანო (ადმასრულებელი ორგანო) და ქალაქის თავი.		არჩევნებში მონაწილეობის უფლება მიენიჭა ოთხი სოციალური კატეგორიის 21 წელს მიღწეულ, გარკვეული ქონებრივი ცენზის მქონე და ქალაქის სასარგებლოდ გადასახადის გადამხდელ მოქალაქეებს

ხელისუფლება და საზოგადოება №2 (54) 2020

187 0 წ.		წესდება რუსეთის იმპერიის რიგ ქალაქებში (მ. შ. თბილისში) თვითმმართველობა - 72 კაციანი საქალაქო სათათბირო, მათგან ირჩევენ 3 კაციან აღმასრულებელ ორგანოს - გამგეობას	ჩნდება თვითმმართველობის ინსტიტუციის კიდევ ერთი ატრიბუტი - საარჩევნო უბნები. არჩევნები წარმოებს ფარულად, გამგეობა - ქალაქის თავის ("ქალაქის მოთავე") ხელმძღვანელობით მოქმედებს	არჩევნები წარმომადგენლობითია და მასში მოსახლეობის სხვადასხვა ფენები იღებენ მონაწილეობას.
187 4 წ.		მტკიცდება ქალაქის თვითმმართველობის - სათათბიროს I არჩევნები, მეფისნაცვალმა დაამტკიცა დებულება სასოფლო საზოგადოებათა მოწყობის შესახებ	უმაღლესი ორგანო - 3 წლის ვადით ირჩევდა თანამდებობის პირებს, იღებდა გადაწყვეტილებებს ოჯახების მიხედვით გადასახადებისა და სხვა ვალდებულებების გადანაწილების, ობოლი ბავშვებისათვის მეურვის დანიშვნის, სოფლიდან მავნე პირების გასახლების შესახებ.	გლებთა ოჯახების ყველა სრულწლოვან წევრს შეეძლო მონაწილეობა მიეღო უმაღლესი ორგანოს - სასოფლო კრების მუშაობაში, რომელიც 3 წლის ვადით ირჩევდა თანამდებობის პირებს,
191 8 წ.		იწყება ადგილობრივი თვითმმართველობების ფორმირების პროცესი		
191 9 წ.		ტარდება ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოთა - საერო და საქალაქო საბჭოების არჩევნები, ყალიბდება საქართველოს		არჩევნებმა 34 ქალაქი მოიცვა და საბჭოები განსხვავებული წარმომადგენლობით ჩამოყალიბდა, მათ შემადგენლობაში მოსახლეობამ ყველა მოქმედი პარტიისა და საზოგადოების

ხელისუფლება და საზოგადოება №2 (54) 2020

		დემოკრატიული რესპუბლიკაში თვითმმართველობის ორდონიანი სისტემა: მაზრები და თემები/ქალაქები.		სხვადასხვა ფენების წარმომადგენლები აირჩია
1920 წ.		მაზრებში იქმნება თვითმმართველობის ზედა დონე – ერობები.		
1921-1990 წწ.		ადგილობრივი მმართველობა - საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებისთანავე იცვლება - საქართველოს ტერიტორიული მოწყობით.	ერთპარტიული და ერთკანდიდატიანი ე.წ. არჩევნები ტარდება რაიონული, რესპუბლიკური და საკავშირო საბჭოების დასაკომპლექტებლად	ადგილებზე ხელისუფლების ორგანიზაციის საბაზისო პრინციპად შემოიღებულ იქნა მშრომელთა (მუშათა და გლეხთა) დეპუტატების საბჭოები. 4488 სოფელი გაერთიანებული იყო 942 სასოფლო საბჭოში.
1991 წ.		ტარდება მრავალპარტიული მუნიციპალური არჩევნები. იქმნება სოფლის, თემის, დაბის და რაიონული დონის საკრებულოები		მართვის პროცესში საზოგადოების ჩართვის გარანტიების შექმნა (საზო-გადოებრივი თვითმმართველობა) , ცენტრალური ხელისუფლების მიერ შექმნილი კონტროლის მექანიზმის- (პრეზიდენტის მიერ დანიშნული პრეფექტის ინსტიტუტის თანაარსებობით
1994 წ.		ქვეყანაში ყალიბდება კვლავ მმართველობის ცენტრალიზებულ	ტერიტორიულ ერთეულებს ჯ სახელმწიფოს მეთაურის, მიერ	

ხელისუფლება და საზოგადოება №2 (54) 2020

		ი სისტემა	დანიშნული რწმუნებულები (რეგიონებში) და გამგებლები (რაიონებში) აკონტროლებდნენ.	
199 7 წ.		საქართველოს პარლამენტმა მიიღო კანონი "ადგილობრივი თვითმმართველობის სა და მმართველობის შესახებ"	დეცენტრალიზაციის ათვის სასტარტო პირობები შექმნა. თუმცა ახლადჩამოყალიბებული სისტემა ცენტრალიზებული მართვის ნიშნებს ატარებდა - რაიონების აღმასრულებელი შტოების ხელმძღვანელები ცენტრიდან ინიშნებოდნენ.	რეალურ თვითმმართველობებს ქვედა დონეზე არსებული საქალაქო, სადაბო, სათემო და სასოფლო ხელისუფლების ორგანოები ქმნიდნენ. კანონით მათ საკმაო უფლებამოსილებანი გააჩნდათ, მაგრამ, მოკლებული იყვნენ შესაბამის ფინანსურ უზრუნველყოფას
199 8 წ.		კანონი "საქართველოს დედაქალაქის - თბილისის შესახებ"		

Irina Chistyakova, Alexander Gegechkori, Galina Vorobiova
GENDER EQUALITY IN THE OLYMPIC GAMES

*The article discusses the dialectics of the gender equality in sport of Ukraine and in particular Olympic sports and the problems of gender representation in the NOC administration and media coverage of women*s participation in sports.*

Keywords: *gymnastics (artistic), gymnastics (rhythmic), athletics, swimming, shooting, fencing, figure skating, biathlon, “feminine” sports, gender equality, Olympic Games, the Olympic Movement, the International Olympic Committee (IOC), National Olympic Committees (NOCs), International Federations (IFs), Youth Olympic Games (YOG).*

Relevance of the topic: Women constitute half of the total population of the world. They have an immense amount, no less than men, to contribute to the progress of humanity. In many countries women are still, however, made to hold an inferior position to men. But times are changing. Their voice is becoming louder against their exploitation. More and more men, too, are supporting them. The demands put forward are equal rights and opportunities with men and the abolition of discrimination in all fields.

Analysis of the degree of knowledge of the problem: The problem of gender equality in sports is especially relevant in the XX-XXI-st century. In particular, the participation of women in the Olympic Games is being investigated. For example, it seems hard to believe the historical fact that women were not permitted to attend the ancient Olympic Games under pain of death. Even as spectators. Today the Olympics without women participants are unthinkable. In independent Ukraine this question being considered nationally reflected in the documents of Laws, government decrees, National Olympic Committees (NOCs) in accordance with international standards and studies by specialists.

Purpose of this article: to study the current practice of the application of legislation and the status of gender issues participation of Ukraine in the Olympic Games, to identify features and problems that need to be resolved.

Statement of the main material. In Ukraine the largest number of gold Olympic medals won by women in such sports: athletics, gymnastics, rowing, fencing and team games. Women of Ukraine especially distinguish themselves in the Olympic Games 2004 in Athens (won 31 medals). During recent years the list of Olympic women champions has expanded to include swimmers and divers [19].

Women’s participation in sport is not limited to “feminine” sports. The Ukrainian Constitution emphasizes, that the state takes care of the development of physical culture and sports [2]. According to the low of Ukraine, physical culture is a component part of general culture of society

aimed at strengthening of health, development of man*s physical, moral and will, as well as intellectual abilities with the purpose of harmonious forming of personality. Sport is a special sphere of revel and unified comparison of people*s by means of competitive activity. The main tasks of physical culture and sport are constant improvement of health condition, physical and spiritual development of population, economic and cultural progress of society promotion, as well as affirmation of Ukraine*s international authority in world community (The Law of Ukraine 1993/2019 “On Physical Culture and Sport”) [1]. Constitution of Ukraine and laws grants to the citizens the right to take up physical culture and sport regardless of their origin, social and property status, race and nationality, sex, education, religious beliefs, kind and character of activities, residence and ensuring the humanistic orientation and priority of universal values, justice, mutual respect and gender equality and other circumstances [2].

Sport is one of the most powerful platforms for promoting gender equality and empowering women and girls. As the leader of the Olympic Movement, the IOC has an important responsibility to take action when it comes to gender equality – a basic human right of profound importance and a Fundamental Principle of the Olympic Charter.

Great progress has been made in promoting gender equality in terms of balancing the total number of athletes participating at the Games, offering leadership development, advocacy and awareness campaigns, and more recently appointing more women to leadership roles within the administration and governance [18; 19].

The IOC has been advocating for the participation of women at all levels, encouraging National Olympic Committees (NOCs) and International Federations (IFs) to enhance the presence of women in sport at all levels. The number of women competing at the Games has increased significantly over the last 30 years – from 26.1 per cent at Seoul 1988 to a record 45.2 per cent at Rio 2016. In October 2018, the Youth Olympic Games (YOG) Buenos Aires 2018 was the first fully gender balanced Olympic event ever [19].

IOC Most recently, changes to the event programmer for Tokyo 2020 will see female participation rise to a projected 48.8 per cent, with double the number of mixed events compared to Rio 2016, while Beijing 2022 will also see an increase in women’s and mixed events to reach a record 45.44 per cent female representation at a Winter Games [18].

Sport in Ukraine is primarily governed by 45 federations of various Olympic sports that are all part of the National Olympic Committee of Ukraine (NOC Ukraine), which in its turn is part of the International Olympic Committee (IOC) [18; 19].

Ukraine is a regular participant in both Summer Olympics and Winter Olympics Games, and is successful on the international arena since 1952 year when the Soviet Union made its debut at Olympics in Helsinki.

Artistic gymnastics *was* considered one of the most popular sports in Ukraine. The first Soviet female gymnasts from Ukraine to win Olympic awarded in 1952 and 1954 years: Gorokhovskaya Maria awarded seven medals at the 1952 Olympic. Gorokhovskaya won her first gymnastic title on the balance beam in 1948 and Gorokhovskaya's gold medals were the first ever won by the Soviet Union. The Soviet Union awarded her its highest the Honored Master of Sport (1952) and Order of the Red Banner of Labor [15].

Nina Antonovna Bocharova won five medals at the 1952 Summer Olympics. She debuting at the Nationals in 1948, where she placed fourth on the uneven bars and balance beam. In 1952 Bocharova competed in the 1952 Summer Olympics, the first Olympics for Soviet athletes. She won the gold on the beam and contributed to the team's gold. She also earned another silver medal in the team exercise with hand apparatus event. At age 30 she competed in the 1954 World Artistic Gymnastics Championships, winning the gold medal in the team competition, and finished her career afterwards. In the early 2000s Nina Bocharova still actively participated in sporting events and meetings and was honored to be the first torchbearer of the 2004 Olympic Torch Relay on the Ukrainian land. Nina Antonovna Bocharova awarded the Order of Princess Olga 3 degrees [13;3].

In 2002, by the decree of the President of Ukraine the Order of Princess Olga (III dgr) were awarded Astakhova Polina Grigoryevna and Latynina Larisa Semyonovna for significant personal contribution to the development of physical culture and the sports in Ukraine, the achievement of the highest sports results at the Olympic Games. Astakhova Polina Grigoryevna Ukrainian artistic gymnast - fivefold Olympic champion, two-time silver and three-time bronze medalist: Melbourne 1956 – one golden, one bronze medal; Rome 1960 - two golden, one silver, one bronze medals; Tokyo 1964 – two golden, one silver, one bronze medals; World Championships medals - three golden, one silver; European Championships medals – four golden, two silver. Astakhova Polina Grigoryevna awarded Honorary Master of Sport (1960), Order of the Red Banner of Labor [4; 16].

Larisa Semyonovna Latynina was the first woman athlete to win nine Olympic gold medals and was “one of the most decorated competitors in the history of the Games” [14]. At the 1956 Games in Melbourne, Australia, Latynina, won the women’s competition in the combined exercises, the vault, and the floor exercise (in which she tied for first place). At the 1960 Olympics in Rome she again placed first in the combined and the floor exercise, and in Tokyo in 1964 she captured her third consecutive gold

medal in the floor exercise. Latynina also won gold medals as a member of the Soviet Union's six-member women's gymnastics team in 1956, 1960, and 1964. In addition, she was awarded five silver and four bronze medals in those three Games. Her record of 18 career Olympic medals stood until 2012. After she retired from competition, Latynina was a teacher and national senior coach [5; 9; 14].

Artistic gymnastics is considered one of the most popular sports ever in Ukraine. Many Ukrainian artistic gymnasts such as Ludmila Savinkova, Liubov Sereda, Alina Maksymenko, Anna Bessonova, Tamara Yerofeeva, Irina Deriugina, Eleonora Romanova, Oxana Skaldina, Natalia Godunko, Olena Vitrychenko, Ekaterina Serebrianskaya and Olexandra Tymoshenko are among the top artistic gymnasts in the world. There are many clubs all over Ukraine. The most famous and strongest artistic gymnast training school in Ukraine is Deriugins (Albina and Irina) School in Kiev [10; 11].

Modern professional sport of independence Ukraine was formed in the 90-s of the XX-th century. 1992 Barcelona at the Olympic Games, Ukraine has fielded Olympic teams featuring such notable gold medal winners: Olga Bryzgina and Liudmyla Dzhygalova - Athletics (4x400 m relay), Tetiana Gutsu Artistic gymnastics (2 – individual All-Around, team), Tetiana Lysenko Artistic gymnastics (team), Oleksandra Tymoshenko Artistic gymnastics, Olena Zhyrko and Maryna Tkachenko – basketball. at the 1994 Winter Games in Lillehammer Oksana Baiul figure skater won the Olympic gold medal for women's figure skating. Baiul ("Swan of Odessa") was one of the most graceful and artistically accomplished skaters in the history of sport [14]. Valenyina Tserbe-Nessina – bronze medal biathlon too at the 1994 Winter Games in Lillehammer.

The country's top achievement Ukraine at the Olympics to date was at the 2004. Ukraine in the Games of the XXVIII Olympiad in Athens (2004) conquered by women the most of medals – 31 (5 golden, 4 silver, 22 bronze): Olena Kostevych (shooting, pneumatic pistol), Mrs. Irina Merlen - Wrestling (48 kg), Nataliya Skakun weightlifting (till 63 kg), Yana Klochkova – swimmer-2gold medals (200-metre - 2 min 11.14 sec and the 400-metre 4 min 34.83 sec). She begin competing internationally in her mid-teens and took silver in the 400-metre individual medley at the world championships in early 1998. At the 2000 Olympic in Sydney she broke a world record in the 400-metre medley (4 min 33.59 sec). Yana Klochkova (*Medley Queen*) 2004 became the first woman to win consecutive pairs of Olympic gold medals in the same events - the 200 m and 400m individual medleys [14].

After the Olympic Games 2004 in Athens, more medals are won in team competitions. In Beijing 2008 at the XXIX Olympic Games Ukraine introduced the team of Fencing (sabre, team): Olga Zhovnir, Galyna

Pundyk, Olena Khomrovaya Olga Kharlan won gold medals. Olga Kharlan a three-time world champion in saber fencing, she has two gold Olympic Games medals and currently leads the International Fencing Federation rating (the Olympic Games 2004 women participated in sabre fencing for the first time) [18; 19].

At the Olympic Winter Games in Sochi 2014 twelve events were new to the Olympics among them biathlon mixed relay and other. Only a woman team of biathlon won gold medal (Vita Semerenko, Valentyna Semerenko, Yulia Djima Olena Pidgrushna) and Olena Pidgrushna won - one. Pidgrushna is also a World champion and five-time European champion. At the 2017-2018 Biathlon World Cup she won silver. At this Olympic Games in a sprint was conquered by Vita Semerenco the bronze medal [17].

XXXI Olympic Summer Games in Rio de Janeiro (2016) brought 11 medals to Ukraine and six from its won by women. Silver medals won by team of Fencing (sabre, team): Olga Kharlan, Komashchuk Alina, Kravatskaye Olena, Voronyna Olena and bronze medal of artistic gymnastic (all-round) Rezatzenova Ganna. Athletes Olga Kharlan, Rezatzenova Ganna and Komashchuk Alina, Kravatskaye Olena, Voronyna Olena were awarded by the Order of Princess Olga for their courage and will to win, the approval of international authority of Ukraine. Coaches Deryugina Irina Ivanovna (artistic gymnastic) and Chepurna Nataliya Yuryevna (shooting) were awarded by the Order of Princess Olga for the development of Olympic sports, the achievement of high sports results of the national team of Ukraine and the training of international-class athletes [7; 11].

Total women of Ukraine won 119 medals (36-gold, 27- silver, 56-bronze) at the Olympic Games from 1992 to 2018. Popular sports include track and field, volleyball, basketball, handball, wrestling, weightlifting, shooting, biathlon, swimming, fencing, tennis, figure skater, athletics and artistic gymnastics.

The number of women athletes at the Olympic Games is approaching 50 per cent. The NOC of Ukraine has increased the number of women's events on the Olympic program. However The Gender Equality Review has highlighted the need to address the imbalance in coaching and The International Olympic Committee, in addition to improving its own internal balance, encourages NOCs and IFs to increase the number of women in decision-making positions so for example, in Ukraine only federation of gymnastics (artistic) is headed by women – Deryugina Albina Mykolaivna – Hero of Ukraine for honored special merits to the Ukrainian state at sports development, the establishment of a national school of artistic gymnastics [3]. But women on Executive Boards and decision-making positions at the NOC (1/3) :Bulatova Maria, Hovorova Olena, Saladuna Olga, Dobrynska Natliya, Umanets Nina. In 2015, twenty-three of the

International Federations had more than 20 per cent women on their Executive Board. And for example, the International Olympic Committee EB has seen an increase in female members from 21.4 per cent in 2017 to 30.8 per cent in 2018. Gender equality and diversity are two important topics that are part of the IOC's People Management 2020 program, which was launched in 2017. The program aims to modernize the IOC's human resources management function, boost employee engagement and positively influence the culture of the IOC [7; 12].

Conclusions: Recent years achieved progress in media coverage of women's achievement in sport. This was to a considerable degree facilitated by the commitment to audiovisual public service of translation of sports information prime-time. However, as the research shows, there are constant qualitative and quantitative gaps in the illumination of the national written press of women's participation in sports events.

Many Olympic Movement stakeholders have also implemented significant gender equality initiatives so that girls and women around the world are being given greater access and the opportunity to participate in sport. However, there are still many challenges to be addressed.

Women of Ukraine Olympic winners - 1952- 2018 years:

Olympic Games	medals			
	gold	silver	bronze	total
XV Helsinki 1952	4	6	-	10
XVI Melbourne 1956	5	1	3	9
XVII Rome 1960	9	3	2	14
XVIII Tokyo 1964	6	5	3	14
XIX MEXICO 1968	-	-	2	2
XX Munich 1972	2	-	-	2
XXI Montreal 1976	12	12	2	26
XXII Innsbruck 1976	-	-	-	-
XXII Moscow 1980	16	8	3	27
XIV Sarajevo winter 1984	-	-	-	-
XV Calgary winter 1988	-	-	-	-
XXIV Seoul 1988	7	3	15	25
XVI ALBERTVILLE winter 1992	-	-	-	-
XXV BARCELONA 1992	8	4	7	19
XVII LILLEHAMMER winter 1994	1	-	1	2

XVIII Nagano winter 1998	-	1	-	1
XXVI ATLANTA 1996	4	5	5	14
XXVII SYDNEY 2000	2	5	5	12
XXVIII ATHENS 2004	5	4	22	31
XX Turin winter 2006	-	-	2	2
XXIX Beijing 2008	6	2	4	12
XXX London 2012	5	1	8	14
XXII SOCHI winter 2014	5	1	-	6
XXXI Rio de Janeiro 2016	-	4	2	6
XXIII PYEONGCHANG winter 2018	-	-	-	-
medals won by women of Ukraine	97	65	86	248
medals won by sportsmen of Ukraine	237	17 2	213	622
% medals won by women	40,93 %	37, 79	40,3 7	39,87
medals won by women in 1991-2018	36	27	56	119

(the table is compiled and calculated by authors of the article)

References:

1. Закон України «Про фізичну культуру і спорт». 1993/2019 ст. 3, 4 zakon.rada.gov.ua
2. Конституція України 1996/2020 pp - ст.49, 92-6 - zakon.rada.gov.ua
3. Указ Президента України «Про присвоєння звання Герой України». 15.03.2002. - zakon.rada.gov.ua/laws/
4. Указ Президента України «Про відзначення державними нагородами України чемпіонів та призерів Олімпійських ігор, тренерів та організаторів спортивного руху». 29.11. 2002. zakon.rada.gov.ua/laws/
5. Указ Президента України «Про відзначення державними нагородами України спортсменів та тренерів національної збірної команди України на Іграх XXXI Олімпіади» (04.10.2016 р). zakon.rada.gov.ua/laws/
6. Заклади культури, фізичної культури і спорту України у 2017 році Статистичний збірник - Державна служба статистики України - Київ – 2018 - 95 с
7. Звіт Національного Олімпійського Комітету України 2019 р - noc-ukr.org/en/

8. Котляр О., Стадниченко К. «Динамо» провідна сила українського спорту. - Олімпійська арена - № 7, 2017
9. Латынина Л. Равновесие. М.:Молодая гвардия, 1975.-240
10. Савчик А. Звичка перемагати - Олімпійська арена - № 9, 2019, с.130
11. Твій перший олімпійський путівник/ заг.ред. М.М.Булатової.- вид. 2-ге.доп.- К.:Олімпійська література, 2007. – 104 с.
12. Чемерис І. Робота по-олімпійські: стратегія і дії. - Олімпійська арена - № 12, 2019.- с.75
13. Швец Е. Олимпийская чемпионка Нина Бочарова: я смерти не боюсь.- LB.ua - lb.ua/sport/2012/02/29/139055_nina_bocharova
14. Encyclopaedia Britannica - britannica.com /biography/ - The Editors of Encyclopaedia Britannica/ This article was most recently revised and updated by Amy Tikkanen, Corrections Manager
15. Gigi Khaback Farid. The Oldest (Age) Olympic All Around Champions – WOGymnastika (5 November 2013).
16. Polina Astakhova –www.sports-reference.com/Olympics/
17. 100 Women: Do the Olympics have a gender gap? – BBC News – www.bbc>news> world....
18. International Olympic Committee - olympic.org/ioc-members-list
19. Nation Olympic Committee – noc-ukr.org/en/Olympic/winners/ Promotion of Gender Equality in Sport IOC/EVANS, Jason.-noc. ukr.org/en/Olympic/winners

Reviewer: Professor Volodymyr Marushchak, PhD in public administration, head of the Department of Public Administration and Law at the Odessa Regional Institute of Public Administration of the National Academy of Management under the President of Ukraine.

**ორინა ჩესტიაკოვა, ალექსანდრ გეგეჩკორი, გალინა ვორობიევა
გენდერული თანასწორობა ოლიმპიურ თამაშებზე**

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია გენდერული თანასწორობის დიალექტიკის საკითხები უკრაინის სპორტსა და სპორტის ცალკეულ ოლიმპიურ სახეობებში, გენდერული პრობლემები ეროვნული ოლიმპიური კომიტეტის ადმინისტრაციასა და მედიის მიერ სპორტში ქალების მონაწილეობის გაშუქება.

საკვანძო სიტყვები: ტანვარჯიში (მხატვრული), ათლეტიკა, ცურვა, სროლა, ფარიკაობა, ფიგურული სრიალი, ბიატლონი, „ქალების“ სპორტი, საერთაშორისო ოლიმპიური კომიტეტი, ეროვნული

ოლიმპიური კომიტეტი, საერთაშორისო ფედერაცია, ახალგაზრდული ოლიმპიური თამაშები.

რეცენზენტი: პროფესორი ვლადიმირ მარუშევი, სახელმწიფო მართვის მეცნიერებათა დოქტორი, უკრაინის პრეზიდენტთან არსებული ეროვნული აკადემიის ოდესის რეგიონალური ინსტიტუტის სახელმწიფო მართვის და სამართლის კათედრის გამგე.

Ирина Чистякова, Александр Гегечкори, Галина Воробьева
ГЕНДЕРНОЕ РАВЕНСТВО В ОЛИМПИЙСКИХ ИГРАХ

Резюме

В статье рассматриваются вопросы диалектики гендерного равенства в спорте Украины и отдельных олимпийских видах спорта; проблемы гендерного представительства в администрации НОК и освещение в СМИ участия женщин в спорте.

Ключевые слова: гимнастика (художественная), атлетика, плавание, стрельба, фехтование, фигурное катание, биатлон, «женский» спорт, гендерное равенство, Олимпийские Игры, Олимпийское движение, Международный Олимпийский Комитет, Национальный Олимпийский Комитет, Международная Федерация, Юношеские Олимпийские Игры.

Рецензент: Профессор Владимир Марушак, доктор наук по государственному управлению, заведующий кафедрой государственного управления и права Одесского регионального института государственного управления Национальной академии управления при Президенте Украины.

თამარ მაზმიშვილი, მარიამ ცაცანაშვილი
კარიერული განვითარების პრობლემა საქართველოს საჯარო
სამსახურში (ქოუჩინგის ტექნოლოგია)

სტატიაში მოცემულია კარიერული განვითარების პრობლემები და გამოწვევები საქართველოს საჯარო სამსახურის რეფორმის პროცესში. შესწავლილია ქოუჩინგის ტექნოლოგიის თეორიულ-პრაქტიკული მნიშვნელობა და საჯარო სამსახურის საკადრო პოლიტიკაში მისი დანერგვის პრინციპები. გაანალიზებულია ქოუჩინგის პროცესის GROW მოდელის ტრანსფერის თავისებურებები ქართულ სინამდვილეში. შემუშავებულია რეკომენდაცია საჯარო სამსახურის ბიუროს საქმიანობაში ამ ტექნოლოგიის დანერგვის შესაძლებლობათა შესახებ.

საკვანძო სიტყვები: კარიერული განვითარება, საკადრო პოლიტიკა, საჯარო სამსახურის რეფორმა, ქოუჩინგი, GROW მოდელი.

საჯარო სამსახურის რეფორმის ძირითად მიზანს კარიერულ განვითარებაზე დაფუძნებული, სტაბილური, ერთიანი საჯარო სამსახურის ჩამოყალიბება წარმოადგენს. „საჯარო სამსახურის შესახებ“ 2015 წლის საქართველოს კანონმა ამ სფეროში გარკვეული ორგანიზაციულ-სამართლებრივი საფუძვლები შექმნა, რომლის მიხედვით კარიერული განვითარება ემყარება ვერტიკალური, ჰორიზონტალური, დიაგონალური სამსახურებრივი იერარქიის მიხედვით შეფასების სისტემას(მ. 16) (მ.49). შეფასება კი, რეფორმის მიზნებიდან გამომდინარე, მრავალ საკადრო ტექნოლოგიების განხორციელებას გულისმობს.[1]

დღეს, საქართველოში ეს ტექნოლოგიები ან არ არსებობს, ან ფორმალურ ხასიათს ატარებს. ამაზე მეტყველებს საქართველოს მთავრობის 2014 წლის №721 დადგენილება „პროფესიული კონსულტირებისა და კარიერის დაგეგმვის მომსახურების სრულყოფილი სერვისის სტანდარტის განსაზღვრისა და სამუშაოს მაძიებელთათვის პროფესიული კონსულტირებისა და კარიერის დაგეგმვის ქვესტანდარტის დამტკიცების შესახებ“, რომელიც შემდეგ გამოწვევებს ასხელებს: კვალიფიციური კადრების სიმცირე და პროფესიული კონსულტაციისა და კარიერის დაგეგმვის მოსამზადებელი საუნივერსიტეტო პროგრამების არ არსებობა და

ტრენინგ-პროგრამების სიმწირე; მეთოდოლოგიური ლიტერატურის ნაკლებობა; შეფასების სისტემის არარსებობა ან/და სიმწირე; კვალიფიციური პროფესიული კონსულტაციისა და კარიერის დაგეგმვის მომსახურების სიმწირე ან არარსებობა. ეს გამოწვევები თანმიმდევრულ და სინქრონულ მიდგომებს საჭიროებს.[2]

საჯარო სამსახურის ბიუროს შექმნითა და სხვა ორგანიზაციული რეფორმების განხორციელების მიუხედავად, ეს გამოწვევები კვლავ სახეზეა. ამის მიზეზი შეფასების კრიტერიუმებს შორის კავშირების არარსებობაა. ვგულისხმობთ, საჯარო მოხელეთა პროფესიულ კომპეტენციებსა და საკადრო გადაწყვეტილებებს შორის კადრების შერჩევის პროცესს.

საქმე იმაშია, რომ პროფესიული განვითარება მხოლოდ ინდივიდუალურ ფორმალურ დონეს არ გულისხმობს, არამედ ის განხილული უნდა იყოს საჯარო სამსახურის სოციალურ-პოლიტიკურ მასშტაბში, როგორც საჯარო სამსახურის საკადრო პოლიტიკა. სწორედ ამ პოლიტიკის ფარგლებში შემოთავაზებული გვაქვს საერთაშორისო გამოცდილებასა და ლოგიკაზე დაფუძნებული ქოუჩინგის ტექნოლოგია, რომელიც პროფესინალური საჯარო მოხელის ეტაპობრივ, უწყვეტ და მთლიან განვითარების სისტემის შექმნის აუცილებელი პირობას წარმოადგენს.

ქოუჩინგი (წვრთნა, აღმოჩენა) თავდაპირველად ბიზნესის მართვაში დაინერგა. ეს არის პარტნიორობის პროცესი, რომელიც ასტიმულირებს კანდიდატის კრეატიულობასა და ფიქრს. ამ პროცესის განმავლობაში კანდიდატი ქოუჩის დახმარებით მაქსიმალურად ხსნის თავის პირად და პროფესიულ პოტენციალს. იგი აძლიერებს ადამიანის, როგორც პროფესიონალის როლს და წარმოადგენს განვითარების ხელშესახებ შესაძლებლობას, რომლის მიზანია შეინარჩუნოს და ხელი შეუწყოს კანდიდატის კომპეტენციების განვითარებას პროფესიულ ცხოვრებაში.

საჯარო მართვაში ამ ტექნოლოგიის გადმოტანა გარკვეული თავისებურებებით უნდა განხორციელდეს. თუ გავითვალისწინებთ დონალდ სიუპერის კარიერული და ცხოვრებისეული განვითარების თეორიას, მაშინ, ცხადი ხდება, რომ კარიერულ განვითარებაში შესრულებული სამუშაოს შეფასება არის პროცესი, რომლითაც ორგანიზაცია „ზომავს“ თითოეული

თანამშრომლის მიერ მის საქმიანობაში შეტანილ წვლილს. კარგად დაგეგმილ და წარმართულ შეფასების პროცედურას უაღრესად დადებითი გავლენა აქვს თანამშრომელთა შრომით მოტივაციასა და სამუშაოთი კმაყოფილებაზე.[3]

ასე, რომ ეს მეტად მზარდი, მართვითი კონსულტირების პროცესია. ქოუჩის საერთაშორისო ფედერაციის (IFC) მონაცემებით თუ ვიმსჯელებთ, ჯერ კიდევ 20 წლის წინ ქოუჩთან თანამშრომლობა ექსტრავაგანტურად ითვლებოდა, ათი წლის წინ - მოდად, დღეს კი ეფექტური საკადრო პოლიტიკის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს.

თავისი შინაარსით ქოუჩინგი სხვადასხვა მეცნიერების მიერ შემოთავაზებული მრავალი მეთოდის, მუშაობის ტექნიკის, თეორიის და პრაქტიკის კოლექციაა. ეს არის ცოდნათა ჯამი კარიერული განვითარების სფეროში. ამ ინსტიტუტის წარმოშობიდან დღემდე, მეცნიერებაში განსხვავებული მიდგომები არსებობს, მისი უარყოფიდან ეფექტურობის დასაბუთებამდე.

როგორც ვ. ბროკი ამბობს ქოუჩინგი ისეთივე ფრაგმენტულ ხასიათს ატარებს, როგორც თანამედროვე საზოგადოება, ცოდნა და მეცნიერება ზოგადად [4]. რ. ბისვას დინერს და ბ. დინს მიაჩნიათ, რომ ეს პარადოქსების სფეროა: ქოუჩი ისეთი პროფესიაა, რომელიც სხვას ეხმარება საკუთარი პოტენციალის განვითარებაში, მაგრამ თვითონ „პროფესიონალურ ყმაწვილკაცობაშია“.[5]

თუ ამ ინსტიტუტის შესახებ მეცნიერულ კვლევებს ჩავუღრმავდებით, ცხადი ხდება ბოლო დროს გავრცელებული ქოუჩინგური თეორიების პრაქტიკული მნიშვნელობა. ესენია: ჯ. მაურის ემოციური ინტელექტის თეორია, ე.დესისა და რ. რაინის თვითდეტერმინაციის თეორია მ. სელიგმანის ბედნიერების მოდელი, ე. დინერისა და კ. შელდონის სუბიექტური კეთილდღეობის კონცეფცია, ბ. ფრედრიქსონის პოზიტიურ ემოციათა თეორია, ჩ. სნაიდერის იმედის კოგნიტური კონცეფცია, ს ხობგოლის რესურსთა შენახვის თეორია, კ. შელდონის ურთიერთშეთანხმებული მიზნების მოდელი, კ. რიფის ოპტიმიზმის თეორია, კ. პეტერსონის ძლიერ მხარეთა კონცეფცია, ა.ბანდურას თვითეფექტურობის თეორია.[6]

ამ თეორიებისა და მოდელების ანალიზის საფუძველზე შეიძლება დავასკვნათ, რომ ქოუჩინგი რაიმე „იზოლაციური“ ან „სირაქლემას სინდრომის“ პოლიტიკა კი არაა ერთი რომელიმე

მიმართულებით, არამედ, ასეთი ფართო თეორიული საფუძვლების ბაზაზე იგი ახალი ცოდნის დიალზასა და საჯარო მოხელეებთან ინდივიდუალური, კოლექტიური (და არა ინსტრუქტირების) მუშაობის სპეციფიკას ამკვიდრებს.

კლასიკური კონსულტირებისა და წვრთნის მეთოდებისგან ქოუჩინგი განსახვავდება იმით, რომ ის არ იძლევა რჩევებს და მკვეთრად ჩამოყალიბებულ რეკომენდაციებს. მას ახასიათებს მოტივაციის მიმართულების გაძლიერების შესაძლებლობა. იგი ეხმარება კანდიდატს გარკვეული მიზნების, ახალი, პოზიტიური შედეგების მიღწევაში. ამ მეთოდის სარგებლიანობა ინსტრუქტირებისაგან განსხვავებით გულისხმობს შემდეგ პოზიციებს:

საქმიანობის პროდუქტიულობის ზრდა;

ლიდერთა რესურსის განვითარება;

მონაწილეთა პირად პრაქტიკაზე დაფუძნებული ინტენსიური სწავლება;

მართვითი გადაწყვეტილებებისა და მოქმედებების ოპტიმიზაცია;

მოხელის შეფასების და დიაგნოსტიკის სფეროში კრიტერიუმების შექმნაში დახელოვნება;

დარწმუნებითი კომუნიკაციის ჩვევების დახვეწა;

თვითმართვის ჩვევების ათვისება (დროისა და სტრესის მართვა);

სწრაფი სწავლება სამსახურიდან მოუწყვეტლად;

ურთიერთობათა გაჯანსაღება;

თანამშრომლობითი ატმოსფეროს შექმნა;

კონსტრუქციული იდეების გაზრდა და სხვა.

ქოუჩინგის პროცესის წარმატება დიდადაა დამოკიდებული პრინციპებსა და სახელმძღვანელო დებულებებზე, რომლებზე დაფუძნებულია ქოუჩინგის ტექნოლოგია:

შედეგებზე ორიენტაცია - წარსულზე კონცენტრაციისა და წარუმატებლობების მიზეზების ძიების ნაცვლად, ქოუჩი ეხმარება კანდიდატს დაისახოს ისეთი მიზნები, რომლებიც მისთვის, იმ მომენტში, ყველაზე აქტუალურია და ხელს უწყობს მას ამ მიზნების მიღწევის გზების ძიებაში;

სისტემური მიდგომა - ქოუჩი ინარჩუნებს კანდიდატის პიროვნების მთლიანობას და ფოკუსირდება იმაზე, რომ

ცხოვრების რომელიმე ასპექტში განხორციელებული ცვლილებები იყოს უფრო მასშტაბური და აისახოს არა მხოლოდ ამ კონკრეტულ ასპექტზე, არამედ მთლიანად გააუმჯობესოს მისი ცხოვრება;

კონცენტრაცია კანდიდატზე - ქოუჩს სჯერა იმის, რომ კანდიდატს აქვს ყველა რესურსი და უნარი საკუთარი მიზნების მისაღწევად, პატივს სცემს მის მოქმედების გეგმას და იმ შედეგებს, რომელთა მიღწევაც მას სურს. ქოუჩინგი არის რჩევებისგან თავისუფალი ზონა;

ორიენტირებულია როგორც ღირებულებებზე, ასევე ქმედებებზე - ცვლილებათა გეგმის განხორციელებისას, სპეციფიკურ, შთამაგონებელ ნაბიჯებთან ერთად, კანდიდატი აღწევს ფუნდამენტურ ცვლილებებს ურთიერთობებში, ქცევისა და ჩვევების ფორმირებაში;

ცნობიერების განვითარება - კანდიდატი იფართოებს მსოფლმხედველობას, უფრო კარგად იცნობს საკუთარ თავსა და საკუთარ ცხოვრებას, ურთიერთობებს, მიზნებს, უფრო ნათლად ხედავს ამ მიზნების მიღწევის გზებს. ეს ყველაფერი კი მას უქმნის მომავალი განვითარების საფუძველს.

როგორც პრინციპებიდან იკვეთება, ეს არის ადამიანის შიდა რესურსების მობილიზება კარიერულ წინსვლაში შესაძლებლობათა გამოვლენისთვის.

საკითხის მნიშვნელობიდან გამომდინარე, მიზნებთან ერთად აუცილებელია ამ ტექნოლოგიის მეთოდური ახსნა, რაც გულისხმობს: „კითხვა-პასუხს“, დიალოგს, მინდობას. ეს ტრიადა ერთობლიობაში ქმნის ადამიანის შიდა რესურსების ამოქმედების შესაძლებლობას, ხელს უწყობს მოტივაციის ზრდას დამოუკიდებლად მივიდეს გადაწყვეტილებამდე და მის განხორციელებამდე. ამ ტექნოლოგიის დახასიათებისას აუცილებელია შემოქმედებითი ხედვის განვითარებისა და შენარჩუნების ამოცანის გადასაწყვეტის პრინციპების განსაზღვრა. ხშირად ხდება რომ ქოუჩინგის სფეროში მეთოდს ურევენ პრაქტიკაში გამოსაყენებელ ინსტრუმენტებში (ტრენინგი, პროცესინგი, კონსალტინგი). ამიტომ, მიგვაჩნია, რომ ასეთი აღრევის თავიდან აცილების მიზნით გამოყენებული იქნეს მილტონ ერიქსონის მიერ შემუშავებული და უკვე აპრობირებული პრინციპები:

ყველა ადამიანი არის OK;

ადამიანის განზრახვებს პოზიტიური საფუძველი აქვს;
 არ არსებობს მარცხი, არსებობს უკუკავშირი;
 ადამიანს ყველა რესურსი აქვს წარმატების მისაღწევად.

კარიერული განვითარების ქოუჩინგის ტექნოლოგიაზე მსჯელობისას დღის წესრიგში დგება მისი პრაქტიკული გამოყენების მოდელის დამუშავება. საჯარო სამსახურში ქოუჩინგის გამოყენება, ვფიქრობთ, გარკვეული მოდერნიზაციით, უნდა დაეფუძნოს ბიზნეს ორგანიზაციებში ეფექტურად მოქმედ ჯ. უიტმორის პრაქტიკულ მოდელს (GROW), რომელიც ოთხ ეტაპს გულისხმობს: G-oal, R-eality, O-ptions, W-ill. [7]

ქვემოთ მოყვანილია ჯ. უიტმორისეული ქოუჩინგის პროცესის მოდელი, რომელიც ადაპტირებულია საქართველოში მიმდინარე საჯარო რეფორმის პროცესთან. ადაპტირებისთვის გამოყენებულია ჩვენს მიერ 2019 წლის მაის-ივნისში ჩატარებული საჯარო მოხელეთა კარიული განვითარების რაოდენობრივი და თვისობრივი კვლევის შედეგები, რომელიც 2019 წლის დეკემბერში სტუ საჯარო მმართველობის სადოქტორო პროგრამის კონისიას წარედგინა საკოლოქიუმო ფორმატში.

ნახ.1. ქოუჩინგის პროცესის მოდელი

	ეტაპი	განზრახულობა	მნიშვნელოვანი კითხვები
1	Goal მიზანი	მიზნები. მისწრაფებების გაცნობიერება, სურვილები (საითაც გსურთ წასვლა)	რა არის თქვენთვის მნიშვნელოვანი, როდესაც საქმე კარიერას ეხება? რას შეგძენთ მიზნის მიღწევა? როგორ მიხვდებით რომ მიზანს მიაღწიეთ? როგორ მიხვდებით რომ პრობლემა გადაწყდა?
2	Reality რეალობა	არსებული მდგომარეობის შეფასება კონკრეტულ მაგალითზე. უკუკავშირი.	როგორ ხედავთ მართვის თქვენეულ სტილს? როგორ ღებულობენ სხვები მართვის თქვენეულ სტილს? შეგიძლიათ ამის მაგალითები დაასახელოთ?

3	Options პარამეტრები	შესაძლო ქმედებათა შეთავაზება (კურსები); შეთავაზების შეფასება მომგებლიანობის თვალსაზრისით.	როგორ შეიძლება შეიცვალოს სიტუაცია? როგორ გააუმჯობესებდით სიტუაციას? გააქვთ მოქმედების კონკრეტული ვარიანტები? იცი თუ არა ამ ვარიანტის შესაძლო უარყოფითი მხარეები? შემოთავაზებულიდან, რომელი ვარიანტი გინდათ რომ სცადოთ?
4	Will ნებისყოფა	გადაწყვეტილების მიღება, მოლაპარაკება პროცესის განვითარებაში თანადგომისთვის.	როგორ შეძლებთ ამ ვარიანტების ამოქმედებას? რა წინააღმდეგობები გექნებათ ქმედებასთან დაკავშირებით? კიდეც რა მხარდაჭერა გჭირდებათ? გთავაზობთ თუ არა თქვენი დაწესებულება შიდა მხარდაჭერას? შეგიძლიათ დაწეროთ თქვენი სამოქმედო გეგმა?

როგორც ნახაზშია მოცემული, GROW წარმოადგენს ქოუჩინგის წარმატების ოთხი ეტაპის ინგლისურენოვან აბრევიატურას. ქართული სინამდვილისთვის ეს მოდელი შეიძლება გამოვხატოთ სიტყვით - „ზრდა“, რომლის თითოეული ეტაპების დასახელება იქნება: 1. ზუსტი მიზანი, 2. რეალობა, 3. დაზუსტება, 4. არის ნება, ე.ი არის განზრახვა.

ამ მოდელის გასაღები მოხელის სტიმულირებისთვის მხოლოდ მიზნის დადგენა კი არაა, არამედ SMART ინსტრუმენტების გამოყენებაცაა, რომლებიც მიზნების დაგეგმვასა და მათ განხორციელებას უზრუნველყოფს (კონკრეტულობა, გაზომვადობა, მიღწევადობა და დროში რეალურობა). ეს კი მოტივაციის და პასუხისმგებლობის საფუძველია, რომელსაც ორგანიზაციის, დაწესებულების მიზნებამდე მიყვავართ.

მოდელის პირველი ეტაპზე - Goal (ქართული შესატყვისით: ზუსტი მიზანი) - აუცილებელია განისაზღვროს რისი მიღწევის სურვილი გვაქვს. მიზანი აუცილებელია მაქსიმალურად კონკრეტულად იყოს ფორმულირებული. ესაა იმის გაცნობიერება, თუ რისთვისაა საჭირო დასახული მიზნის მიღწევა. რას მოგვცემს ეს? სწორედ ამ ეტაპს სჭირდება დიდი ძალისხმევა, რომ მომავალში

„გაწილების“ ნაკლები ალბათობა არსებობდეს. დეტალები შეიძლება კორექტირებულ იქნეს: რაიმე მოაკლდეს, დაემატოს, შეიცვალოს. ეს ხდება მეორე ეტაპზე, რეალობის მიმოხილვის დროს. თუმცა, უნდა ითქვას, რომ ეს ნორმალური პროცესია.

მეორე ეტაპზე - Reality (ქართული შესატყვისით - რეალობის ახსნა) - განსაკუთრებით მაღალია თვითკრიტიკისა და ნეგატიური შეფასების რისკი. კითხვაზე "რა ხდება ახლა?" შეიძლება გაჩნდეს პასუხი "ზარმაცი ვარ", ან "მე ვერ ვიცავდი ყველა ვადას", ან "მე ვჩერდები და ერთ ადგილს ვტკეპნი". მსგავსი პასუხების შემთხვევაში უნდა გაძლიერდეს კითხვები შემდეგი მიმართულებით: „რა ფაქტებზე დაყრდნობით მსჯელობთ ასე?“, „რაში გამოიხატება სიზარმაცე?“, „რა კონკრეტული ვადებზეა საუბარი, რომელთა პირობებშიც არ ჩანს მომავალი, ჩერდებით და ერთ ადგილს ტკეპნით?“. ეს არ ნიშნავს საკუთარი თავის „გასამართლებას“ ან კრიტიკას. არამედ, ეს არის არსებული სიტუაციის შესახებ ცნობიერების ამაღლება ემოციების გარეშე, ეს მხოლოდ ფაქტებზე დაფუძნებული რეალობის ახსნაა.

მესამე ეტაპი - Options (ქართული შესატყვისი - დაზუსტება) ბრეინშტორმინგის (Brainstorming) იდეების გენერირების მეთოდს წააგავს: იდეების მაქსიმალური რაოდენობა ყოველგვარი შეზღუდვების გარეშე, ფანტასტიკური, აბსურდული და არატრადიციული იდეებიც კი; კომბინირებული და გაუმჯობესებული იდეები, და ეს ყველაფერი იდეების კრიტიკისა და შეფასების გარეშე.

მეოთხე ეტაპზე - Will (ქართული შესატყვისი: არის ნება, ე.ი არის განზრახვა)- ენერგიის მობილიზება ხდება: რა უნდა გაკეთდეს და როდის. ეს ეტაპი დიალოგს გადაწყვეტილების მიღების შესაძლებლობად გარდაქმნის, განზრახულობას კი ქმედებაში გადაიყვანს. ნებელობა წარმატების ბარომეტრია. ეს არ არის მხოლოდ მოქმედება ან ნაბიჯები, ეს არის ის, რაც სრულად ეხმიანება საკუთარ თავს, ის, რისიც გჯერა. ამ ეტაპის მიმართ არ გამოდგება კონტექსტი: "მე უნდა", "მე მჭირდება", არამედ ეფექტურია: "მინდა," ჩემთვის მნიშვნელოვანია ამის გაკეთება“. ყოველივე ამის შემდეგ, ჩანს, რომ გადაწყვეტილება გარედან კი არ არის თვასმოხვეული, არამედ ეს არის მხოლოდ პერსონის ნება. ამ ეტაპის სწორად გაცნობიერებას აქვს პასუხისმგებლობის საკუთარ თავზე აღების შესაძლებლობა.

და, ბოლოს, მიგვაჩნია, რომ კარიერული განვითარების პრობლემის უზრუნველყოფის მიზნით ქოუჩინგის ტექნოლოგია უნდა დაინერგოს საჯარო სამსახურის ბიუროს საქმიანობაში, რომლის ფუნქციასაც არა მარტო მოხელეთა საკონკურსო შერჩევა, არამედ მმართველობის სფეროში წარმოშობილი პრობლემების პიროვნული და პროფესიული ზრდის ინფორმაციულ-მეთოდური და მოხელეთა სოციალურ-ფსიქოლოგიური რესურსების აქტივიზაცია. ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, საჯარო ბიურომ უნდა შესძლოს მართვის სფეროში არსებული გამოწვევების გადასაჭრელად მიზნების ფორმირება, სპეციფიური სტრატეგიების განვითარება, მოტივაციის ინიცირება და მხარდაჭერა ამ სტრატეგიების გამოყენებისთვის, აგრეთვე შესაძლო დაბრკოლებებიდან თავის დაზღვევის ვარიანტების შემუშავება. ამისთვის კარგი საშუალებაა ქოუჩინგის შემოთავაზებული ტექნოლოგია.

ლიტერატურა

References:

1. saqarTvelos kanoni sajarო samsaxuris Sesaxeb, saqarTvelos sakanonmdeblo macne, 4346-Is, 27/10/2015, <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3031098?publication=29> (ბოლო ნაწილი 20.03. 2020 w.);
2. saqarTvelos mTavrobis 2015 wlis 30 dekembris №676 dadgenileba „profesiuli konsultireბისა და კარიერის დაგეგმვის მომსახურების სრული სერვისის სტანდარტის განსაზღვრისა და სამუშაო მატიყების პროფესიული კონსულტირებისა და კარიერის დაგეგმვის კვანდარტის დამტკიცების შესახებ“, sakanonmdeblo macne, N 676, 30/12/2015, <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3145465?publication=0> (ბოლო ნაწილი 20.03. 2020);
3. Super, D. E. - Self-concepts in Vocational Development. In Career Development: Self-concept Theory, edited by D. E. Super, R. Starishevski, N. Matlin, and J. P. Jordaan, New York: Harper& Row 1963, Pp. 1-16;
4. Vikki G. Brock - Grounded Theory of the Roots and Emergence of Coaching, International University of Professional Studies, Maui, 2008, - <https://libraryofprofessionalcoaching.com/wp-app/wp-content/uploads/2011/10/dissertation.pdf> (ბოლო ნაწილი 02.03.2020 w.)
5. Biswas-Diener, R., & Dean, - Positive psychology coaching: Putting the science of happiness to work for your clients. John Wiley & Sons Inc. , 2007,

https://www.researchgate.net/publication/238318405_Positive_psychology_coaching_putting_the_science_of_happiness_to_work_for_your_clients_by_R_Biswas-Diener_and_B_Dean (ბოლო ნაწილი 20.03. 2020);

6. ix.: Mayer, J. D., Caruso, D. R., & Salovey Emotional intelligence meets traditional standards for an intelligence. *Intelligence*, 27, , 1999, p. 267-298 [http://dx.doi.org/10.1016/S0160-2896\(99\)00016-1](http://dx.doi.org/10.1016/S0160-2896(99)00016-1) , Martin P. Seligman; Snyder, C. R - *Positive Psychotherapy: Clinician Manual Paperback* – August 17, 2018; Ryan R. *Self-determination theory in schools of education* <http://selfdeterminationtheory.org/SDT/>; Ryff C.D., Keyes C.L.M., Shmotkin D. *Optimizing Well-Being: The Empirical Encounter of Two Traditions* // *Journal of Personality and Social Psychology*. 2002. Vol. 82., New York: Crown., 2009P. 1007–1022; (ინტერნეტ რესურსები ბოლო ნაწილი 05.03. 2020)

7. Sir John Whitmore, ‘Coaching for Performance: GROWing People, Performance and Purpose’ (Nicholas Brealey, 2002).

რეცენზენტი: ასოცირებული პროფესორი ვალერიან დოლიძე, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.

რეცენზენტი: ლევან სისვაძე, საჯარო მმართველობის დოქტორი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Tamar Mazmishvili, Mariam Tsatsanashvili

THE PROBLEM OF THE DEVELOPMENT OF THE CAREER IN THE SPHERE OF THE PUBLIC SERVICE (TECHNOLOGY OF COACHING)

Summary

The present article is about the career development problems and challenges in the process of the public service reform. The article presents a survey of importance of the theoretical and practical coaching technologies and the principles of implementation of these technologies in the personnel policy. The article presents the analysis of the peculiarities of the model of the coaching process “Grow’s” transfer into Georgian reality. The article also gives recommendations about the implementation of these technologies into the work of the public Beureau.

Keywords: career development, personnel policy, public service reform, coaching, Grow model.

Reviewer: Associate Professor Valerian Dolidze, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University.

Reviewer: Levan Sisvadze, Doctor of Public Administration, Georgian Technical University.

Тамар Мазмишвили, Мариам Цацанашвили
ПРОБЛЕМА КАРЬЕРНОГО РАЗВИТИЯ ПУБЛИЧНОЙ
СЛУЖБЫ ГРУЗИИ (ТЕХНОЛОГИИ КОУЧИНГА)

Резюме

В статье представлены проблемы и вызовы карьерного развития, вызванные процессом реформирования публичной службы в Грузии. Изучено теоретическое и практическое значение технологии коучинга и принципы её внедрения в кадровую политику публичной службы. Проанализированы особенности трансфера GROW модели в грузинскую действительность. Разработаны рекомендации о возможности внедрения этой технологии в деятельность Бюро публичной службы.

Ключевые слова: карьерное развитие, кадровая политика, реформа публичной службы, коучинг, GROW модель.

Рецензент: Ассоциированный Профессор Валериан Долидзе, Тбилисский государственный университет им. Иване Джавахишвили.

Рецензент: Леван Сисвадзе, доктор публичного управления, Грузинский технический университет.

Дина Терещенко
РОЛЬ ГОСУДАРСТВА В ФОРМИРОВАНИИ И РАЗВИТИИ
ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА С УЧЕТОМ ТЕНДЕНЦИЙ
ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Рассматривается необходимость и возможность изменений в государственном управлении, связанных с новым пониманием роли человека в условиях инновационного развития национальной экономики и глобальных вызовов. Представлены основные направления государственного участия и поддержки, направленные на формирование и развитие человеческого капитала. Раскрыты возможности проектного подхода к государственному управлению формированием и развитием человеческого капитала.

Ключевые слова: *человеческий капитал, глобализация, государственное управление, инновационная экономика.*

Постановка проблемы. Глобальные трансформации, как реальная действительность и стратегическая перспектива, становятся главной закономерностью мирового развития, что побуждает по-новому подходить к роли государства как международной институции. Процессы глобализации влияют на структуру национальных экономик, создают конкуренцию между странами, формируют глобальные правила мировой экономики, где на первый план выходит внедрение инновационной политики развития человеческого капитала, что связано с ростом значения знаний, навыков и уровня жизни. В этой связи объективной необходимостью и особенностью современного этапа социально-экономического развития Украины является внесение адекватных целенаправленных изменений в систему государственного управления формированием человеческого капитала, способствующего переходу страны к инновационному развитию.

Анализ последних исследований и публикаций. Анализ исследований и публикаций свидетельствует о том, что проблеме формирования и развития человеческого капитала, инвестированию в него, роли государства в этом процессе уделяли внимание многие ученые: О. Амоша [3], В. Антонюк [3], Л. Антошкина [1], В. Бидак [1], И. Бондар [1], О. Макарова [4], Л. Мельник [3], О. Носик [5], О. Сологуб [1], О. Шутаева [8] и др. Вместе с тем, еще недостаточно исследованными остаются вопросы государственного влияния на формирование человеческого капитала, обеспечение соответствующих социально-экономических условий для его развития.

Постановка задания. Необходимость разработки теоретических положений и практических рекомендаций относительно формирования и развития человеческого капитала с участием государственных

органов власти обусловила выбор темы исследования, ее актуальность и значение для практики эффективного государственного управления.

Изложение основного материала. Курс Украины в направлении евроинтеграции требует перехода на инновационно-инвестиционный путь развития. Наиболее перспективным направлением инвестирования средств является человеческое развитие как главный фактор повышения конкурентоспособности национальной экономики. Важная роль в этом процессе принадлежит государству [2, с. 57].

Регуляторная политика государства базируется, в первую очередь, на принятых нормативно-правовых актах. Главными инструментами государственного регулирования развития человеческого капитала является Конституция Украины, законы Украины, государственные целевые программы, стратегические документы [3, с. 64].

Принятые правовые акты направлены на обеспечение развития человеческого капитала. Вместе с тем, анализ современного его состояния и развития в Украине свидетельствует о недостаточном использовании инструментов и рычагов государства для повышения конкурентоспособности человеческого капитала. Так, по данным доклада, представленного на Всемирном экономическом форуме, Украина по Индексу человеческого капитала в 2016 г. занимала 26 место среди 130 стран мира [6]. Согласно этому Индексу в 2018 г., со 157 представленных стран Украина заняла уже 50 место [7].

Учитывая стратегические приоритеты развития государства, необходимо финансовое обеспечение тех сфер деятельности, которые способствуют повышению качества человеческого капитала [5, с. 81]. Формирование конкурентных преимуществ человеческого капитала в значительной степени зависит от заинтересованности государства и размеров расходов на развитие человека, что реализуется в виде инвестирования в образование и науку, здравоохранение, духовное и физическое развитие населения, охрану окружающей среды.

В развитых странах мира все большую долю расходов на человеческое развитие государство берет на себя, осознавая важность и стратегическое значение инвестирования, что способствует экономически-инновационному развитию страны. Как свидетельствуют исследования ученых, наиболее приоритетной формой инвестиций является образование, которое в будущем создает наибольшие конкурентные преимущества. Инвестиции способствуют формированию высококвалифицированных работников, которые способны к инновационному труду и повышению производительности труда. Благодаря их использованию обеспечиваются более высокие темпы социально-экономического развития страны. Повышение расходов на образование на 1% приводит к повышению ВВП страны

на 0,35%.

Важным условием получения образования, знаний, умений и навыков является крепкое здоровье человека. Инвестируя средства в здравоохранение, государство, таким образом, повышает эффективность использования человеческого капитала и получает возможность дополнительных доходов [Error! Unknown switch argument., с. 175].

Инструментом воздействия на процессы формирования человеческого капитала является социально-экономическая политика государства [8, с. 25]. Социальная политика представляет собой комплекс действий, принципов, методов и инструментов государства, с помощью которых создаются условия для всестороннего развития человеческого капитала и достигаются в долгосрочной перспективе социальные ориентиры, которые обеспечивают национальную безопасность и реализуют гражданские права человека. Социальная политика находится в тесной связи с экономической и конкурентной политикой государства. Она способствует повышению конкурентоспособности человеческого капитала и реализации потенциала на рынке труда.

Главным объектом социальной политики государства является национальный человеческий капитал, который представляет собой творческий, образовательный, профессиональный, инновационный потенциал индивидов, реализуется в системе политико-правовых, социально-экономических, инновационно-инвестиционных, культурно-ментальных традиций и других отношений и выступает генератором и ключевым фактором развития общества [4, с. 159].

Процессы евроинтеграции Украины требуют разработки новой модели социальной политики с учетом зарубежного опыта, что позволит получить ощутимый положительный социальный эффект. Новая модель социальной политики Украины должна представлять собой симбиоз либерализма и социальной ориентации с учетом зарубежного опыта. Это означает, что со стороны государства посредством регуляторной политики должны быть созданы условия для творческого развития человека, его самосовершенствования и самореализации. Вторая составляющая предполагает создание эффективной системы социальной защиты и социальных гарантий населения.

Таким образом, в современных условиях, где значительное влияние оказывают процессы глобализации, формирование и эффективное развитие человеческого капитала невозможно без государственного управления и регулирования соответствующими процессами, что требует внедрения комплекса соответствующих

мероприятий: развитие институциональных, социальных и экономических основ высокого качества жизни и здоровья нации; совершенствование организационных, экономических и правовых механизмов развития сфер образования и науки, здравоохранения, культуры, спорта, социальной защиты, экологической безопасности; развитие механизмов государственно-частного партнёрства; создание механизмов реализации авторских прав на результаты интеллектуальной деятельности и обеспечение условий доступа к ним; организация сетей кооперации институтов государственного управления на местах и институтов гражданского общества; формирование эффективных национальных и международных механизмов обеспечения прав и свобод человека, качественно нового национального самосознания и жизненной позиции, а также новой культуры, направленной на развитие страны и личности.

Для решения этих задач субъекты и объекты государственного управления формированием и развитием человеческого капитала должны быть объединены в единую целенаправленную систему, которая должна отвечать следующим требованиям:

- осуществлять научно обоснованное целеполагание, стимулирование и регулирование развития человеческого капитала в соответствии с общегосударственной социально-экономической политикой и условиями мировых систем;

- создавать стратегическое видение развития человеческого капитала и организовывать реализацию стратегических планов;

- осуществлять разработку и принятие правовых основ обеспечения формирования человеческого капитала, а также критериев в виде нормативов и стандартов качества его характеристик;

- обеспечивать целостность, сбалансированность, внутреннюю консолидацию основных субъектов управления, деятельность которых направлена на формирование и развитие человеческого капитала;

- формировать гибкость, адаптивность системы и эффективную реализацию собственного специфического потенциала;

- координировать процессы модернизации государственного управления; участвовать и содействовать формированию инновационной модели экономики;

- интегрировать экономические интересы разных субъектов хозяйствования; разрабатывать и создавать системы прогнозирования качественных и количественных характеристик человеческого капитала, обеспечивать использование их данных при подготовке управленческих решений органов государственной власти;

- индуцировать, стимулировать и поддерживать креативность во всех сферах жизнедеятельности сообщества; обеспечивать

координацию инновационной деятельности бизнес-структур, образовательных структур и научных организаций на основе программ их кластеризации; налаживать взаимовыгодное межрегиональное и международное сотрудничество;

– способствовать повышению конкурентоспособности человеческого капитала и активно внедряться в систему мирохозяйственных связей.

Для того, чтобы процесс подготовки и принятия решений в сфере государственного управления формированием и развитием человеческого капитала был эффективным, необходимо, чтобы он одновременно проходил на всех четырех уровнях: мега, макро-, мезо-, микроэкономическом. В этом случае акцент делается не только на традиционных субъектах и объектах управления (в том числе на взаимосвязанности и взаимозависимости обществ, мировых процессов), а на самом подходе, а именно: необходимо анализировать идеологические и концептуальные основы политики субъектов и акторов международных отношений; реальные ресурсы и возможности всех субъектов и объектов государственного управления формированием человеческого капитала, включая нематериальные, духовные, идеологические ресурсы; влияние внешних факторов, в том числе унификации мира и культуры.

Важным является переход от процессной деятельности в рамках устойчивой иерархической структуры к проектной работе с формулированием четких целей и сроков ее реализации, а также аутсорсинг части традиционных государственных функций. Это означает: создание или модернизацию объектов управления, обладающих новыми, уникальными свойствами; оценку как самих государственных программ и входящих в их состав проектов, так и деятельности их исполнителей через призму достижения и значимости конечных результатов этих программ и проектов; применение современных инструментов реализации программ и проектов, наиболее эффективным из которых в настоящее время признается проектная деятельность.

Выводы. Таким образом, необходимость адаптации системы органов государственного управления к глобализационным изменениям обусловлена возрастанием роли государства и значимости формирования и развития человеческого капитала; появлением новых требований к эффективности государственного управления, что предполагает разработку новых и совершенствование действующих методов и механизмов. Эффективное государственное управление формированием человеческого капитала невозможно без привлечения методов успешного бизнес-менеджмента в эту сферу, в том числе

проектного государственного управления. Положительной стороной внедрения проектного подхода к деятельности органов власти является повышение действенности и открытости управления, формирование благоприятной хозяйственно-административной среды для развития государственно-частного партнёрства, рост числа интеллектуальных инвестиций, в том числе глобальных – в лицензии, научно-технические разработки, в подготовку специалистов.

Перестройка системы государственного управления формированием и развитием человеческого капитала, переход от процессного подхода к деятельности, ориентированной на результат, создаст теоретическую основу дальнейших научных исследований и позволит на практике повысить эффективность функционирования инновационной экономики Украины, успешно вписаться в глобальные процессы общественного развития и обеспечить рост качества жизни населения.

Литература

References:

1. Бондар І.К. Інтелектуалізація людського капіталу: монографія / І.К. Бондар, О.П. Сологуб, Л.І. Антошкіна, В.Я. Бідак та ін. [(ред.) І.К. Бондар]. – К.: Корпорація, 2008. – 264 с.
2. Захарова О.В. Управління інвестуванням у людський капітал: методологія, оцінка, планування: монографія / О.В. Захарова. – Донецьк: «ДВНЗ ДонНТУ», 2010. – 378 с.
3. Людський капітал регіонів України в контексті інноваційного розвитку : монографія / В. П. Антонюк, О. І.Амоша, Л. Г. Мельник та ін. ; НАН України. Ін-т економіки промисловості. – Донецьк, 2011. – 308 с.
4. Макарова О.В. Соціальна політика в Україні: монографія / О.В. Макарова ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. – К., 2015. – 244 с.
5. Носик О.М. Людський капітал інноваційного розвитку: економічні основи відтворення : монографія / О. М. Носик. – Х. : Вид-во , 2016-490 с.
6. Рейтингові оцінки розвитку людського капіталу 2016. Економічний дискусійний клуб. URL: <http://edclub.com.ua/analytika/reutyngovi-ocinky-rozvytku-lyudskogo-kapitalu-2016>.
7. Розвиток людського капіталу: на шляху до якісних реформ. URL: http://razumkov.org.ua/uploads/article/2018_LUD_KAPITAL.pdf.
8. Шутаєва О.О. Структура та основні підходи до оцінки людського капіталу / О.О. Шутаєва // Культура народів Причорномор'я. – 2014. – № 278, Т. 2. – С. 31-34.

Рецензент: Профессор Майстро Сергей, доктор наук по государственному управлению, заведующий кафедры публичного администрирования в сфере гражданской защиты Национального университета гражданской защиты Украины.

დინა ტერეშენკო

სახელმწიფოს როლი ადამიანური კაპიტალის ფორმირებასა და განვითარებაში გლობალიზაციის ტენდენციების გათვალისწინებით

რეზიუმე

განხილულია სახელმწიფო მართვაში ცვლილებების გატარების აუცილებლობა და შესაძლებლობა, რომელიც უკავშირდება ეროვნული ეკონომიკის ინოვაციური განვითარების პირობებს და გლობალურ გამოწვევებს. წარმოდგენილია სახელმწიფო მონაწილეობის ძირითადი მიმართულებები და მხარდაჭერა, რაც მიმართულია ადამიანური კაპიტალის ფორმირებასა და განვითარებისთვის. ნაჩვენებია ადამიანური კაპიტალის ფორმირებისა და განვითარებისათვის სახელმწიფო მართვისადმი პროექტული მიდგომის შესაძლებლობები

საკვანძო სიტყვები: ადამიანური კაპიტალი, გლობალიზაცია, სახელმწიფო მართვა, ინოვაციური ეკონომიკა.

რეკენზენტი: პროფესორი სერგეი მაისტრო, სახელმწიფო მართვის მეცნიერებათა კანდიდატი, უკრაინის სამოქალაქო დაცვის ეროვნული უნივერსიტეტის სამოქალაქო დაცვის სფეროში საჯარო ადმინისტრირების კათედრის გამგე.

Dina Tereshchenko

THE ROLE OF THE STATE IN THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF HUMAN CAPITAL TAKING INTO ACCOUNT THE TRENDS OF GLOBALIZATION

Summary

A necessity and possibility of changes in government policy, that are related to the new understanding of the role of man in the innovative development of the national economy and global challenges, are examined. The main directions of state participation and support aimed at the formation and development of human capital are presented. The

possibilities of a project approach to public administration of the formation and development of human capital are revealed.

Keywords: human capital, globalization, public administration, innovative economy.

Reviewer: Full Professor Serhii Maistro, Doctor of sciences (Public Administration), the head of the department of public administration in the sphere of civil protection of National University of Civil Protection of Ukraine.

Ирина Чистякова, Виктория Латышева, Виталий Гайтан
ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ
СУБЪЕКТОВ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА И ГОСУДАРСТВА
В УСЛОВИЯХ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ И РЕГИОНАЛЬНОГО
РАЗВИТИЯ

В статье исследуются перспективы дальнейшего взаимодействия гражданского общества и государства, обобщаются проблемы, возникающие в рамках этого взаимодействия в Украине.

В частности, нами рассмотрен феномен самоорганизации гражданского общества в условиях кризиса, эффективность современных механизмов взаимодействия государства и общества на региональном уровне.

Ключевые слова: гражданское общество, взаимодействие субъектов гражданского общества и государства, механизмы взаимодействия, самоорганизация, региональное развитие.

Актуальность темы: В последнее время процессы децентрализации власти, происходящие в рамках административно-территориального реформирования в Украине, требуют более плотного взаимодействия государства и гражданского общества, поскольку объединение территориальных общин предусматривает инициативу, исходящую от самих граждан, посредством артикуляции и агрегации их интересов через органы местного самоуправления, что в свою очередь приводит к активизации участия самих граждан в процессах самоуправления на уровне регионов.

Процесс децентрализации власти предусматривает передачу полномочий от центра на места, тем самым повышая уровень ответственности региональных органов публичной власти и указывает на необходимость дополнительного контроля со стороны субъектов гражданского общества, как за расширенными полномочиями, так и финансовыми потоками, возникающими при этом.

Примечательно, что активизация данных процессов повсеместно выявляет неэффективность существующих механизмов взаимодействия гражданского общества и государства, регламентируемых на данный момент.

Более того, институализированные субъекты гражданского общества неспособны донести свои интересы посредством существующих механизмов взаимодействия гражданского общества и публичной власти, зачастую исключают власть при решении насущных проблем (не считая политических), и приводит к значительному всплеску самоорганизации общества.

Все вышеперечисленное актуализирует тему нашего исследования.

Анализ степени изученности проблемы: Отдельные аспекты взаимодействия власти и субъектов гражданского общества исследовали А. Бабинов, В. Визир, В. Грофсман, В. Карпенко, Н. Ковалишина, А. Комарова, Л. Кормич, В. Куприй, А. Крупник, А. Мартыненко, Н. Мельникова, Есть Мендрус, Н. Мишина, В. Никитин, В. Надрага, В. Панасюк, В. Прошко, А. Тынкован, В. Черепанов, А. Хуснутдинов и др.

Среди зарубежных авторов эту проблему исследовали Р. Арон, Д. Абельсон, Д. Бюлер, С. Баумген, Д. Битхен, К. Бойл, Г. Витте, М. Вебер, П. Вейтга, М. Гарнет, Г.В.Ф. Гегель, Р. Далтон, П. Диксон, Р. Даль, Д. Кин, Д. Коел, К. Тейлор, Т. Маршалл, А. Селигман, , Ф. Фукуяма, А. Хёффе и другие.

Цель данной статьи: исследовать современную практику взаимодействия гражданского общества и государства на региональном уровне, обобщить проблемы их взаимодействия и спрогнозировать дальнейшие пути развития.

Изложение основного материала. Гражданское общество и государство являются упорядоченными системами общественных отношений. Гражданское общество остается сферой (совокупностью) частных отношений индивидуумов, которые в основном приобретают экономический характер, или сферой частного права.

Тогда как государство олицетворяет собой сферу публичного права, в котором выражено не отношения частей между собой, а отношение социального целого со своими частями.

Структурными элементами гражданского общества являются разнообразные объединения граждан, политические партии, массовые движения, некоторые исследователи относят к субъектам гражданского общества, также и средства массовой информации и т.п.

Причем, в обществах, достигших высокого уровня экономического и социального развития гражданское общество обычно взаимодействует с государством на паритетных началах, а в обществах посттоталитарного или трансформационного характера, как правило, находится в оппозиции к государству.

Догегелевская философская концепция гражданского общества исходила из тезиса, что гражданское общество это не что иное, как само государство, противопоставляется обществу «варварскому» не цивилизованному.

Современная отечественная и зарубежная философская традиция, основываясь на идеях Гегеля, определяет, что основным элементом гражданского общества является его самостоятельность, то есть обособленность от государственных институтов, главной целью которого является построение такой системы взаимоотношений, при

которой общество не противопоставляется государству, а взаимодействует с ним для достижения общего социального эффекта.

Государство, которое стоит на пути демократических преобразований, должно осознавать, что решить основные проблемы общества только собственными силами невозможно.

Как отмечает Д. В. Яковлев политическое взаимодействие, которое осуществляется в символическом пространстве посткоммунизма, из-за неустойчивости правил, требует постоянного выявления «реального в настоящем времени положения дел», которое складывается в процессе интерпретации и реинтерпретации действий других, и при отсутствии доверия к другим игрокам, делает невозможным принятие рациональных решений [6].

И именно субъекты гражданского общества имеют значительный потенциал для их решения, в частности, предлагая собственные альтернативы решения той или иной управленческой проблемы. При этом они довольно часто находят более оптимальные пути их решения, опережая при этом органы власти.

Привлечение значительного количества граждан в процесс их выработки (наиболее эффективно данный подход срабатывает на уровне территориальной общины) в значительной степени упрощает его дальнейшую реализацию, так как учитывает мнение значительной части граждан.

Современная практика публичного управления в Украине, основываясь на лучших зарубежных практиках, выработала многочисленные организационно-правовые формы взаимодействия органов публичной власти и субъектов гражданского общества, а именно – общественные слушания, общественные советы, публичные консультации с общественностью (в форме анкетирования, социологических опросов, обратной связи в онлайн режиме и пр.), круглые столы, семинары, «горячие линии», региональные и государственные гранты, программы направленные на поддержку всеукраинских и региональных общественных организаций и многое др.

Многие украинские исследователи указывают на неэффективность взаимодействия власти и субъектов гражданского общества.

Среди причин такой неэффективности называют отсутствие опыта и навыков применения процедур публичной политики и консультаций, слабый уровень развития и профессиональной подготовки самих субъектов гражданского общества, низкий уровень применения имеющихся механизмов консультирования с общественностью [1, с. 47].

По нашему мнению причинами низкой эффективности соответствующего взаимодействия также является и некоторая ригидность со стороны органов публичной власти, отсутствие традиции принятия решения в «открытом режиме», с помощью постоянных консультаций, обсуждений и т.д., при условии учета мнений и предложений институтов гражданского общества, консультационный характер самих рекомендаций и предложений, слабый общественный контроль по их исполнению, отсутствие административной ответственности со стороны органов публичной власти и пр.

Также, косвенными причинами низкой эффективности взаимодействия субъектов гражданского общества и органов публичной власти на региональном уровне является низкий уровень правовой культуры граждан.

Поскольку, основу гражданского общества составляет средний класс, большое значение для качественного состояния субъектов гражданского общества имеет уровень развития и состояние экономики.

В частности, В. Цветков, исследуя проблему становления гражданского общества, отмечает, что одной из обязательных предпосылок для его создания является наличие рыночных отношений и рыночной экономики, а средний класс, который формируется при этом, является социальной опорой такого общества, поскольку ему присущи материальная независимость и высокий уровень активности [5, с.129].

В случае, если главная причина низкого развития гражданского общества, обусловлена не состоянием экономики, а низким уровнем доверия граждан к власти, то действия должны быть направлены на воспитание нового поколения индивидов, наделенных внутренней свободой, способностью принимать взвешенные решения и нести за них ответственность. Ведь построение демократического и правового государства невозможно без осознания ее гражданами факта, что именно они и являются главным общественным элементом жизнедеятельности государства.

С осознанием этого факта возникает понимание, что гражданское общество это не только набор правовых и политических механизмов, а состояние самосознания и морали, руководствуясь которыми индивид воспринимает себя как равноправный участник общественно-политических процессов, протекающих в государстве.

Следовательно, повышение уровня правовой культуры и правосознания граждан является первоочередной задачей государства в условиях становления и развития гражданского общества.

Вместе с тем, при наличии значительного количества нормативных документов, которые призваны урегулировать вопросы взаимодействия органов публичной власти и субъектов гражданского общества, мы констатируем низкий уровень вовлеченности граждан в процесс разработки и принятия политических решений, не говоря уже о стадии осуществления контроля за реализацией этих решений.

В современных условиях налаживание эффективного взаимодействия субъектов гражданского общества и государства требует от первых не только активного участия в процессах формирования общественной повестки дня и контроля над управленческими процессами в государстве, но и создания экспертно-аналитической среды, в т.ч. повышения уровня научности, обоснованности и качества проводимых консультаций.

Таким образом, дополнительной причиной неэффективного взаимодействия субъектов гражданского общества и органов публичной власти является незначительность негосударственной экспертно-аналитической среды в Украине на региональном уровне, поскольку большинство аналитических центров функционирует на сегодня на национальном уровне и сформированы на базе университетов и научно-исследовательских институтов, финансируемых государством.

Безусловно, достаточно эффективно функционируют и негосударственные центры, такие например как Ассоциация молодых политиков и политологов, Институт политики, Институт стратегических и этнополитических исследований, Международный центр перспективных исследований, Международный институт общественного развития, Центр экономических и политических исследований имени Разумкова, Центр социологических исследований и конфликтологии, Центр политического маркетинга, Фонд «Демократические инициативы» и т.д.

Более того, Центр экономических и политических исследований имени Разумкова в 2019 году, впервые в истории рейтинга «Global Go To Think Tank Index Report» занял первое место среди аналитических центров Центральной и Восточной Европы. На региональном уровне в этот рейтинг входит Днепропетровский Центр социальных исследований. [4]

При этом, их количество явно не достаточно для оказания реального влияния на региональные процессы, поскольку количество экспертно-аналитических Центров в г. Киеве по сравнению с регионами больше в среднем в пять раз.

Неспособность субъектов гражданского общества, как, впрочем, и государства в целом разрешить острые социально-политические

вопросы, возникающие в условиях кризиса в Украине, привела к активизации процессов самоорганизации граждан возникших, как на фоне общественных событий 2014 г.г., так и в условиях организации мер по противодействию COVID-19 в 2020 г.

Отличительной чертой этих процессов является скоростная перестройка существующих и образование новых связей между элементами системы.

Так, на волне такой скоростной трансформации в Украине в 2014 г. возникло значительное число политических партий, таких как, Украинское объединение патриотов («УКРОП»), «Народный фронт», «Народный контроль», Объединение «Самопомощь» и многие другие.

Некоторые из них, по результатам выборов, в последствии были представлены в Верховной Раде Украины VIII созыва, в частности политическая партия «Народный фронт» и Объединение «Самопомощь».

Неспособность власти обеспечить обороноспособность страны и угроза потери суверенитета привела к формированию многочисленных добровольческих военных формирований и волонтерского движения национального масштаба по оказанию помощи, как армии, так и системе здравоохранения, в части лечения и реабилитации военнослужащих пострадавших в зоне АТО.

«Новая философская энциклопедия» определяя понятие «самоорганизации» указывает на то, что отличительной особенностью процессов самоорганизации, является их целенаправленный, но вместе с тем естественный, спонтанный характер: эти процессы, протекающие при взаимодействии системы с окружающей средой, в той или иной мере автономны, относительно независимы от среды [1].

Как показала последующая практика, такая спонтанная и естественная социальная самоорганизация позволила «выстоять» государству и разрешить наиболее острые вопросы.

При попытке скоростной трансформации наиболее ярких представителей социально организованного населения во власть путем создания политических партий и объединений, и не смотря на то, что эти новообразования декларируют идеи востребованные обществом, в своей деятельности они не опираются на регионы, имеют очень слабое региональное представительство и соответственно не имеют твердого фундамента, что ведет к политической слабости таких формирований.

Это наглядно подтвердили и результаты выборов в Верховную Раду Украины в 2019 г., так как ни одна из новообразованных партий образца 2014 года не была переизбрана в последующем.

Тем не менее, именно способность общества к самоорганизации доказывает свою эффективность и в нынешних условиях.

При явной слабости существующих систем социального обеспечения и здравоохранения в Украине, в условиях кризиса и угрозы пандемии на региональном уровне именно социально ответственный бизнес, органы местного самоуправления и отдельные граждане берут на себя ответственность и решают задачи по материальной поддержке здравоохранения, закупке оборудования, ремонту помещений, обеспечению подвоза продовольствия наиболее социально незащищенным слоям населения, пошиву защитных средств и пр.

Вышеозначенные тенденции свидетельствуют не только о готовности общества принимать активное участие в процессах самоуправления на местах, но и брать на себя ответственность за их решение.

В свою очередь отсутствие адекватной реакции со стороны власти, в частности игнорирование ею интересов граждан, а также отсутствие с ее стороны эффективных управленческих решений приводит к снижению уровня доверия к ней, тем самым не только делигитимизируя ее решения, но и дистанцирует общество от государства, дискредитирует саму идею государственности.

При этом эффективная коммуникация между этими субъектами, позволит не только выстоять в условиях кризиса, но и решить совместными усилиями множество злободневных задач.

В итоге, государство должно быть заинтересовано в создании и обеспечении более высокого уровня интегративности системы, создания и поддержания ее целостности, обеспечение динамичного развития и самоорганизации.

Понимая самоорганизацию, как постоянное развитие системы, следует подчеркнуть, что обязательным условием ее функционирования должно быть ее открытость. Авторы монографии «Сенергетические основы государственного управления в условиях реформ» отмечают, что открытость является начальным условием самоорганизации. Открытыми отношения внутри системы считаются тогда, когда наличествует свободный разносторонний обмен информацией, материей, энергией с окружающей средой. [2].

Выводы: Таким образом, результаты нашего исследования позволяют сделать следующие выводы:

Государство и его органы, будучи заинтересованной стороной в становлении эффективного гражданского общества, сознательно идет на определенное ограничение собственных полномочий в пользу гражданского общества.

Развитое гражданское общество при реализации функции гражданского контроля, обеспечивает выполнение функции

самопроверки власти и уверенной корректировки принятых управленческих решений, а также выполняет функцию коммуникации между государством и его гражданами.

Реализация этой функции невозможна без формирования соответствующей среды ее функционирования – развитого гражданского общества и эффективной системы взаимосвязи государства и гражданина, их постоянного взаимодействия и взаимоконтроля.

Проблемами низкой эффективности взаимодействия субъектов гражданского общества и власти является некоторая ригидность со стороны органов публичной власти, отсутствие традиции принятия решений в «открытом режиме», имитация самого взаимодействия, формальный подход при учетывании рекомендаций субъектов гражданского общества, неразвитость механизмов взаимодействия, институциональная слабость самих субъектов гражданского общества, а также низкий уровень развитости экспертно-аналитической среды в целом, и уровня правовой культуры в обществе, в частности.

Непрерывное взаимодействие и взаимопроникновение различных по своей организационной природе субъектов общества становится все более сложной и требует постоянного видоизменения и совершенствования правового регулирования вышеупомянутых процессов со стороны государства.

Достичь этой цели возможно путем обеспечения доступа граждан к информации о своих правах и возможностях, повышения уровня гражданского и правового сознания, формирование идеала правовой личности, которая уважает закон и признает его верховенство, адекватного законодательного регулирования, поддержки в создании региональных негосударственных экспертно-аналитических центров и пр.

Литერატურა

References:

1. Новая философская энциклопедия /Электронная библиотека ИФ РАН.
URL:<https://iphlib.ru/library/collection/newphilenc/document/HASH9f5fb0de7eb2bea9b05e9f> (дата обращения 20.02.2020)
2. Сergygin S.M. Синергетичні засади державного управління в умовах реформ: Монографія / С.М. Сergygin, I.V. Письменний, I.I. Хожило та ін.; За заг. ред. С.М. Сergygina. – Д: ДРІДУ НАДУ, 2007. - 194 с.

3. Теоретичні та методологічні проблеми розробки і реалізації управлінських стратегій: монографія / за заг ред. В. М. Князева. – К. : НАДУ, 2008. – 240 с.
4. Українські аналітичні центри потрапили до топ найкращих у світовому рейтингу URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2866067-ukrainski-analiticni-centri-potrapiли-do-top-najkrasih-u-svitovomu-rejtingu.html> (дата обращения 20.02.2020)
5. Цветков В. В. Суспільна трансформація і державне управління в Україні : політико-правові детермінанти: Монографія / [В. В.Цветков, І. О. Кресіна, А. А. Коваленко]. –К. : «Видавничий Дім «Ін Юре», – 2003. – 496 с.
6. Яковлев Д. В. Політичні скандали в умовах медіатизації / Д. В. Яковлев // Стратегія регіонального розвитку: формування та механізми реалізації : наук.- практ. конф. за міжнар. участю, (30 жовт. 2009 р.) : тези доп. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2008. – С. 183–185.

Рецензент: Профессор Владимир Марушак, доктор наук с государственного управления, заведующий кафедрой государственного управления и права Одесского регионального института государственного управления Национальной академии управления при Президенте Украины.

ორინა ჩისტიაკოვა, ვიქტორია ლატიშევა, ვიტალი გაიტანი
სამოქალაქო საზოგადოების სუბიექტებისა და სახელმწიფოს
ურათიერთქმედების პრობლემები და პერსპექტივები
დეცენტრალიზაციისა და რეგიონალური განვითარების
პირობებში

რეზიუმე

სტატიაში გამოკვლეულია სამოქალაქო საზოგადოებისა და სახელმწიფოს შემდგომი ურათიერთქმედების პერსპექტივები, განიხილულია ამ ურათიერთქმედების ფარგლებში უკრაინაში წარმოქმნილი პრობლემები.

კერძოდ განხილულია სამოქალაქო საზოგადოების თვითორგანიზაციის ფენომენი კრიზისის პირობებში, სახელმწიფოსა და საზოგადოების ურათიერთქმედების თანამედროვე მექანიზმების ეფექტიანობა რეგიონალურ დონეზე.

საკვანძო სიტყვები: სამოქალაქო საზოგადოება, სამოქალაქო საზოგადოების სუბიექტებისა და სახელმწიფოს

ურთიერთქმედების მექანიზმები, თვითორგანიზაცია, რეგიონალური განვითარება

რეცენზენტი: პროფესორი ვლადიმირ მარუშჩაკი, სახელმწიფო მართვის მეცნიერებათა დოქტორი, უკრაინის პრეზიდენტთან არსებული ეროვნული აკადემიის ოდესის რეგიონალური ინსტიტუტის სახელმწიფო მართვის და სამართლის კათედრის გამგე

Irina Chistyakova, Victoria Latysheva, Vitaly Gaitan

PROBLEMS AND PERSPECTIVES OF INTERACTION OF SUBJECTS OF CIVIL SOCIETY AND STATE UNDER CONDITIONS OF DECENTRALIZATION AND REGIONAL DEVELOPMENT

Summary

The article explores the prospects for further interaction between civil society and the state, summarizes the problems that arise at this stage in the framework of this interaction in Ukraine.

In particular, we examined the phenomenon of self-organization of civil society in a crisis, the effectiveness of modern mechanisms of interaction between the state and society at the regional level.

Keywords: civil society, interaction of subjects of civil society and the state, mechanisms of interaction, self-organization, regional development.

Reviewer: Professor Volodymyr Marushchak, PhD in public administration, head of the Department of Public Administration and Law at the Odessa Regional Institute of Public Administration of the National Academy of Management under the President of Ukraine.

ეკონომიკა

Сергей Москалюк, Максим Белевский НАПРАВЛЕНИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКИ УКРАИНЫ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛЬНОГО КРИЗИСА НА РЫНКАХ ЭНЕРГОРЕСУРСОВ

В статье рассматриваются особенности функционирования глобального рынка энергоресурсов в современных условиях. Определены причины глобального кризиса на рынках энергоресурсов. Предложены направления совершенствования государственной энергетической политики Украины в условиях глобального кризиса на рынках энергоресурсов.

Ключевые слова: государственная энергетическая политика, рынок нефти, глобальный энергетический кризис.

Постановка проблемы. На фоне глобальной эпидемии Covid-19 и сопутствующего ей экономического кризиса несколько отошла на второй план другая, не менее важная проблема катастрофического падения мировой цены на нефть, которая является одним из важнейших глобальных финансово-экономических показателей. В этих условиях для стран мира, и в том числе для Украины, очень важным является формирование адекватной глобальным вызовам соответствующей государственной энергетической политики, ведь именно в такой ситуации не только уменьшаются возможности государств-экспортеров энергоносителей влиять на международную политику, но и существенно изменяется баланс сил в мировой экономике.

Анализ последних исследований и публикаций. Рассмотрению теоретико-методологических и практических вопросов, которые касаются направлений усовершенствования государственной энергетической политики посвятили свои научные публикации такие ученые, как А.Зануда, К. Капустинская, В. Карвацкий, А. Карпец, Н. Семена и другие [1; 2; 3; 4; 7].

Однако немало вопросов относительно определения направлений совершенствования государственной энергетической политики Украины в условиях глобального кризиса на рынках энергоресурсов остаются недостаточно исследованными.

Постановка задания. Целью статьи является определение направлений совершенствования государственной энергетической политики Украины в условиях глобального кризиса на рынках

энергоресурсов.

Изложение основного материала. Государственная энергетическая политика Украины – это, в том числе, вопрос ее включения в существующую систему распределения функций и ролей на современном глобальном рынке энергоресурсов. Более того, активизация евроинтеграционных процессов в современных условиях означает также более интенсивное включение Украины в международное сотрудничество по вопросам противодействия существующим угрозам международной энергетической безопасности, в том числе в условиях шока на нефтяном рынке, который произошел в апреле 2020 г., когда до минусовых значений (- \$35-40) обвалились цены на майские поставки нефти марок WTI и Urals [7].

А ведь еще в начале 2020 г. цены на нефть находились на достаточно высоком уровне – 50-60 долларов за баррель (для сравнения, максимальная стоимость нефти была зафиксирована в 2008 г. – 146 долл./бар [4]). Падение цен на нефть в апреле-мае до уровня 20 долл./бар нефти вызвало серьезный кризис в целом ряде стран-экспортеров нефти и причин этому немало.

Так, признаки прогрессирующего торможения глобальной экономики наблюдались уже в 2019 г., задолго до пандемии, что оказывало понижающее воздействие на нефтяные цены. Начавшаяся в декабре 2019 г. эпидемия коронавируса уже с начала 2020 г. привела к резкому торможению китайской экономики, что неминуемо потянуло вниз глобальную экономику и цены на нефть. Экономическая ситуация ухудшалась, а цены на нефть снижались по мере того, как вирус распространялся в Европе и мире.

Второй и не менее важной причиной падения цен на нефть стал переизбыток добычи и запасов нефти в мире. Ситуация обостряется спадом спроса, который вызван как пандемией, так и наметившимися до эпидемии тенденциями к общему экономическому спаду с перспективой стагнации и возможной рецессии в рамках так называемого «цикла Н. Кондратьева» [4].

Так, по данным норвежской компании Rystad Energy, в 2019 г. спрос на нефть в мире превышал 100 млн. баррелей в сутки, в феврале 2020 г. спрос на нефть сократился на 7 млн. баррелей в сутки, а в апреле снижение составило порядка 10-11 млн. баррелей в сутки. Что же касается предложения и запасов нефти, то по оценкам компании Rystad Energy, в апреле на рынок поступало на 1,76-2,75 млн. баррелей в сутки больше, чем в марте, а в мае предложение может вырасти на 3,55 баррелей в сутки. По данным Rystad Energy, в настоящий момент запасы нефти в мире составляют около 7,2 млрд. баррелей, включая до 1,4 млрд. баррелей, находящихся в море и на рейдах портов в

танкерах, которые часто не могут выгрузиться. В результате, хранилища сейчас заполнены примерно на 76% и при нынешних темпах поступления избыточной нефти на рынок в размере 6 млн баррелей оставшиеся мощности хранилищ могут быть заполнены за несколько месяцев [5], а котировки нефти опять снизятся.

В целом, по прогнозам Международного энергетического агентства, в 2020 г. через глобальный карантин из-за пандемии спрос на энергоносители в мире уменьшится на 6%, что в разы больше, чем во время кризиса 2008 г., а в развитых странах падение энергоспроса будет еще больше – на 9% в США и на 11% – в ЕС [1], что позволяет прогнозировать достаточно низкий уровень мировых цен на нефть в указанном году.

Как известно, нефть является исчерпывающим энергетическим ресурсом и постоянно добывается почти во всех мировых месторождениях. По прогнозам ученых, на планете ее осталось еще примерно на 50 лет активной добычи. Именно поэтому многие страны мира в последнее время активно переходят на возобновляемую энергию.

Парадоксально, но низкие цены на нефть делают невозможным активное развитие возобновляемых источников энергии, которые становятся в этих условиях более дорогими, чем невозобновляемые. Немаловажно и то, что снижение цен на нефть негативно влияет на энергоэффективность отрасли и конкуренцию производителей, ведь главными инвесторами в возобновляемые источники энергии являются государства-экспортеры и энергетические компании.

Напрямую зависит от стоимости нефти и цена на природный газ, которая также снизилась вместе со снижением объемов его потребления из-за теплой зимы, замедления глобальной экономики и коронавирусной пандемии.

Так, на торгах в Европе цены на газ, которые снижаются после обвала нефтяных котировок, упали до нового минимума. Так, на британской National Balancing Point 8 апреля 2020 г. природный газ стоил 67,5, а на главной площадке Европы – голландской TTF – 79,33 доллара за тысячу кубометров. Дальнейшему снижению цен на природный газ также содействует перенасыщение европейского рынка газа в связи с тем, что его потребление сократилось, а запасы находятся в избытке. Так, например, в ЕС минимальный уровень природного газа в хранилищах за сезон в 2020 г. составил 54,02% по сравнению с 40,51% в 2019 г. и 18,6% – в 2018 г. [2].

Украина может должным образом воспользоваться нынешней благоприятной ценовой ситуацией на мировых энергетических рынках.

Так, в условиях снижения мировых цен на энергоресурсы Украине следует активизировать работу над созданием стратегического резерва – минимальных запасов нефти и нефтепродуктов, как важной составляющей обеспечения энергетической безопасности страны.

Особенно это актуально в контексте реализации Соглашения об ассоциации с ЕС, которое предусматривает для Украины обязательство сформировать до 2023 г. и поддерживать минимальный запас нефти и нефтепродуктов на случай чрезвычайных ситуаций (согласно директиве 2009/119/ЕС). Для этого в Украине необходимо создать Агентство, которое бы отвечало за формирование стратегического резерва, эквивалентного 90 суток чистого импорта или 61 суткам среднесуточного потребления нефти и нефтепродуктов в стране [6].

Кроме того, Украина может реализовать планы по накоплению дополнительных объемов дешевой нефти и заработать на ее хранении для других стран (в Украине имеется развитая нефтетранспортная система, в которой можно хранить нефть). Также, как страна-импортер энергоносителей Украина может выиграть от снижения цен: меньшая стоимость нефти в среднесрочной перспективе будет означать меньшую цену на нефтепродукты на украинских АЗС. Однако в интегрированной экономической системе «нефтяные шоки» негативно влияют на глобальные тенденции, вызывая хаос и падение финансовых индикаторов, ухудшает общее состояние национальной экономики [3], что нужно учитывать в контексте формирования и реализации макроэкономической политики государства в современных условиях.

Указанной благоприятной ситуацией на мировых рынках может воспользоваться Украина и касаясь природного газа. Целесообразно по текущим низким ценам закачать в свои подземные хранилища природный газ на следующий зимний период 2020/2021 гг., что сейчас и происходит.

Так, в январе-апреле 2020 г. Украина увеличила импорт природного газа в 1,6 раза (на 1,5 млрд. м³) по сравнению с аналогичным периодом 2019 г. – до 3,9 млрд. м³ [8].

Рост импорта природного газа также связан с увеличением спроса на услугу short-haul, введенную с 2020 г. В частности, европейские трейдеры все больше пользуются хранением купленного газа в подземных хранилищах Украины в режиме «таможенный склад».

Ведь украинские газовые хранилища дешевле, чем на соседних рынках, а украинские программы краткосрочных перевозок и таможенного складирования предоставляют европейским фирмам доступ к огромным возможностям Украины, как для хранения, так и для реэкспорта газа (максимальный объем украинских хранилищ

природного газа рассчитан на 31 млрд. м³ [8]). Поэтому на государственном уровне необходимо стимулировать европейские компании широко использовать указанную услугу, что позволит сбалансировать газовые рынки стран Западной Европы, в которых сейчас наблюдаются высокие запасы природного газа в собственных хранилищах.

По мере того, как все больше стран мира возобновляют экономическую деятельность, отменяя карантинные ограничения, а страны-производители нефти начали сокращать добычу, ситуация на рынке нефти стала меняться на противоположную, поскольку силы, которые привели к обвалу цен, - снижение спроса и неспособность сократить добычу - начинают менять свое направление в сторону возможного восстановления спроса и снижения добычи.

Однако для устранения избытка предложения потребуется определенное время и восстановление потребления нефти также будет постепенным. Дальнейшее развития указанной ситуации будет зависеть от множества дополнительных факторов: дальнейших действий ОПЕК+ по ограничению добычи нефти; длительности COVID-кризиса и всемирного локдауна; постепенного наращивания экономической активности в странах мира; от степени влияния зеленых технологий в энергетической сфере и т.д.

И хотя, низшая точка по спросу на нефть в апреле 2020 г. была пройдена, и баланс нефтяного рынка в мае улучшился, Rystad Energy прогнозирует: до полной балансировки спроса и предложения еще далеко: летом 2020 г. нефти будет добываться на 4-6 млн. баррелей в день больше, чем потребляется, и лишь в октябре-ноябре того же года запасы в мировых хранилищах перестанут увеличиваться. Поэтому, несмотря на оптимизм фьючерсного рынка, «дно» по ценам на нефть еще впереди, а полноценное восстановление может начаться не раньше июня 2020 г. при условии замедления темпов заполнения нефтехранилищ, как в Европе, так и в США [9].

Выводы. Таким образом, мировое сообщество в современных условиях переживает не только глобальный кризис, вызванный пандемией коронавируса, но и кризис на энергетических рынках. Поэтому необходимы неотложные меры по предотвращению его негативного влияния на энергобезопасность Украины. Государственная энергетическая политика должна быть направлена на то, чтобы средства, сэкономленные от падения цен на энергоресурсы, использовались эффективно и направлялись на увеличение добычи энергоресурсов, а также повышение энергоэффективности и энергосбережения во всех отраслях и сферах общественной жизни. При этом повышение эффективности государственной энергетической

политики Украины, как важной составляющей обеспечения энергетической безопасности Европы, будет способствовать снижению существующих рисков во всех отраслях и сферах общественной жизни не только в Украине, но и на общеевропейском уровне.

Литература

References:

1. Зануда А. Зупинені АЕС і шахти, погрози судами через «зелений тариф». Що відбувається в енергетиці / А. Зануда. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-52490206?xtor>.
2. Капустинская К. В Европе рекордно рухнула цена на газ / К. Капустинская. <https://www.segodnya.ua/economics/enews/v-evrope-rekordno-ruhnula-cena-na-gaz-1427968.html>.
3. Карвацький В. Нафтовий ринок в нокдауні: хто найбільше програє від цінових воєн / В. Карвацький. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2020/03/12/657957/>.
4. Карпец А. В нефти утопают Россия и мир / А. Карпец. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://enovosty.com/ekonomika/full/604-v-nefti-utopayut-rossiya-i-mir>.
5. Нефть во вторник дорожает на фоне надежд на восстановление спроса. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://fbc.net.ua/news/ekonomika/neft-vo-vtornik-dorozhaet-na-fone-nadezhd-na-vosstanovlenie-sprosa/>.
6. «Поки ціни низькі»: у ЄС вважають, що Рада має розглянути законопроект про запаси нафти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2020/04/24/659774/>.
7. Семена Н. Нефть: что дальше? Н. Семена. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/ru/article/ekonomika/neft-chto-dalshe>.
8. Украина в эту зиму войдет с рекордными запасами газа и полными хранилищами. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://metallurgprom.org/news/ukraine/4101-ukraina-v-jetu-zimu-vojdet-s-rekordnymi-zapasami-gaza-i-polnymi-hranilischami.html>.
9. Цены на нефть подскочили на ожиданиях отмены карантина. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://rusjev.net/2020/05/06/tsenyi-na-neft-podskochili-na-ozhidaniyah-otmenyi-karantina/>.

Рецензент: Профессор Сергей Майстро, доктор наук по государственному управлению, заведующий кафедры публичного администрирования в сфере гражданской защиты Национального университета гражданской защиты Украины.

სერგეი მოსკალიუკი, მაქსიმ ბელვესკი
უკრაინის სახელმწიფო ენერგეტიკული პოლიტიკის სრულყოფის
მიმართულებები ენერგორესურსების ბაზრებზე არსებული
გლობალური კრიზისის პირობებში

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია თანამედროვე პირობებში ენერგორესურსების გლობალური ბაზრის ფუნქციონირების თავისებურებები. განსაზღვრულია ენერგორესურსების ბაზრებზე გლობალური კრიზისის გამომწვევი მიზეზები. შემოთავაზებულია უკრაინის სახელმწიფო ენერგეტიკული პოლიტიკის სრულყოფის მიმართულებები ენერგორესურსების ბაზრებზე არსებული გლობალური კრიზისის პირობებში.

საკვანძო სიტყვები: სახელმწიფო ენერგეტიკული პოლიტიკა, ნავთობის ბაზარი, გლობალური ენერგეტიკული კრიზისი.

რევენუენტი: პროფესორი სერგეი მაისტრო, სახელმწიფო მართვის მეცნიერებათა კანდიდატი, უკრაინის სამოქალაქო დაცვის ეროვნული უნივერსიტეტის სამოქალაქო დაცვის სფეროში საჯარო ადმინისტრირების კათედრის გამგე

Serhii Moskaliuk, Maksym Bilovskyi

DIRECTIONS FOR IMPROVING THE STATE ENERGY POLICY OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF THE GLOBAL CRISIS IN ENERGY MARKETS

Summary

The article discusses the features of the functioning of the global energy market in modern conditions. The causes of the global crisis in energy markets are identified. The directions of improving the state energy policy of Ukraine in the context of the global crisis in energy markets are proposed.

Keywords: state energy policy, oil market, global energy crisis.

Reviewer: Full Professor Serhii Maistro, Doctor of sciences (Public Administration), the head of the department of public administration in the sphere of civil protection of National University of Civil Protection of Ukraine.

ს ა მ ა რ თ ა ლ ი

ნიკა ასვანუა

პერსონალურ მონაცემთა დაცვის ისტორია 1918-1921 წლების
საქართველოში

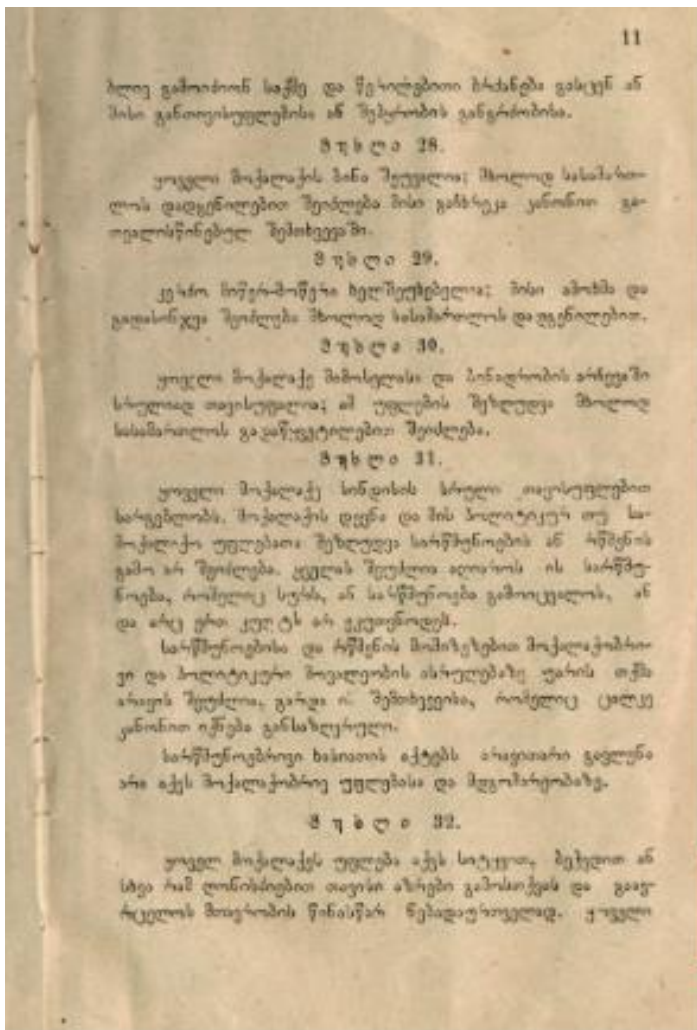
სტატია ეხება პერსონალურ მონაცემთა დაცვის ისტორიას 1918-1921 წლების საქართველოში, მასში მოყვანილი მასალებიდან ნათლად ჩანს, რომ პერსონალური მონაცემების დაცვის საკმაოდ საინტერესო ისტორია გაგვაჩნია და ისიც ნათლად იკვეთება, რომ სწორება იმ ეპოქაშიც იყო ევროპულ სტანდარტებზე.

საკვანძო სიტყვები: პირადი ცხოვრება, პერსონალურ მონაცემთა დაცვა.

1918 წლის 26 მაისს საქართველოს ეროვნულმა საბჭომ საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დამოუკიდებლობა გამოაცხადა და დამოუკიდებლობის აქტი მიიღო, სადაც იგი დებდა პირობას, რომ დაიცავდა ყველა მოქალაქის სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებას. სამი წლის შემდგომ ამ უფლებების ასახვა მოხდა საქართველოს კონსტიტუციაში, სადაც პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის უფლებაც ხაზგასმით იყო მოხსენიებული.

ხანმოკლე იყო დამოუკიდებელი რესპუბლიკის არსებობა, მან მხოლოდ 3 წელი იარსება, კონსტიტუციამ კი მხოლოდ 4 დღე, მაგრამ ეს პერიოდი საკმარისი აღმოჩნდა მნიშვნელოვანი და რაც მთავარია პროგრესული გადაწყვეტილებების მისაღებად. 100 წლის წინ მიღებულ კონსტიტუციაში ნათლად ჩანს ქართული დემოკრატიული რესპუბლიკის დამფუძნებლებისა და ქართული საზოგადოების შეხედულებანი პირად ცხოვრებისა და პირადი ინფორმაციის, როგორც ადამიანის უფლების დაცვაზე, კერძოდ 1921 წლის კონსტიტუციის 29-ე მუხლი გვეუბნება:

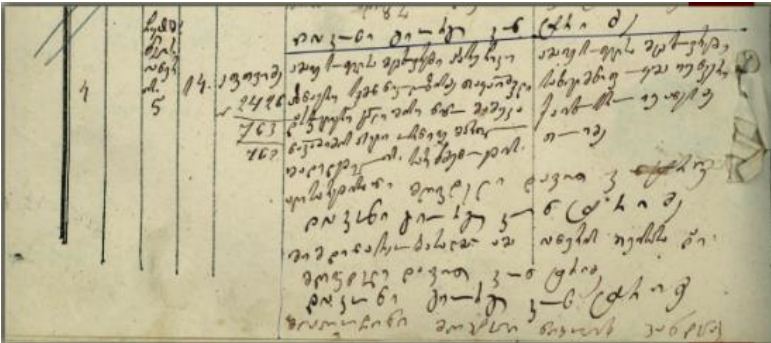
„კერძო მიწერ-მოწერა ხელშეუხებელია: მისი ამოხმა და გადასინჯვა შეიძლება მხოლოდ სასამართლოს დადგენილებით“.

საინტერესოა 1863 წლით დათარიღებული ექვთიმე თაყაიშვილის ნათლობის მოწმობაც. იმ ეპოქაში ნათლობის დოკუმენტი გაიგივებული იყო დაბადების მოწმობასთან, იგი იქმნებოდა და ინახებოდა ეკლესიაში. აღნიშნულ დოკუმენტში მითითებულია სახელი, დაბადების თარიღი, სარწმუნოება. ასევე ისეთი დეტალებიც როგორცაა თუ ვინ ესწრებოდა ნათლობის

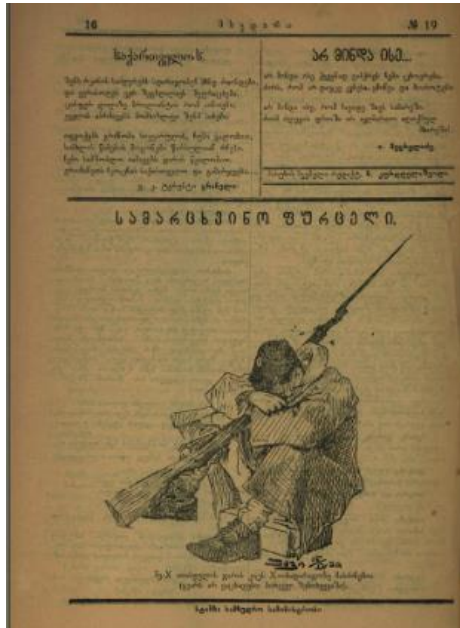
ცერემონიას, დედის, მამის და ნათლიების ვინაობა. საეკლესიო სივრცეში ინახებოდა და აღირიცხებოდა ისეთი მოწმობები როგორცაა ჯვრისწერის და გარდაცვალების. აღნიშნული პრაქტიკის შეცვლა სურდათ პირველი რესპუბლიკის ხელმძღვანელ პირებს და გამოსავალს ეძებდნენ ევროპულ სტანდარტებში. საქართველოს ეროვნულ არქივში ინახება 1920 წელს იმ დროინდელი იუსტიციის სამინისტროს მიერ შემუშავებული კანონპროექტი, რომელშიც ნათქვამია, რომ მეტრიკები ანუ დაბადების, ჯვრისწერისა და გარდაცვალების დამადასტურებელი დოკუმენტები უნდა აწარმოონ ადგილობრივმა თვითმმართველობებმა. განმარტებითი ბარათიდან ვკითხულობთ:

„მოქალაქეობრივი მდგომარეობის აქტების/დაბადება, დაქორწინება, გარდაცვალება/რეგისტრაციას ისეთი დიდი სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობა აქვს, რომ ეს საქმე დასაღვლეთ ევროპის ქვეყნებში დიდი ხანია ჩაბარებული აქვს სახელმწიფოს სამოქალაქო აგენტებს.“

სახელმწიფოს მაშინდელი მედიაც არ ჩამორჩებოდა პერსონალური მონაცემების დაცვის კუთხით. 1920 წელს, გაზეთ „მხედარში“ გამოქვეყნდა ინფორმაცია ჯარისკაცის შესახებ, რომელსაც პოსტზე ჩაეძინა. ნახატში ჯარისკაცის სახე დაფარულია, მინაწერი კი ამბობს:

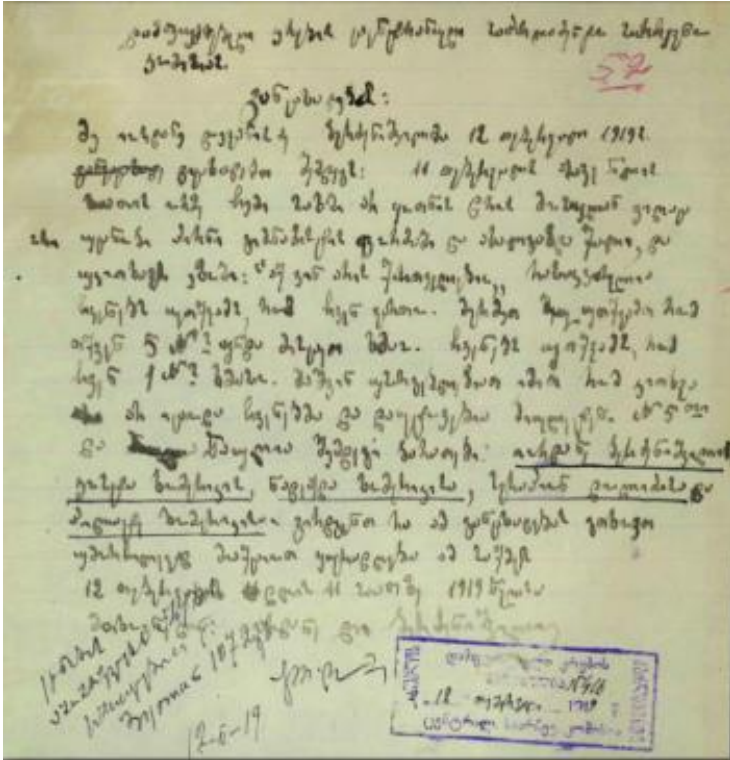
„გვარს არ ვაცხადებთ (პირველ შემთხვევაში)“.

პრესა 100 წლის წინ სიფრთხილით ეკიდებოდა განსაკუთრებული კატეგორიის მონაცემთა გამჟღავნებასაც, როცა ქოლერიტ დაავადებულთა და გარდაცვლილთა სახელებს და გვარებს განგებ არ ავრცელებდა.

ასევე საინტერესო ფაქტია ისიც თუ როგორ იცავდნენ საკუთარ უფლებებს ადამიანები იმ ეპოქაში, კერძოდ 1919 წლით დათარიღებული წერილიდან ირკვევა, რომ ვინმე იორდანე ბერძენიშვილი დამფუძნებელი კრების ცენტრალურ საარჩევნო კომისიას ატყობინებს, რომ არჩევნების წინ მის ეზოში 2 მოქალაქე მისი და მისი ოჯახის წევრების პოლიტიკური შეხედულების დადგენას და მათზე ზეგავლენის მოხდენას ცდილობდა:

„მერმეთ უთქვამთ, რომ 5 ნომერს უნდა მისცეთ ხმაო. უსარგებლიათ იმით, რომ კითხვა არ იცოდა ჩვენებმა და დაუტოვებია ბიულეტენი ნომერი 5. გთხოვთ უმორჩილესად, მიაქციოთ ყურადღება ამ საქმეს“.

ჩემს მიერ მოძიებული მასალებიდან ნათლად ჩანს, რომ პერსონალური მონაცემების დაცვის საკმაოდ საინტერესო ისტორია გაგვაჩნია და ისიც ნათლად იკვეთება, რომ სწორება იმ ეპოქაშიც იყო ევროპულ სტანდარტებზე.

ლიტერატურა

References:

1. saqarTvelos damfuZnebeli krebis mier 1921 wlis 21 Tebervals miRebuli saqarTvelos konstitucia;
2. saqarTvelos erovnul arqivSi daculi dokumenturi masala <https://archive.gov.ge/>.

რეცენზენტი: პროფესორი ირაკლი გაბისონია, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Nika Asvanua

**HISTORY OF PERSONAL DATA PROTECTION IN GEORGIA
1918-1921 YEARS**

Summary

Stated stories about personal data in Georgia in 1918-1921. Arrested in this material apartment, it is clear that we have enough interesting history for personal data, and it is clear that this is in line with European standards.

Keywords: Personal life, personal data protection.

Reviewer: Professor Irakli Gabisonia, Georgian Technical University.

Ника Асвануа

**ИСТОРИЯ ЗАЩИТЫ ПЕРСОНАЛЬНЫХ ДАННЫХ В ГРУЗИИ
1918-1921 ГОДЫ**

Резюме

Статья посвящена истории защиты персональных данных в Грузии в 1918-1921 гг. Из приведенных в ней материалов становится ясно, что у нас довольно интересная история защиты персональных данных, и ясно также что она соответствовала европейским стандартам.

Ключевые слова: слова: Личная жизнь, защита личных данных.

Рецензент: Профессор Ираклий Габисония, Грузинский технический университет.

УДК 342.9

Оксана Панасюк

ФОРМИРОВАНИЕ СОВРЕМЕННОГО АДМИНИСТРАТИВНО-ДЕЛИКТНОГО ПРАВА В УКРАИНЕ

Характеризуются общественные отношения, которые регулируются институтом административной ответственности. Определяется современное состояние административного законодательства в Украине с определением ключевых понятий, вокруг которых строится административно-деликтное право.

Анализируя состояние законодательства, регулирующего административно-деликтные отношения в Украине, автор приходит к выводу о бессистемности и эклектичности норм, предусматривающих применение административной ответственности. Обоснована необходимость принятия нового кодифицированного акта, регулирующего административно-деликтные отношения. Определена система административно-деликтного права, которую предлагается традиционно разделить на общую и особенную часть.

В рамках административно-деликтного права выделены отдельные группы материальных и процессуальных отношений, составляющих предмет административно-деликтного регулирования. Сделан вывод, что административно-деликтное право является совокупностью соответствующих норм, в то время, как административная ответственность, по сути, является предметом административно-деликтного права.

Ключевые слова: административное право, административно-деликтное право, деликт, правонарушение, проступок, административная ответственность.

Постановка проблемы. Административно-деликтные отношения достаточно сильно выделяются среди общественных отношений, регулируемых административным правом. В основном, такие отношения, наряду с отношениями по рассмотрению административными судами публичных споров, отношениями по применению мер административного принуждения, и отношениями по дисциплинарной ответственности публичных служащих, относят к правоохранительным.

Сейчас же, в Украине, возникла дискуссия о месте и функциональном назначении административно-деликтного права в системе права Украины. Ответ на этот вопрос можно дать, проанализировав соответствующие общественные отношения и законодательство которое их регулирует, а также мировой опыт в этой сфере. Поэтому, попробуем, в исследовании вопросов формирования административно-деликтного права в Украине, обобщить

результаты научно-исследовательской работы, не упуская важные, на наш взгляд, детали и нюансы, которые непосредственно и характеризуют общественные отношения, которые регулируются административно-деликтным правом.

Вопросу исследования административно-деликтных отношений были посвящены труды таких ученых, как: В.Б. Аверьянов, А.Ф. Андрюш, А.М. Бандурка, Ю.П. Битяк, А.С. Васильев, И.П. Голосниченко, С.Н. Гусаров, Л.В. Коваль, Т.А. Коломоец, В.К. Колпаков, В.И. Курило, А.Т. Комзюк, Д.М. Лукьянец, Е.Ю. Салманова, Н.М. Тищенко, Ю.С. Шемшученко и других. Однако, исследования, которые характеризовали бы формирование и развитие административно-деликтного права в Украине на современном этапе, в юридической литературе, сегодня отсутствуют.

Целью статьи является исследование отдельных аспектов развития административно-деликтного права в Украине. Объектом исследования являются проблемные вопросы формирования административно-деликтного права в Украине на современном этапе. Исходя из этого, новизна статьи заключается в авторском взгляде на проблему формирования административно-деликтного права в Украине.

Изложение основного материала. На современном этапе развития общества целью административно-правового обеспечения реализации прав и свобод граждан в их взаимоотношениях с органами публичной администрации считается определение основных форм и направлений деятельности указанных органов, их должностных лиц, обеспечивающих повседневный человекоцентристский подход (англ. person-centered approach) в этих отношениях на основе незыблемости конституционных прав и свобод человека и гражданина. Такая модель взаимоотношений органов публичной администрации и частных лиц учитывает статус частного лица как субъекта управленческих отношений, перед которым органы исполнительной власти и местного самоуправления ответственны за свою деятельность.

Задачами, которые ставятся при принятии административно-правовых норм, является регулирование управленческой деятельности органов исполнительной власти и органов местного самоуправления, и, в частности, введение и регламентация действительно демократических взаимоотношений между этими органами и гражданами. Каждому частному лицу должно быть гарантировано реальное соблюдение и охрана в сфере исполнительной власти принадлежащих ему прав и свобод, а также эффективная защита этих прав и свобод в случаях их нарушения. Большинство современных ученых-административистов утверждают, что сейчас идет трансформация сущности административного права в смысле его социального назначения от «права

государственного управления» к «праву обеспечения и защиты прав человека». Так, административное право находится в состоянии системной трансформации, с формированием новой идеологии взаимоотношений между государством и гражданином.

Одним из определяющих институтов административного права, важным средством охраны общественного порядка является административная ответственность. Административно-деликтные отношения, наряду с административно-процедурными (в том числе и предоставление административных услуг) и административно-процессуальными отношениями, общественными отношениями публичного управления образуют предмет административного права. То есть, административное право как совокупность правовых норм, регулирует основания и порядок применения административной ответственности и, следовательно, административно-деликтные отношения по сути являются предметом административного права.

Согласно ст. 92 Конституции Украины, административная ответственность определена как один из основных видов юридической ответственности в Украине. Направленность административной ответственности очерчена проблематикой Кодекса Украины об административных правонарушениях. Она является следствием совершения лицом деяния (проступка), предусмотренного административным законодательством, влечет неотвратимое реагирование государства на административный проступок, и устанавливается исключительно законами Украины. Общественные отношения, которые регулируются институтом административной ответственности, различны по своему объему и содержанию. Административная ответственность реализуется через материальные нормы (конкретные права и обязанности) и процессуальные нормы.

Сейчас коренным образом пересматриваются фундаментальные положения административного права, взгляды на сущность управленческой деятельности, переосмысливаются многие административно-правовые институты, предлагается отход от традиционных взглядов на административное право, основу которого составляют отношения публичного управления. Такие изменения находят свое отражение, в частности, в таком правовом институте как административная ответственность [1, с. 5-6].

Современное состояние административного законодательства в Украине является отголоском советской модели, где субъектом административных проступков было исключительно физическое лицо, все административные деликты охватывались понятием «правонарушение», и характеризовались общественным вредом, как основным признаком [2, с. 12].

Ключевыми понятиями, вокруг которых строится административно-деликтное право, являются «административный проступок», «административное взыскание» и «административная ответственность». Эти же категории в Украине были предметом административного права много лет. Как видим, предмет административно-деликтного правового регулирования тесно связан с определением и конкретизацией предмета административного права Украины. Административно-деликтное право взаимодействует с такими институтами административного права, как статус органов публичной администрации, их система, компетенция. Именно органы исполнительной власти и местного самоуправления и их должностные лица являются субъектами административной юрисдикции в Украине, а их общий статус определяют нормы административного права. Административно-деликтное право дополняет его специальными полномочиями (специальный статус).

Административно-деликтные отношения имеют ряд особенностей, благодаря которым они объединяются в однородную группу, входят в предмет правового регулирования административно-деликтного права как подотрасли административного права. Определяя круг общественных отношений, которые входят в предмет административно-деликтного регулирования следует отделять их от других общественных отношений, связанных с применением мер административного принуждения и других административных мер.

Отдельно отметим, что в рамках административно-деликтного права следует выделить, кроме группы материальных отношений, и группы процессуальных отношений, составляющих предмет административно-деликтного регулирования. Процессуальная часть административно-деликтного права охватывает регулирование отношений, складывающихся при реализации предусмотренного действующим законодательством порядка привлечения лиц к административной ответственности. В науке сформировано следующее видение предмета административно-деликтного права. Так, к предмету административно-деликтного права относятся материальные общественные отношения:

- 1) возникающие в связи с определением оснований административной ответственности (ст. Ст. 9, 10, 11 и статьи Особенной части КУоАП);
- 2) возникающие в связи с определением видов административных взысканий и выполнением дополнительных условий их применения;
- 3) возникающие в связи с определением статуса субъекта административной ответственности;

4) возникающие в связи с применением обстоятельств, исключающих административную ответственность (ст.ст. 17, 18, 19, 20 КУоАП);

5) возникающие в связи с освобождением лица от административной ответственности и применением к нему других мер государственного принуждения или мер морального воздействия (ч. 1 ст. 15, ст.ст. 21, 22 КУоАП);

6) возникающие в связи с назначением мер воздействия, применяемых к несовершеннолетним, и связанные с выполнением дополнительных условий их применения (ст. 24¹ КУоАП);

7) возникающие в связи с наложением на лицо дополнительных обязательств, например, направление на прохождение программы для лица, совершившего домашнее насилие и насилие по признаку пола (ст. 39¹ КУоАП) или наложения обязанности возместить имущественный вред, причиненный правонарушителем в результате совершения административного проступка (ст. 40 КУоАП);

8) возникающие в связи с соблюдением общих правил наложения административных взысканий, например, по учету при назначении наказания характера совершенного правонарушения, личности нарушителя, степени его вины, его имущественного положения, обстоятельства, смягчающие или отягчающие ответственность и др. (ст. ст. 33-39 КУоАП);

9) возникающие в связи с установлением оснований ответственности юридических лиц по нормам административного законодательства, а также в связи с соблюдением общих правил наложения санкций к юридическим лицам.

В предмете административно-деликтного права выделяют следующие процессуальные общественные отношения:

1) возникающие в связи с возбуждением дела об административном правонарушении (ст. 254-258 КУоАП);

2) возникающие в связи с применением мер процессуально-обеспечительного характера (ст.ст. 259-267 КоАП и ч. 2 ст. 268 КУоАП);

3) возникающие в связи с рассмотрением дела органами административной юрисдикции и их должностными лицами (гл.гл. 17, 22, 23 КУоАП);

4) возникающие в связи с определением процессуального статуса участников производства по делам об административных правонарушениях (гл. 21 КУоАП);

5) которые возникают в связи с пересмотром постановления по делу (Главы 24 и 24¹ КУоАП);

ბ) возникающие в связи с исполнением постановления о наложении административного взыскания (Главы 25–33 КУоАП) [3, с. 58–63].

Формирование административно-деликтного права в Украине происходит достаточно сложно и занимает длительный период времени, при этом сталкивается с рядом проблем, от выбора варианта решения которых зависит будущее содержание этой подотрасли административного права. К таким проблемам относятся:

- устарелость административно-деликтной терминологии;
- эклектичность содержания материального административно-деликтного законодательства (сочетание разнородных по своей природе элементов);
- эклектичность содержания административно-деликтной процедуры (как следствие эклектичности содержания материального административно-деликтного законодательства);
- разобщенность и отсутствие системности административно-деликтного законодательства.

Первая из проблем, а именно, устарелость административно-деликтной терминологии, проявляется в том, что до сих пор используется Кодекс Украины об административных правонарушениях 1984 года. На сегодня, в нем снова предусмотрена административная ответственность только в отношении деяний физических лиц. Такое суженное понимание не соответствует другим наработкам и достижениям общей административно-правовой науки и практики. Справедливости ради, надо заметить, что в 2015 году в ст. 24 КУоАП был внесен новый вид административного взыскания – штрафные баллы за нарушение Правил дорожного движения, зафиксированные в автоматическом режиме, которые должны были применяться как к физическим так и к юридическим лицам – владельцам транспортных средств. Взыскание так и не применялось, поскольку не заработала автоматическая видеофиксация нарушений ПДД. И в мае 2020 года данное взыскание было исключено из Кодекса Украины об административных правонарушениях.

Отметим, что с принятием Кодекса административного судопроизводства в Украине введен полноценный институт административной юстиции. Также, отметим активное внедрение доктрины равенства участников административных отношений, вроде, «государство-личность» (например, предоставление административных услуг). Исходя из такого подхода, административную ответственность может нести не только одна сторона отношений – лицо, но и другая сторона – представитель государства. Так, со своей стороны, лицо ответственное за совершение административных проступков, определенных Кодексом Украины об административных

правонарушениях. С другой стороны, по решению административного суда, субъекты властных полномочий несут административную ответственность за административные правонарушения в виде принятия незаконных решений, совершения незаконных действий или бездействия. Считаем, в новом кодифицированном акте, который урегулирует административно-деликтные отношения должна быть предусмотрена ответственность за деяния как физических, так и юридических лиц. Такое понимание содержания института административной ответственности встречается в развитых правовых системах западно-европейских стран.

Следует отметить, в Конституции Украины говорится, что «исключительно законами Украины определяются ... основы гражданско-правовой ответственности; деяния, которые являются преступлениями, административными или дисциплинарными правонарушениями, и ответственность за них» (п. 22 ч. 1 ст. 92) [4]. Это положение Конституции Украины следует понимать так, что им непосредственно не устанавливаются виды юридической ответственности. По этому положению исключительно законами Украины определяются деяния, являющиеся административными правонарушениями как основания административной ответственности, и ответственность за такие деяния. Указанные вопросы не могут быть предметом регулирования подзаконных нормативно-правовых актов.

Следующей проблемой является эклектичность содержания материального административно-деликтного законодательства. Так, среди административных правонарушений достаточно много действий, которые имеют уголовно-правовой характер и должны быть перемещены в сферу уголовного права (как уголовные проступки). К таким относятся: мелкое хищение чужого имущества, мелкое хулиганство, распитие спиртных напитков в общественном месте и тому подобное.

Отделение и вывод из сферы административно-деликтного права уголовных проступков должно происходить по определенным признакам. Во-первых, это неуправленческой содержание объективной стороны этих противоправных деяний. Во-вторых, уголовно-правовой характер взысканий (конфискация имущества, исправительные работы, арест). Институт уголовных проступков, закрепленный в Уголовном процессуальном кодексе Украины еще в 2011 году (вступившим в силу в 2012), по-прежнему еще не действует должным образом, поскольку требует внесения ряда изменений в законодательство.

Нормы административно-деликтного законодательства закрепляют большое количество противоправных деяний, которые могут преследоваться. В то же время эти деяния могут быть предметом рассмотрения административного суда. Например, о порядке реализации избирательных прав, о государственной регистрации и лицензировании

деятельности предпринимателей, права на получение экологической и других видов информации, о порядке предоставления разрешений на строительство, о жилищном учете граждан, о закупке товаров, работ и услуг за государственные средства, о установление цен и тарифов, о дискриминации предпринимателей в сфере экономической конкуренции, о выдаче сертификата соответствия в сфере стандартизации и тому подобное. При этом, административной юстиции отдается предпочтение в подобных ситуациях учитывая правозащитный характер ее деятельности.

Кроме того, ряд административных правонарушений, вытекающих из договорных или внедоговорных отношений, должны быть переданы в сферу гражданского права. Например, повреждения различных видов чужого имущества, нарушения условий договора и тому подобное. Существование таких видов противоправных деяний в сфере административно-деликтного права является проявлением советской действительности. Поэтому, в административно-деликтной сфере должны оставаться только те проступки, которые наносят общественный вред в определенной сфере публичного управления.

Изменение содержания материального административно-деликтного законодательства приведет к изменениям административно-деликтной процедуры. Административные процедуры должны осуществляться только административными органами, поэтому, суды как органы судебной власти должны осуществлять судопроизводство, а не выполнять функции органа исполнительной власти по привлечению к ответственности за административные проступки. Они должны лишь пересматривать в порядке административного судопроизводства решения органов публичной администрации о наложении административных взысканий.

Составы проступков следует объединить в одном Кодексе об административных правонарушениях (проступках), так же, как нормы подведомственности, типы санкций и их максимальные размеры. Объединение в одном кодифицированном акте всех проступков позволит уменьшить количество случаев, когда при одинаково общественно-вредных административных правонарушениях предусматриваются радикально отличающиеся санкции (например, размеры штрафов за невыполнение законных требований должностных лиц специально уполномоченных органов исполнительной власти в сфере защиты растений или государственного исполнителя или должностных лиц органов морского и речного транспорта и т.д.). Должно быть соответствие степени вредности административных проступков и мер ответственности за их совершение.

Решение указанных проблем будет способствовать формированию административно-деликтного права в соответствии с современными достижениями общей части административно-правовой науки и положительного зарубежного опыта [5, с. 71].

Считаем логичной точку зрения, что систему административно-деликтного права традиционно следует разделить на общую и особенную часть.

Общая часть административно-деликтного права включает: объект и предмет административно-деликтного права; формы и методы подотрасли права, систему административно-деликтного права, ее принципы, соотношение административно-деликтного права с другими отраслями. Будучи подотраслью административного права в общей части административно-деликтного права она имеет достаточно тесную связь с социологией права и криминологией.

Общая часть административно-деликтного права включает: превенцию административных правонарушений и административно-деликтную характеристику правонарушений, возникающих: а) в сфере охраны труда и здоровья населения; б) в сфере собственности; в) в сфере охраны природы, использования природных ресурсов, охраны культурного наследия; г) в промышленности, строительстве и в сфере использования топливно-энергетических ресурсов; г) в сельском хозяйстве, связанные с нарушением ветеринарно-санитарных правил; д) на транспорте, в области дорожного хозяйства и связи; е) в области жилищных прав граждан, жилищно-коммунального хозяйства и благоустройства; е) в области торговли, общественного питания, сферы услуг, в области финансов и предпринимательской деятельности; ж) в области стандартизации, качества продукции, метрологии и технического регулирования; з) в сфере обеспечения общественного порядка и общественной безопасности; а) в сфере обеспечения порядка управления; и) в сфере осуществления народного волеизъявления и установленного порядка его обеспечения и т.д. Структурирование происходит на основе отраслевого подхода к изучению административной деликтологии [6, с. 49; 7, с. 13–18].

Поэтому, суммируя все изложенное, отметим, что административно-деликтное право является совокупностью соответствующих норм, в то время как административная ответственность, по сути, является предметом административно-деликтного права. Административно-деликтное право является подотраслью административного права, предметом которого является административно-деликтные отношения, то есть отношения, возникающие по поводу установления (применения) административной ответственности.

Литература

References:

1. Кузьменко О.В., Пастух И.Д. и др. Адміністративна відповідальність. Мультимедійний навчальний посібник. Національна академія внутрішніх справ. URL : <https://arm.naiu.kiev.ua/books/adm-vidpov/index.html>
2. Шульга Є.В. Адміністративно-деліктні відносини в Україні в умовах євроінтеграції : дис. ... докт. юрид. наук / Науково-дослідний інститут публічного права. Дніпро, 2018. 36 с. URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/science/rada/auto/24/1.pdf>
3. Миколенко О.М. Дискусійні питання щодо визначення предмету адміністративно-деліктного права та його функціональне призначення в системі права України. Правова держава. 2018. № 29. С. 58-63. URL : <http://pd.onu.edu.ua/article/download/140755/137831>
4. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-ВР>
5. Реформа інституту адміністративної відповідальності в Україні – проблеми та варіанти їх вирішення. Центр політико-правових реформ. // Актуальні проблеми держави і права: Збірник наукових праць. Вип. 35 / Редкол.: С.В. Ківалов (голов.ред.) та ін.; Відп. за вип. Ю.М. Оборотов. Одеса: Юридична література, 2007. С. 288-292 URL <https://www.pravo.org.ua/ua/news/2583->
6. Муза О.В. Виникнення і розвиток адміністративно-деліктних правовідносин. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2014. № 1. С. 49-53. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2014_1_12
7. Дерюга А.Н. О некоторых вопросах системы административной деликтологии. Государство и право. 2009. № 7. С. 13–18.
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/>.

Рецензент: Профессор Александр Музычук. Декан факультета № 1 Харьковского национального университета внутренних дел, доктор юридических наук.

ოკსანა პანასიუკი
თანამედროვე ადმინისტრაციულ-სამოქალაქო სამართლის
ფორმირება უკრაინაში

რეზიუმე

დახასიათებულია საზოგადოებრივი ურთიერთობები, რომელსაც არეგულირებს ადმინისტრატიული პასუხისმგებლობის ინსტიტუტი. განსაზღვრულია უკრაინაში ადმინისტრატიული კანონმდებლობის თანამედროვე მდგომარეობა იმ საკვანძო ცნებების განხილვით, რომელთა საფუძველზე იგება ადმინისტრატიულ-სამოქალაქო სამართალი.

უკრაინაში მოქმედი ადმინისტრატიულ-სამოქალაქო ურთიერთობების მარეგულირებელი კანონმდებლობის მდგომარეობის გაანალიზებით ავტორი ასკვნის ადმინისტრატიული პასუხისმგებლობის ნორმების არასისტემურობასა და ეკლექტიურობას. ფასაბუთებულია ახალი კოდიფიცირებული აქტის მიღების აუცილებლობა. განსაზღვრულია ადმინისტრატიულ-სამოქალაქო სამართლის სისტემა და ტრადიციულად ივარაუდება მისი დაყოფა ზოგად და განსაკუთრებულ ნაწილებად.

ადმინისტრატიულ - სამოქალაქო სამართლის ფარგლებში გამოყოფილია მატერიალური და საპროცესო ურთიერთობების ცალკეული ჯგუფები, რომლებიც წარმოადგენენ ადმინისტრატიულ-სამოქალაქო რეგულირების საგანს. გამოტანილია დასკვნა, რომ ადმინისტრატიულ-სამოქალაქო სამართალი არსებული ნორმების ერთობლიობაა, მაშინ როცა ადმინისტრატიული პასუხისმგებლობა თავისი არსით ადმინისტრატიულ-სამოქალაქო სამართლის საგანია.

საკვანძო სიტყვები: ადმინისტრატიული სამართალი, ადმინისტრატიულ-სამოქალაქო სამართალი, დელიქტი, სამართალდარღვევა, დანაშაული, ადმინისტრაციული პასუხისმგებლობა.

რევენზენტი: პროფესორი ალექსანდრ მუზიჩუკი, ხარკოვის შინაგან საქმეთა ეროვნული უნივერსიტეტის № 1 ფაკულტეტის დეკანი, იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორი.

Oksana Panasiuk

**FORMATION OF MODERN ADMINISTRATIVE AND TORT LAW
IN UKRAINE**

Summary

The author has characterized public relations, which are regulated by the institution of administrative liability. The current status of administrative legislation in Ukraine has been determined with the definition of key concepts built around administrative and tort law.

Analyzing the status of the legislation regulating administrative and tort relations in Ukraine, the author comes to the conclusion that the norms providing the application of administrative liability are unsystematic and eclectic. The necessity of adopting a new codified act regulating administrative and tort relations has been substantiated. The system of administrative and tort law has been defined. The author has offered to divide it traditionally into general and special parts.

In the framework of administrative and tort law the author has distinguished separate groups of material and procedural relations that make up the subject matter of administrative and tort regulation. It has been concluded that administrative and tort law is a set of relevant norms, while administrative liability, in fact, is the subject matter of administrative and tort law.

Keywords: administrative law, administrative and tort law, tort, a crime an offense, administrative liability.

Reviewer: Professor Aleksandr Muzychuk, Dean of the Faculty No. 1 of Kharkiv National University of Internal Affairs. Doctor of juridical sciences.

УДК 342.9

Дмитрий Корниенко
**РОЛЬ И МЕСТО СОЦИОКУЛЬТУРНОГО И
ДЕЯТЕЛЬНОСТНОГО ПОДХОДОВ В ИССЛЕДОВАНИИ
АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ
СЛУЖЕБНО-БОЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
СИЛ ОХРАНЫ ПРАВООРЯДКА**

В статье исследованы вопросы обоснования социокультурного и деятельностного подходов в исследовании административно-правового обеспечения служебно-боевой деятельности сил охраны правопорядка. Раскрыто философскую сущность социокультурного и деятельностного подходов. Изучены существующие подходы по применению социокультурного и деятельностного подходов в исследовании правовой науки, а именно административно-правового обеспечения. Обоснованы методологические основы социокультурного и деятельностного подходов в исследовании административно-правового обеспечения служебно-боевой деятельности сил охраны правопорядка. Определены предложения относительно учета трех основных признаков понятия «деятельностный подход» в социокультурном разрезе для применения в сфере служебно-боевой деятельности сил охраны правопорядка.

Ключевые слова: административно-правовое обеспечение, силы охраны правопорядка, служебно-боевая деятельность, социокультурный подход, деятельностный подход.

Развитие современного общества сопровождается возникновением чрезвычайных ситуаций как природного, техногенного так и социального происхождения. В связи с этим необходимо постоянного совершенствовать государственно управленческие решения кризисного менеджмента. Правовое сопровождение играет особенно важную роль в реализации политики государства по урегулированию имеющихся конфликтов. При таких условиях правительства стран должны применять эффективные административно-правовые механизмы по реагированию на указанные кризисные события.

В разрезе приведенного актуальность приобретают аксиологические основы существующей методологии по совершенствованию и развитию административно-правового обеспечения политики безопасности государства, инструментами которого есть силы охраны правопорядка. Среди субъектов реализации политики принуждения государства особое внимание уделяется военным формированиям с правоохранительными функциями так называемого «жандармского типа». Указанные

подразделения реализуют свои основополагающие функции путем реализации служебно-боевой деятельности. При таких условиях исследования административно-правового обеспечения служебно-боевой деятельности сил охраны правопорядка является крайне актуальным.

Современные научные исследования в сфере развития правовой науки показывают, что социокультурный и деятельностный подходы являются эффективными инструментами административно-правового обеспечения. Социокультурный подход к праву, а именно исследования права как явления социальной действительности в деятельностном измерении рассматривала О. А. Котенко. Деятельностный подход в структуре методологии современного правоведения был рассмотрен в работах С. Д. Гусарева. Использование деятельностного подхода в исследовании механизма административно-правового воздействия изучал В. К. Нехайчик. Функциональное содержание деятельности государственной администрации рассматривал Д. Н. Бахрах. Деятельностный подход в развитии публичного права исследовал Ю. Д. Кунев. В сфере административно-правового регулирования деятельности правоохранительных органов социокультурный и деятельностный подходы применяли А. Г. Комиссаров, С. А. Кузниченко, Л. Г. Чистоклеков и др. ученые.

Таким образом, учеными исследованы и решены значительное количество проблемных вопросов использования и развития социокультурного и деятельностного подходов. Однако эти исследования почти не касались служебно-боевой деятельности сил охраны правопорядка, поэтому сегодня требуют внимания применения приведенных подходов в развитии административно-правового обеспечения служебно-боевой деятельности сил охраны правопорядка.

Целью статьи является изучение современных научных исследований по использованию социокультурного и деятельностного подходов и обоснование соответствующих теоретико-методологических основ в исследовании административно-правового обеспечения служебно-боевой деятельности сил охраны правопорядка.

Для основательного изучения социокультурного и деятельностного подходов в исследовании административно-правового обеспечения служебно-боевой деятельности сил охраны правопорядка начнем исследования по анализу природы сущности указанных подходов.

Исторический анализ научных разработок [1-5] показывает, что учредителями социокультурного подхода в философском понимании считают М. Вебера и П. Сорокина. М. Вебер рассматривал сущность общественного с точки зрения «понимающей» социологии в отличие

от объективной социологии, которая была ориентирована на методологию, то есть объяснение, естественных наук. М. Вебер общество в целом определял как культурную установку, поскольку оно базируется на осмысленной поведении, а не на инстинктивном реагировании, присущие животному миру. П. Сорокин называл социокультурными такие феномены, которые, во-первых, являются проявлениями различных форм сознания, а не результатами инстинктов, а во-вторых, «находятся исключительно в сфере взаимодействующих людей и продуктов их взаимодействия» [1].

В дальнейшем научное сообщество начало понимать под социокультурным анализом не только представление о человеке как о культурном существе, но и начала вкладывать субъективный смысл «становления» социальной объективности в процесс исследования социальных объектов. [2]. Исследователи социокультурного подхода отмечают, что культура и социальные отношения это два аспекта производственной человеческой деятельности, и при этом в обществе постоянно возникают противоречия между социальными отношениями и культурой, то есть социокультурные противоречия. Философы объясняют это тем, что изменения культуры и изменения социальных отношений подчиняются различным закономерностям. Изменение социальных отношений всегда влечет за собой изменения эффективности производственной деятельности [2]. Итак, основным тезисом социокультурного подхода является то, что какими бы мотивами человек не руководствовалась в своей деятельности, скрытыми или явными, какими бы терминами эти мотивы не описывались бы наукой, все это фиксируется в культуре.

Завершая исследования социокультурного подхода с позиции философии рассмотрим определение этого понятия. Ф. А. Чмиленко, Л. П. Жук трактуют следующее определение социокультурного подхода – «теория и методология социокультурного воспроизводства (репродукции), что акцентирует внимание на единстве культуры и социальности, основывается на научных достижениях культурологии, педагогики, этнографии, социологии, исторической и психологической антропологии, теории социальной коммуникации и т.д.» [3, с. 17]. Можно сделать вывод, что по мнению авторов применение социокультурного подхода обеспечивает многофакторный подход к изучению социокультурной среды (пространства), механизмов связи «социальной» и «культурной» систем. Полностью согласны с этим рассуждением.

В дальнейшем уместно рассмотреть сущность социокультурного подхода в прикладной плоскости к тематике нашего исследования. Уместным является рассмотрение этого понятия с позиции

государственного управления.

Н. Ф. Селютина отмечает, что социокультурный подход имеет богатый потенциал для исследования трансформационных процессов посткоммунистических обществ, в том числе и системы государственного управления в этих обществах и, особенно, процесса взаимодействия представителей власти и населения. По ее мнению, специфика этого подхода дает новые возможности в анализе социальных трансформаций, обнаруживает дополнительный культурный пласт в анализе общественного развития и государственного управления, который определяет вектор этого развития. Автор доказывает, что именно социокультурный подход акцентирует внимание на взаимодействии личности и общества, гражданина или объединения граждан и власти, и характер этого взаимодействия рассматривается как один из определяющих направлений социальных изменений [4, с. 80]. Можно сделать вывод, что с помощью социокультурного подхода выделяются постоянные, устойчивые основания культуры, обуславливающие развитие конкретного типа общества, формы государства.

Таким образом, государственно управленческий подход в области социокультурного понимания построения государства базируется на практической составляющей по развитию концептуальных основ государственного устройства. В продолжение указанной сферы перейдем к исследованию правовой составляющей современного регулирования отношений в обществе.

А. А. Котенко рассматривает социокультурный подход к праву как теоретический правовой концепт, исследует право как явление, имеющее социально-юридическую природу. Таким образом, сущность права в предложенном контексте должно рассматриваться в непосредственной связи с процессами социализации индивидов, особенностями менталитета и национальной правовой культуры, демократизацией политической жизни, прежде всего, участием граждан в правообразовании, а именно выявлении потребности регулирования определенных общественных отношений, обсуждении нормативно правовых актов, а также их реализации и оценке эффективности законодательства [5].

Особого смысла социокультурный подход приобретает при рассмотрении права в деятельностном измерении как направленный на удовлетворение жизненных интересов взаимодействия участников общественных отношений. Л. Г. Чистоклетов важным элементом социокультурного подхода в правовых исследованиях определяет реальное выявление возможностей формирования все более эффективных программ правового развития, усиления влияния в

обществе более эффективных форм права. Автор подчеркивает, что социокультурный подход к праву целесообразно сочетать с деятельностным методом, в частности в исследованиях, направленных на совершенствование административно-правового обеспечения безопасности субъектов хозяйствования [6, с. 107].

Сегодня деятельностный подход широко используется в различных отраслях знаний, позволяя выявлять тенденции, общие закономерности и особенности осуществления определенного вида социальной деятельности, охарактеризовать основы социального развития и др. Принцип деятельности используется в методологии общественных наук, а его суть объясняется предопределенностью социальных явлений человеческой деятельности, которая является основой существования общества. Таким образом, исходя из содержания принципа деятельности, исследование динамических аспектов субъектов общественной жизни должно быть связано с фактом существования человеческой деятельности.

Сегодня научная мысль [7-12] утверждает, что в правоведении принцип деятельности используется достаточно широко, что обусловлено социальной природой и функциональной ролью права, целенаправленной деятельностью социальных субъектов, выступающих в правоведении как субъекты права или субъекты правовых отношений.

Гусарев С.Д. определяет, что деятельностным подходом является гармоничная совокупность установок, приемов среди которых метод деятельности считается ведущим, а другие в отношении него выполняют обслуживающую функцию. Опираясь на основы психологии и социологии с использованием деятельностного подхода предметом исследования могут выступать явления динамического происхождения [7]. По мнению автора, деятельностный подход в правовых исследованиях может также быть применен к явлениям такого класса, как механизм, аппарат государства, правовые отношения, правовая система, правоохранительная деятельность государства и т.д. [7]. Согласны с этим выводом.

Нехайчик В.К. определяет, что деятельностный подход широко применяется как в общей теории права, так и науке административного права в сфере осуществления органами государственной администрации функций управления [8]. Функциями есть основные направления деятельности органов государственной власти, которые реализуются в определенных формах [9]. Под формами реализации функций понимается внешне выраженная деятельность административных органов, которая осуществляется в соответствии с их компетенцией. В соответствии с этим исследователи

выделяют внешние и внутренние или правовые и неправовые формы административной деятельности [10].

Ю. Д. Кунев в определении предмета правового регулирования административного права также ведущим выделяет деятельностный подход. Автор доказывает это умозаключением следующими тезисами:

– в административном праве деятельностный подход признается ведущим широким кругом авторов;

– предметом регулирования, кроме деятельности, является система и структура органов государственной власти и местного самоуправления, которые предназначены для обеспечения их деятельности;

– к предмету принадлежит не только деятельность органов государственной власти и местного самоуправления, но и деятельность других субъектов, которые взаимодействуют с ними;

– административные отношения тоже составляют предмет регулирования административного права [11, с. 125-126].

Согласны с приведенными доводами и делаем вывод, что под деятельностным подходом в праве необходимо понимать способ правопознания, применение которого позволяет охарактеризовать нацеленность права, его норм и институтов на достижение фактических результатов (правовых целей). Добавим, что с деятельностным подходом очень тесно связан социокультурный, исходный принцип которого близок к общефилософским принципам деятельности. Ф. Селютина доказывает, что когда в сфере государственного управления рассматриваются вопросы взаимодействия любых субъектов (государственных служащих, должностных лиц местного самоуправления одного или разных уровней и граждан или объединений граждан), то ведущую роль играет именно социокультурный подход, который позволяет учитывать латентные причины поведения субъектов взаимодействия [12, с. 80].

Следовательно, применение деятельностного подхода должно быть сопряжено с социокультурным с целью учета социокультурных особенностей объектов правового (административного) воздействия. Не исключением в этом аспекте является и служебно-боевая деятельность сил охраны правопорядка, которая является видом правоохранительной деятельности, присуща военным формированиям и правоохранительным органам специального назначения сектора безопасности и обороны государства, и реализуется путем выполнения правоохранительных задач преимущественно через служебную деятельность правоохранительными методами, а в случае обострения обстановки также военными методами [13-14].

Поэтому, с позиции теории служебно-боевой деятельности руководствуясь социокультурным подходом «деятельность» уместно рассматривать как проявление активности субъекта обеспечения правопорядка, которая выражается в обеспечении общественной безопасности в обществе путем учета постоянных социокультурных особенностей социума. В этом аспекте сущность социокультурного подхода как формы системного подхода заключается в попытке рассмотрения общества как «некоторой целостности». За основу берется понимание общества как единства культуры и социальности, которые создаются деятельностью человека.

Таким образом, толкование деятельности в социокультурном разрезе позволяет понятие «деятельностный подход» в сфере служебно-боевой деятельности сил охраны правопорядка применять на основе учета трех основных признаков:

1) деятельностный характер подхода (активный, самостоятельный, преобразовательный) – силы охраны правопорядка предназначены для выполнения служебно-боевых задач по обеспечению общественной, государственной и военной безопасности;

2) административно-правовая направленность подхода – служебно-боевая деятельность является видом правоохранительной деятельности, которая присуща военным формированиям и правоохранительным органам специального назначения государства;

3) особенности реализации (организация и управление) деятельностного подхода в служебно-боевой деятельности – целеустремленность, мотивационная обусловленность, самостоятельное или управляемое межведомственное взаимодействие сил охраны правопорядка во время выполнения задач по назначению.

Выводы. На основе изложенного возможно отметить следующее.

1. Развитие современного общества сопровождается возникновением чрезвычайных ситуаций как природного, техногенного так и социального происхождения. В связи с этим необходимо постоянно совершенствовать государственно управленческие решения кризисного менеджмента. В разрезе приведенного актуальность приобретают аксиологические основы существующей методологии по совершенствованию и развитию административно-правового обеспечения политики безопасности государства, инструментами которого есть силы охраны правопорядка.

2. Учеными исследовано и решено значительное количество проблемных вопросов использования и развития социокультурного и деятельностного подходов. Однако эти исследования почти не касались служебно-боевой деятельности сил охраны правопорядка, поэтому сегодня требует внимания применения приведенных подходов

в розвитку адміністративно-правового забезпечення службово-бойової діяльності сил охорони правопорядка.

3. Під діяльнісним підходом в праві необхідно розуміти спосіб правопознання, застосування якого дозволяє охарактеризувати нацеленість права, його норм і інститутів на досягнення фактичних результатів (правових цілей). Додамо, що з діяльнісним підходом дуже тісно пов'язаний соціокультурний, вихідний принцип якого близький до загальнофілософського принципу діяльності.

4. Застосування діялісного підходу повинно бути пов'язано з соціокультурним з урахуванням особливостей об'єктів правового (адміністративного) впливу. Виключенням в цьому аспекті є службово-бойова діяльність сил охорони правопорядка. З позиції теорії службово-бойової діяльності керуючись соціокультурним підходом «діяльність» правильно розглядати як проявлення активності суб'єкта забезпечення правопорядка, яка виражається в забезпеченні суспільної безпеки в суспільстві шляхом з урахуванням постійних соціокультурних особливостей соціума.

Напрямки подальших наукових досліджень будуть спрямовані на вдосконалення адміністративно-правового забезпечення службово-бойової сил охорони правопорядка.

Література

References:

1. Куліна О.С. Взаємозв'язок особистісного та суспільного: перспективи дослідження. *Мультиверсум. Філософський альманах*. К.: Центр духовної культури. 2006. № 55. URL: https://www.filosof.com.ua/Jornel/M_55/Kulina.htm.
2. Пономаренко Я. І. Соціокультурний контекст формування особистості. *Вісник Національного авіаційного університету. Сер. : Філософія. Культурологія*. 2012. № 1. С. 71-74.
3. Чмиленко Ф. О., Жук Л. П. Посібник до вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень». Д.: РВВ ДНУ, 2014. 48 с.
4. Селютіна Н.Ф. Можливості та обмеження застосування соціокультурного підходу у сфері державного управління. *Теорія та практика державного управління*. 2013. Вип. 3 (42). С. 75-80.
5. Котенко О. А. Право як явище соціальної дійсності (соціальний вимір). *Часопис Київського університету права*. 2011. №3. С. 62-64.
6. Чистоклетов Л. Г. Адміністративно-правове забезпечення безпеки суб'єктів господарювання в Україні. Дисер. на здобуття наук. ступ. д-

რა იურ. ნაუკ. სპეციალნუბ 12.00.07 – ადმინისტრატუნე რაუბო ი პროცეს; ფინანსოე რაუბო; ინფორმაცუნე რაუბო. ლუბუნ. 2016. 432 ს.

7. გუსარეუ ს. დ. დუნალუნსუნე უბდუნე უ სტრუქტურე მეთოდოლოგუნე სუაუნო რაუბოუნაუნაუნა. *ალმანახ რაუბო*. 2011. ვუნ. 2. ს. 29-33.

8. ნეხაუნკ ვ. კ. ისპოლუნუნე დეაუნუნუნუნუნე უბდუნე უ ისსლედოვანუნე მეხანუნუნე ადმინისტრატუნე-რაუბოუნე ვოუნდუნეუნუნე. ანალუნტუნე სუნალ რტრასლუნე რაუბო. URL: <http://отрасли-права.рф/article/4530>.

9. ბახრაჲ დ. ნ. ფუნკუნუნე (სოუნდერუნუნე დეაუნუნუნუნე) გოსუდარსტუნუნე ადმინისტრატუნე. ადმინისტრატუნე რაუბო რუსუნე: უაუნუნ. მ. : ეკსმო, 2010. ს. 169-172.

10. მაშაროუ ი. მ. ადმინისტრატუნე-პუბლუნუნე დეაუნუნუნუნე ვ რუსუნე. პრობლემუნე რაუბოუნე რეგულუნუნე: მონოგრაფუნე. მ. : იუნუნე-დანა; ზაკონ ი რაუბო, 2009. ს. 46-58.

11. კუნეუ ი. დ. მეთოდოლოგუნე ასპექტუნე როუნუნე პუბლუნუნე რაუბო. *პუბლუნე რაუბო*. № 1 (2011). ს. 122-129.

12. სელუტუნა ფ. მოჟლუნუნე თა ობმეჟუნუნე ზასტოუნუნე სოცუნეოკულტურუნე უბდუნე უ სფერე დერჟაუნუნე უპრავლუნუნე. *თეორუნე თა პრაქტუნე დერჟაუნუნე უპრავლუნუნე*. 2013. ვუნ. 3 (42). ს. 75-80.

13. ბელაუნე ს. ვ., ოსტროუსკუნე ს. ო. იურუნეუნე ზასადუნე უნუნეუნე “ვზაუნეოვუნე ნაცუნეონალუნე გუარდუნე უკრაუნეუნე ზ რაუბოოხორუნუნე ორგანუნე თა ვუნეოსკოუნე ფორმუნუნე უკრაუნეუნე”. *აუნე თა ზაკონ*. 2019. № 3. ს. 85–90.

14. ბელაუნე ს. ვ., გოდლესკუნე ს. ო., ტუპუნეოვ ა. ა. როლ თა მუნე ნაცუნეონალუნე გუარდუნე უკრაუნეუნე უ სუნეუნე ზაბეუნუნეუნე დერჟაუნუნე უსუნეუნე უსუნეუნე: ურაჟუნუნე ურუბუნეუნე დოსუდუნე. *აუნე თა ზაკონ*. 2017. № 2. ს. 22–29.

რეცუნუნე: პროფესორ მუნეაუნე მედუნე. დოქტორ ეკონომუნეუნე სუნეუნე, ნაცუნეონალუნე აკადემუნე ნაცუნეონალუნე გუარდუნე უკრაუნეუნე, ჰარუნეოვ, უკრაუნე.

დუნეოტრუნე კორნუნეუნეო

სოცუნეო-კულტურუნე და შემოქმედებუნე მუნეოგომებუნე როლუნე და ადგუნე სანარტალდამცავუნე ძალეებუნე სამსახურებრუნეო სარბოლო სარქმუნეანოზუნე ადმუნეუნეოტრატუნეოლ - სანარტალეებრუნეო დახმარებუნე უზრუნეუნეოგოუნე კვლევაში

რეცუნუნეზუნეა

სტატუნეაში გამოკვლევუნე სოცუნეო-კულტურუნე და შემოქმედებუნე მუნეოგომებუნე დასაბუნეებუნე საკუნეებუნე სანარტალდამცავუნე ძალეებუნე სამსახურებრუნეო და სარბოლო

საქმიანობის ადმინისტრაციული და იურიდიული უზრუნველყოფის საკითხები. განხილულია სოციო-კულტურული და შემოქმედებითი მიდგომების ფილოსოფიური არსი. შესწავლილია იურიდიულ მეცნიერებისა და სახელდობრ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი უზრუნველყოფის კვლევებში სოციო-კულტურული და შემოქმედებითი მიდგომების გამოყენებისადმი უკვე არსებული მიდგომები.

სამართალდამცავი ძალების სამსახურებრივ-საბრძოლო საქმიანობის ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ უზრუნველყოფის კვლევებში დასაბუთებულია სოციო-კულტურული და შემოქმედებითი მიდგომების მეთოდოლოგიური საფუძვლები.

სოციოკულტურულ კონტექსტში განმარტებულია ცნების „შემოქმედებითი მიდგომა“ სამი ძირითადი ნიშნის გათვალისწინება სამართალდამცავი ძალების სამხედრო-სამსახურებრივი საქმიანობის სფეროში გამოყენებისთვის.

საკვანძო სიტყვები: ადმინისტრაციულ - სამართლებრივი უზრუნველყოფა, მართლწესრიგის დამცავი ძალები, სამსახურებრივ-საბრძოლო საქმიანობა, სოციოკულტურული მიდგომა, შემოქმედებითი მიდგომა

რეკენზენტი: პროფესორი მიხაილ მედვიდი, ეკონომიკის მეცნიერების დოქტორი, უკრაინის ეროვნული გვარდიის ეროვნული აკადემია

Dmytro Korniienko

THE ROLE AND PLACE OF SOCIO-CULTURAL AND ACTIVITY APPROACHES IN THE STUDY OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL SUPPORT FIGHTING AND FIGHTING

Summary

The article examines the issue of substantiation of socio-cultural and activity approaches in the study of administrative and legal support of service and combat activities of law enforcement agencies. The general philosophical essence of sociocultural and activity approaches is revealed. The existing approaches to the application of socio-cultural and activity approaches in the study of legal science, namely administrative and legal support, are studied. Methodological bases of sociocultural and activity approaches in research of administrative and legal maintenance of service and combat activity of law enforcement forces are defined. Further

proposals on the formulation of applied areas of application of the activity approach in the socio-cultural context in the field of service and combat activities of law enforcement forces.

Keywords: administrative and legal support, law enforcement forces, service and combat activities, socio-cultural approach, activity approach

Reviewer: Professor Mykhajlo Medvid. Doctor of economics, National Academy of National Guard of Ukraine, Kharkiv, Ukraine.

სახელმწიფო და რელიგია

Петр Яроцкий ПАПА РИМСКИЙ ФРАНЦИСК: КТО ОН В ЖИЗНИ И В ЦЕРКВИ?

Три последние понтификата - Иоанна Павла II (1978-2005), Бенедикта XVI (2005-2013) и Франциска (который начался 13 марта 2013 года) обозначены как конвергентными, так и дивергентными процессами в структурах Ватикана и в экклезиальном компендиуме Католической Церкви. Понтификат Иоанна Павла II стал небывалым в истории Католической Церкви событием аджорнаменто (обновление, осовременивание церкви). Понтификат Бенедикта XVI характеризуется исследователями-ватиканологами «мучительным понтификатом», который завершился отречением этого папы от его пророчия 28 февраля 2013 г.

В статье исследуется состояние ватиканских структур и Католической церкви вначале понтификата Папы Франциска и предпринятые им меры по реформированию церкви в таких критериях: деклерикализация и децентрализация, создание «периферийной церкви», «бедной церкви для бедных», привлечение женщин в церковные структуры и богослужение, актуализация «восточной политики» Ватикана и сотрудничества Апостольской Столицы с Европейским Союзом, создание «экологической духовности» - инновационного критерия преодоления экологического кризиса в современном мире.

Ключевые слова: Ватикан, Святой Престол, Бенедикт XVI, компроматы, Франциск, реформирование, деклерикализация, децентрализация, периферийная церковь, теология женщины, теология молодежи, Европейский Союз, восточная политика, экология.

Биобиблиографический показатель. Франциск (Хорхе Марио Бергольо) родился 1936 г. первым из пяти детей Марио Джузеппе Бергольо и Регины Марии Сивори, которые поженились 12 декабря 1935 г. в аргентинском городе Сан-Антонио. Семейные корни Хорхе Марио Бергольо происходят из Италии, откуда семья Бергольо в январе 1929 г. эмигрировала в Латинскую Америку. С 1943 г. по 1948 г. Хорхе Марио посещал начальную школу и в 13 лет перешел в среднюю, а потом поступил в техническо-промышленный институт, специализирующийся на химических технологиях.

Затем Хорхе Марио решил вступить в епархиальной семинарии Буэнос-Айреса. 11 марта 1958 он вступил в новициат Общества Иисуса (иезуитов). Ему исполнился 21 год, и в Обществе Иисуса на него ожидал долгий путь, прежде чем его посвятят в священники и он примет вечные обеты. Сначала его направили в Чили, чтобы он получил необходимое гуманитарное образование. В 1963 году, вернувшись в Аргентину, он получил лицензиат по философии в Высшей коллегии святого Иосифа в Сан-Мигеле, где продолжил богословское образование, в 1970 году защитившись и в этой области. Кроме того, у него был и педагогический опыт: в 1964-1965 годах он преподавал литературу и психологию в коллегии Непорочного Зачатия в Санта-Фе и коллегии Спасителя в Буэнос-Айресе. 13 декабря 1969 года состоялась священническая хиротония. В 1970-1971 годах отца Хорхе Марио направили в Испанию на заключительный этап испытательного срока. Впоследствии Хорхе Марио стал магистром послушников-иезуитов, преподавателем на факультете богословия в Сан-Хосе, провинциальным советником и ректором Высшей коллегии святого Иосифа в Сан-Мигеле. 31 июля 1973 года его избрали на шестилетний срок Провинциальным Настоятелем иезуитов в Аргентине. Сохранился поклен, который постоянно его сопровождал, связанный как раз с этим периодом, когда он возглавлял Провинцию иезуитов, в начале военной диктатуры в Аргентине (с 1976 по 1983 год). Особенно серьезным было обвинение, что касалось морального участия в аресте двух братьев и препятствия деятельности особенно прогрессивно настроенных иезуитов.

20 декабря 1992 г. Иоанн Павел II подписал декрет о назначении Хорхе Марио Бергольо епископом-помощником Буэнос-Айреса. Как и все иезуиты, в момент торжественных обетов Хорхе Марио произнес также, вместе с обычными обетами бедности, чистоты и послушания, четвертый обет особенно послушания Папе, вместе с обетом не стремиться занять высокие должности, как в Обществе иезуитов, так и в Церкви, и прислушиваться к советам настоятелей-иезуитов даже в случае возведения в епископский сан. Епископская хиротония состоялась 12 июня 1992 года. Через год Бергольо был назначен генеральным викарием епархии Буэнос-Айреса. На консистории 21 февраля 2001 года епископу Бергольо был предоставлен кардинальский титул. Даже став кардиналом, он не поддавался на проявление светской суетности или использование привилегий, которые принадлежат таким лицам. Он не переехал в архиепископскую резиденцию, а остался в двухкомнатной квартире, где имел небольшую печь для обогрева и самостоятельно готовил

обеда и ужины, а вместо автомобиля с личным водителем он ездил в общественном транспорте.

13 марта 2013 г. в 19:06 - белый дым из трубы Сикстинской капеллы засвидетельствовал выбор нового Папы, Хорхе Марио Бергольо: первого иезуита на кафедре Петра, первого папы с американского континента, первого за почти 12 веков папы из-за пределов Европы, избравшего себе папское имя Франциск в память о Франциске Ассизского (1182 - 1226) - человека мира, нищеты, человека, который любит и бережет создание.

Бенедикт XVI оставил Франциску тяжелое, по сути, неупорядоченное наследство. За бронзовыми воротами Ватикана обнажились долговременные компроматы, которые обнаружили на святом месте «мерзость запустения». Йозеф Ратцингер, находясь в стенах Ватикана еще с 70-х годов прошлого века на различных должностях, начиная от префекта Конгрегации по делам вероучения, хорошо осознавал непривлекательность ватиканского закулисья и шаткость престола наместника Святого Петра. Стоит вспомнить «сильные слова» Бенедикта XVI на торжественной Литургии 25 апреля 2005 г. в начале своего понтификата: «Молитесь за меня, чтобы я не убежал от страха волков». Прецедент его отречения, бесспорно, имел к этому молитвенному призыву непосредственное отношение. Во время Крестного пути Бенедикт XVI объяснил, что он имел в виду, говоря о «грязи в Церкви»: «Даже на Твоем Господи пшеничном поле мы видим больше сорняков, чем пшеницы. Такое загрязнение одежды и лица Твоей Церкви пугают нас. Но это мы испачкали церковь! Это мы изменяем Тебя каждый раз после наших больших заявлений и жестов. Сколько же грязи в Церкви, и даже среди тех, кто в священстве должен полностью принадлежать только ему!».

Наибольшая «грязь» компромата Церкви, кроме педофилии, борьба с которой привела к отстранению несколько десятков епископов и сотни священников от церкви, коррупционное состояние экономических и финансовых дел в Институте религиозных дел (банковская структура Ватикана), а также публикация в прессе секретных документов Святого Престола стало «серьезным ударом» для Бенедикта XVI.

Атмосфера всеобщего недоверия еще больше распространилась в конгрегациях перед конклавом. Бенедикт XVI во время своего последнего богослужения намекнул об этом, когда отметил «важность свидетельства веры и христианского образа жизни каждым из нас для откровения изуродованного лица Церкви. Я особенно размышляю над проступками против единства Церкви и разделения в церковном теле». Эти и другие признания Бенедикта XVI дают достаточно

убедительных фактов для понимания причин отречения этого понтифика от Папского престола и направленности новоизбранного папы Франциска на основательное реформирование Католической церкви.

Цель исследования и его актуальность - выявить и охарактеризовать попытки папы Римского Франциска реформировать Католическую церковь в таких критериях:

- очистка структур Ватикана и Святого Престола от коррупции;
- преодоление традиционной клерикализации и централизации Католической церкви;
- становление «периферийной церкви», «церкви бедной для бедных»;
- введение вместо традиционной теологии инновационных теологий: «теологии бедных», «теологии женщины», «теологии молодежи», «теологии культуры», «теологии брака и семьи»;
- налаживание экуменических связей со всеми христианскими церквями и межконфессионального диалога с нехристианскими религиями;
- предоставление нового функционирования государства-города Ватикан и Апостольской Столицы в структурах Европейского Союза (ЕС) и Организации объединенных наций (ООН)
- концентрация Ватикана на развитие научной, образовательной, культурной, экологической деятельности со всеми странами, прежде всего неразвитого «третьего мира»;
- инновационное функционирование Католической церкви в условиях глобализации и секуляризации;
- актуализация "восточной политики" Ватикана в векторе Рим-Москва;
- отношение к Украине в московском направлении «восточной политики» Ватикана.

Научная новизна исследования критериев реформирования Католической церкви. Папа Франциск охарактеризовал вызовы современного мира и современную эпоху больших перемен как «эпоху исторического перелома, которая измеряется гигантскими шагами качественных, скоростных преобразований в научном прогрессе и теологических инновациях», поскольку «человечество вступило в эпоху знания, информации и цифровой трансформации, которые, по сути, превращаются в источник новых форм анонимной власти».

В этих условиях Франциск настойчиво заявляет о необходимости реформирования Католической церкви, обосновывая эту необходимость «особенностями современного мира, когда происходят

трансформации, которые свидетельствуют о начале нового этапа развития цивилизации, вступившей не в эпоху перемен, а в изменения в самой эпохе».

Эти изменения болезненно коснулись христианской цивилизации и обнаружили, как считает папа Франциск, что «христианский мир обеспокоивается и исчерпывается как глубинно выэксплуатированная земля, ставшая песком». В этих разрушительных для церкви процессах папа Франциск видит только один выход- реформирование нынешней клирикализованной и централизованной церкви и ее замену «периферийной церковью», которая должна стать «бедной церковью для бедных».

Это должна быть церковь, по замыслу папы Франциска, «децентрализованная и деклерикализованная», в которой «необходимо изменить все аспекты ее современного бытия, которые непосредственно не связаны с Евангелием, а воспринимаются как укоренившиеся исторически». Новый образ будущего бытия церкви связывается с ее «сопровождением экзистенциального, нравственного и гуманитарного развития наций. Это должна быть Церковь подстроенная под новое время и новую культуру эпохи».

Необходимость реформирования церкви объясняется тем, что «современная нереформированная церковь является большой угрозой для утверждения веры в новых поколениях, которые формируют свое мировоззрение в условиях зарождения новой культуры, когда во «многочисленных городских сообществах христианин уже не является промотором и создателем смысла».

Новые поколения получают от современной городской культуры, как отметил папа Франциск, «другой язык, другие символы, другие жизненноважные ориентиры, другие мировоззренческие парадигмы, которые формируют новый смысл их жизни, но уже спорного с Евангелием».

Наиболее тревожным для современной церкви сигналом является потеря Европой христианской памяти и ее наследия новыми поколениями европейцев. Одним из угрожающих факторов дехристианизации современной Европы, как установил Синод Католических епископов, созванного папой Франциском в 2016 году, является «третье и четвертое поколение прав человека, которое уже не имеет ничего общего с христианскими взглядами, ценностями и моралью».

Постановка проблемы исследования. Франциску выпала тяжелая работа - «очищение авгиевых конюшней» в Ватикане. Уход Бенедикта XVI «выводил Церковь на путь очищения, прощения и восстановления, которая должна служить человечеству в духе

открытости и диалога Второго Ватиканского Собора, чтобы предложить слова правды и надежды современному человечеству» [Саверио Гаэта 2014.- С.66].

Франциск начал свой понтификат с «очистки грязи» в самых авторитетных и важных структурах Ватикана - Римской курии, Институте религиозных дел (ИРД), то есть финансово-банковском учреждении Святого Престола. Реорганизация Римской курии - государственного аппарата Ватикана - была одной из самых неотложных требований более чем 160 выступлений кардиналов во время десяти общих конгрегаций, которые предшествовали конклаву для избрания нового папы.

Отмечалось, что немало лиц в ватиканских структурах не отвечают этим критериям, поскольку состоят в «когорте волков», или являются «грязью в церкви» и просто «сорняком». Первым был уволен с высокого поста государственного секретаря (а это должность премьер-министра Ватикана) Терчио Бертоне и еще ряд руководителей конгрегаций.

Реорганизация главного государственного учреждения Ватикана - Римской курии не ограничивалась только перезагрузкой церковного бюрократического аппарата. Речь была о первом лице в Ватикане - наместнике апостола Петра на Святом Престоле. По этому поводу высказался новоизбранный понтифик Франциск: «Даже не думая о том, чтобы поставить под сомнение первенство Петра, необходимо критически посмотреть на формы его управления. В глобализированном мире ни один папа не может управлять Церковью без универсального авторитетного инструмента, которым является деятельность епископской коллегии, ее поддержки и помощи в решении проблем, которые уже приобрели планетарного масштаба. С верхушки Церкви дух коллегиальности сможет работать и на локальном уровне» [Там же]. Уже в первые месяцы своего понтификата Франциск создал специальные совещательные органы - комиссии кардиналов для обработки «эффективной взаимосвязи между синодальностью (епископской формой) и приматом (папской формой). То есть, по сути, речь идет, если использовать светский эталон, о критериях парламентской (епископской) и президентской (папской) формы правления. Комиссия 15 кардиналов занимается экономическими аспектами Апостольской Столицы, в частности проблемами реформирования финансово-банковской системы. Следовательно, цель создания этих комиссий революционная - реформирование Римской курии, чтобы покончить с ее «грязью», «сорняком» и «вливанием волков».

Коррупционность ватиканских финансов, канитель неожиданных увольнений банковских руководителей, в частности главы ватиканского банка - Института религиозных дел (ИРД) Тарчицио Бертоне, который одновременно был государственным секретарем Ватикана, недоверие к кардинальской комиссии в банковских делах, которую возглавлял также Тарчицио Бертоне, - все это вызвало желание кардиналов, собравшихся на конклав для избрания папы, «понять реальное положение дел» в ИРДу. Новоизбранного папу Франциска призвали «довести до логического завершения дебаты, начатые накануне конклава» и скандала в ИРДу. На этом особенно настаивали кардиналы из Африки и Латинской Америки, не доверявшим европейским кардиналам, в основном итальянским, близким к этому банку, который, кстати, еще именовался «Банком св. Духа». Очень прозрачно высказался авторитетный архиепископ из Нигерии, кардинал Джон Онакиекан: «ИРДу не является чем-то существенным в служении Святейшего отца, как преемника Петра. Я не знаю, у святого Петра был банк? ИРД не является ни фундаментальным, ни сакраментальным, ни догматическим». Именно это побудило папу Франциска в первые дни своего понтификата создать специальную комиссию кардиналов из стран «третьего мира» для тщательной ревизии банковских дел и всей экономической деятельностью Ватикана. Возник вопрос, который поднял кардинал из Нигерии, Святому отцу вообще нужен банк? Что нужно Ватикану и папе - банк, фонд помощи или любая другая структура, которая будет прозрачной и честной, чтобы не загрязнять святое Тело Христовой Церкви»? [L'Osservatore Romano, 2013.- № 10.- S. 31].

Будущее католицизма должно отличаться от его прошлого в контексте изменений, которые происходят в институциональных структурах церкви. Именно этот критерий имел ввиду Марио Бергольо, прежде чем стал папой Франциском, для того, чтобы оценить Ватиканское государство, в котором духовная власть соединена со светской. «Это проявление христианства, заявил он, - не соответствует ни замыслу Христа, ни замыслу Бога». Франциск считает, что «с течением истории религия эволюционировала» и «почему бы не размышлять над тем, что в будущем она вообще подстроится под культуру эпохи». Поэтому, ссылаясь на тот аргумент, что «от Церкви требуется постоянное обращение - *Ecclesia semper reformanda* (Церковь постоянно реформируется), будущий папа Франциск полагал, что эта перманентная смена приобретает различные формы. В «будущем будут другие способы функционирования церкви, как и сейчас существуют новые способы, отличные от эпохи абсолютизма» [Ibidem.-S.35]. Таким образом, Франциск имел прочную

историческую основу и отважную готовность реформировать Католическую церковь в духе аджорнаменто Второго Ватиканского собора - обновление, осовременивание Церкви.

Современное состояние и будущее церкви. Среди взглядов кардинала Марио Бергольо и уже нынешнего папы Франциска выраженных в «десяти словах», на первое место поставлены миряне: они должны быть равноправной и деятельной частью народа Божьего наравне со священниками и епископами. В этом аспекте «построения современной Церкви», Франциск категорически предостерегает от ее клерикализации: «Риск, которого должны избежать parroхи и епископы, заключается в клерикализме, то есть недоразвитом видении священства. Католическая Церковь - это весь верный народ Божий <...> Когда какое-то духовное лицо руководит приходом или епархией, то должно прислушиваться к своей общины, чтобы принимать зрелые решения и проводить их на этом пути. А когда духовное лицо упирается и говорит: «Здесь команду я», то он бросается в клерикализм» [Саверио Газта 2013.-С. 51].

Слово «священство» Франциском интерпретируется особым образом - в целом проблемным. Речь идет о том, что в учебные духовные заведения, в частности семинарии, приходят только 40% лиц, которые хотят реализовать свое духовное призвание. А 60% хотят просто «устроить свою жизнь». В этом, как отметил Франциск, «представляется психологический феномен: патологии или неврозы этих лиц». «Некоторые из них не могут реализоваться в жизни, поэтому ищут организацию, которая их защитит. Одной из таких институтов является священство ». Франциск рекомендует внимательно относиться к отбору лиц, которые пытаются получить теологическое образование и соответственно священническую должность, чтобы должным образом выяснить «кто имеет духовное призвание, а кто просто ищет достойное убежище или ошибается в соображении Божьего призыва» [L'Osservatore Romano 2013. - № 10.-S.31].

Слово «наука» вызывает особый сентимент в Франциска: «наука имеет свою независимость, которую необходимо уважать, не надо спорить с независимостью ученых. Наука - существенный инструмент, через который Бог говорит: «Плодитесь и размножайтесь и наполняйте землю, и обладайте ею». В области своей автономии наука меняет невежественность на культуру» [Ibidem.- S.27]. В то же время Франциск предостерегает, чтобы научные достижения не использовались в антигуманистических целях, в частности, как атомная энергия для разрушения человечества.

«Будущее Церкви и мира» занимало весомое место в Декалоге (десятисловии) Марио Бергольо. Имея богословскую подготовку в мариологической сфере, францисканскую ментальность (в духе Франциска Ассизского) и обладая иезуитской аналитичностью (как член Общества Иисуса, которым остается в роли понтифика), он в книге *El jesuita* («Иезуит») так ответил на вопрос о том, каким видит будущее Католической Церкви: «Церковь должна сопровождать экзистенциальное, моральное и гуманистическое развитие нации. Она должна помочь нациям перерасти в человечество, поскольку человек – адресат Божьего Откровения, и является образом Божиим <...> А вообще я верю, что XXI век будет религиозным. Но необходимо понять, как именно. Иногда религиозность сопровождается непонятным теизмом, который переплетает психологическое и парапсихологическое, и не всегда ведет к личной встрече с Богом, как это должно быть для нас христиан»[Ibidem].

Программа реформирования Церкви, проблемы и вызовы, которые стоят перед Церковью в глобализованном и секуляризованном мире, обсуждались на Синоде епископов Бразилии во время посещения этой страны Франциском в июле 2013 года на встрече с Советом и членами Конференции епископов Бразилии (более 400 епископов, архиепископов, кардиналов).

Франциск образно охарактеризовал состояние современной Церкви в представлении тех, которые ее оставляют: «Возможно, Церковь стала для них слишком слабой, далекой от их потребностей; возможно, слишком бедной духовно, чтобы дать ответ на волнующие их проблемы; церковь слишком сконцентрированная на самой себе; возможно, современный мир превратил Церковь в реликт своего прошлого, не способного ответить на новые вопросы; возможно, Церковь имела ответы на период детства человека, но не имеет на период его взрослости»[Ibidem. – S.26].

Отвечая на вопрос: что нужно делать в этой ситуации, Франциск видел реформированную Католическую Церковь, которая станет нужной для тех, которые «бегут из Иерусалима», то есть для разочарованных христианством, сравнивая его с «безлюдной, бесплодной землей», не способной духовно накормить бедных духом, обездоленных, разочарованных. Современную Церковь, которая превратилась в «неправительственный административный институт», Франциск пытается превратить в церковь, которая «разогревает и разжигает сердца людей».

От клерикализованной и централизованной к периферийной церкви. Для этого Франциск планировал начать реорганизацию централизованных церковных структур по перемещению их «на

პერიფერიю», то есть в низовые приходские ячейки церкви с опорой на новые или реорганизованные диоцезальные (епархиальные) и приходские советы с пастырских и экономических дел, с широким привлечением к ним светского элемента, то есть подготовленных рядовых прихожан для консультации, организации и планирования пастырской деятельности церкви. Эти пастырские советы должны стать эффективным инструментом для деклерикализации и децентрализации Церкви. Этот аспект внутренней перестройки Церкви, как считает Франциск, нужно «ментально понять, воспринять и активно включиться в его реализацию» всему духовенству во главе с епископами и кардиналами.

Этот контекст деклерикализация и децентрализация Церкви, как отметил Франциск, касается "перестройки традиционной ментальной закорючлости". Таким образом Франциск ориентировал духовенство, церковную иерархию и все ее структуры на "решительное изменение параметров церковной культуры, которая была всегда» [Ibidem. -S.32].

Призывая к «основательной перестройки» церковных структур, к созданию эффективных пастырских сообществ на базе «нового мышления» и «новой ориентации», Франциск настаивает на том, чтобы именно эти «периферийные структуры стали опорой и центром интересов епископата». В этом, как подчеркивал папа, сущностное значение построения новой церкви, в которой особое место и активную роль предоставляется прежде всего женщинам и новому поколению молодежи, которые должны сформировать «новое лицо Церкви».

Децентрализация церковных структур, как полагал Франциск, должна существенно усилить «периферийный сектор» Церкви, стать основой строительства «нового лица Церкви» на почве локальном и региональном, чтобы вместо централизованной церковной бюрократии «развивать коллегиальность и солидарность на уровне низовых церковных объединений в духе сопричастности объединенного нового Божьего народа».

Концепция «смещение центра Церкви на периферию» и «создание низовых церковных объединений в духе «сопричастности объединенного Божьего народа» напоминает о ключевых принципах «теологии освобождения», которая во второй половине XX ст. зародилась в Бразилии, где развернулась борьба за преодоление неравномерного социального развития и олигархической экономической зависимости. Влияние «теологии освобождения» на сознание латиноамериканцев было всеобъемлющим, и, кстати, до сих пор сохраняет свои позиции, несколько модифицированные в Латинской Америке.

Папа Франциск хорошо знаком с «теологией освобождения», которая в Аргентине, где он совершал свое служение, имела большое влияние с помощью своих «периферийных низовых церковных структур», которые вышли из-под контроля церковной иерархии. Итак, образцы реформирования Церкви в контексте ее деклерикализации и децентрализации (в зависимости от их положительной или отрицательной оценки) сохранились в памяти папы Франциска.

Деклерикализация, децентрализация, центр, периферия, революция - ключевые слова всех проповедей, докладов, реколекций папы Франциска в контексте обоснования важнейших критериев современной католической экклезиологии, которую, по сути, пытается по-новому создать этот папа. Разработку понятийно-категориальных элементов такой церковной перестройки Франциск поручил специально созданной комиссии по «теологии церкви», чтобы «собрать единый каркас» современной конституции Церкви». Чтобы стать современной, церковь, как полагает папа Франциск, должна «выйти за свои стены и ограды», «стать живой Церковью». Впрочем, это скорее призыв вернуться к первоначальному христианству, то есть живому христианству, которое впоследствии стало централизованным, клерикализованным институтом. Получив статус государственной церкви в Римской империи, такая церковь лишила себя быть периферийной, глубоко народной, проникающей в «экзистенциальные лимфы человеческого существования». Это, по сути, весомое предостережение и одновременно попытка предоставить Церкви антропоцентрическую направленность.

Опыт первых шагов понтификальной деятельности Франциска показал, что его революционный призыв «идти на периферию» означает прежде всего идти на «социальную, экзистенциальную периферию» нищих, безработных, молодежи, не находящих своего места в обществе, стариков, которым грозит социальная эвтаназия, женщин, которые крайне необходимы церкви. Из уст понтифика звучит обвинение современной глобализированной цивилизации, которая «перешла все границы, поскольку создала культ бога-денег, практику деградации двух полюсов жизни - пожилых людей, что является скрытой эвтаназии, и молодого поколения, которое лишено достоинства людей труда» [L'Osservatore Romano 2013 - №8-9. - S. 37].

Обращаясь к этой части молодежи, папа пытается мобилизовать ее, чтобы она вошла в «революционную фазу», уверяя, если они войдут в «фазу обновления веры и реформирования церкви, то их жизнь приобретет смысл и только тогда будет успешной»: «Хочу, чтобы вас было слышно в епархиях, хочу, чтобы вы выходили на внешность, хочу чтобы церковь выходила на улицу, чтобы защищаться от всего

того, что является святотатством и мертвечиной, без движения и запустением, от всего того, что является выгодой от бога-денег, от клерикализма, от замкнутости в себе. Приходы, школа, институты созданы и существуют для того, чтобы выходить из них на внешность, если этого не делают, то становятся чем-то вроде неправительственных организаций, а Церковь не может быть неправительственной организацией. Пусть мне простят епископы и священники, если кто-то по этому поводу сделает мятеж» [Ibidem.- S. 38].

Однако призыв «идти на периферию» для Франциска не означает, что церковь должна так преобразиться, чтобы самой стать пауперов, чтобы солидаризироваться с пауперизмом (нищетой трудящихся масс). Этот призыв подчинен «евангелизации социальной и экзистенциальной периферии», в которой молодым отводится особая двойная роль – в перестройке церкви и преобразовании мира. Папа призывает молодежь преодолевать апатию, давая христианский ответ на общественное и политическое беспокойство, которое появляется в различных частях мира: «Прошу вас, чтобы вы были строителями мира, чтобы работали на восстановление лучшего мира. Дорогая молодежь, прошу Вас не смотрите на жизнь «с балкона», вмешайтесь в жизнь и евангелизирует ее. Иисус не стоял на балконе, а погружался в жизнь. И вы не смотрите на жизнь с балкона, погружайтесь в жизнь, как это делал Иисус» [Ibidem].

В выходе на «социальную, экзистенциальную периферию» папа Франциск не забывал столь необходимых попутчиков в этом походе как интеллигенция, наука, культура. Он считал, что Церковь должна присутствовать в местах, где творится культура,

Выход Церкви на рубеж интеллекта и культуры Франциск обосновывал необходимым условием интеллектуального диалога во время провозглашения Евангелие. Такой выход на «экзистенциальную периферию» в понимании Франциска имеет определенную конкретность - выход к бедным, обездолженным, разочарованным, выход на любые рубежи бедности - физической, реальной, даже интеллектуальной. Именно поэтому молодежь, интеллектуальная элита, как и все христиане, призываются Франциском «быть революционерами», «прокладывать путь крупнейших перемен в мире». Этот папа отмечал, «если христианин не является революционером в сегодняшнем мире, то он не является христианином». Требуется уточнение: к какой конкретной революции призвал папа?

Оказывается, «до революции, которую сделал Христос, изменяя всю историю и одновременно изменяя до глубины сердца человека»,

то есть речь идет о морально-экзистенциальную революцию. Однако перед церковью в наше время стоят вызовы другой революции - социально-экзистенциальной: как жить бедным и обездоленным, как найти свое достоинство и место в обществе молодежи, безработным, людям пожилого возраста? Именно эта «периферия» - самый большой вызов для церкви в современном мире, которую этот папа пытается перестроить в формате «бедная церковь для бедных». Решение этой генеральной проблемы будет зависеть от того, как будут развиваться дивергентные процессы в католицизме, и удастся ли папе Франциску во время своего понтификата их преодолеть. Однако это не исключает возможный реверс при следующих после Франциска понтификатов.

Инновационность роли и места женщины в церкви.

Реформирование формации священства, как и реформирования всей церкви, папа Франциск считал необходимым и важным для разработки новой «теологии женщины». Роль и место женщины в церкви - проблема, которая постоянно беспокоила кардинала Бергольо еще во время его служения в Аргентине. Он считал, что женщина в христианстве отражает фигуру Богородицы. Женщина обладает даром материнства и нежности: «Если эти качества не интегрированы между собой, то религиозная община не только превращается в патриархальную структуру, но и становится строгой, жестокой и неправильно сакрализованной сообществом».

Став папой Франциском, он сразу приступил к практическому решению проблемы женщины в церкви. «Открытость папы, - как отмечает главный редактор Ватиканского журнала «L'osservatore Romano», - однозначно и бесспорно касается реформы Церкви. Без откровенного признания роли женщины не стоит надеяться, что Церковь будет жизненной и привлекательной. Папа Франциск желает именно такой Церкви, которая по-новому будет притягивать к себе верующих и разжигать их сердца. Без женщины церковь перестает быть животворной, что и происходит сегодня, поэтому Церковь не развивается» [L'Osservatore Romano 2013 - №8-9. -S.I].

Папа Франциск, по сути, уже сформулировал критерии предлагаемой им «теологии женщины». Он сказал, что до него никто в Ватикане не имел смелости сказать: «Церковь без женщины - это как апостольская коллегия без Марии. Роль женщины в Церкви - это не только материнство, женщина является животворённой иконой Божьей Матери. Подумайте, что Божия Мать была важнее апостолов! Именно так, важнее апостолов! Церковь (во многих языках) является женского рода, Любимицей, Матерью. Но роль женщины в Церкви не должна ограничиваться только материнством. Нет! Мы должны пойти дальше в постижении роли и харизмы женщин. Нельзя понять Церкви

без женщин со своим собственным профилем и будущей перспективой <...> Это нужно яснее представить. Считаю, что мы в Церкви не проработали глубокой теологии женщины. Что-то там делаем. Уже видим женщину министранткой, ее уже допускают читать в Церкви, управлять Каритасом <...> Но это далеко не все! Нужно обработать глубокую теологию женщины! Я так думаю» [L'Osservatore Romano 2013 -№10. -S.35].

Возвращаясь к этому вопросу в другом контексте, Франциск опять, с характерной для него откровенностью и напором, подчеркнул: «Женщина должна быть чем-то большим, даже мистически большим от того, что я сказал о теологии женщины <...> Богоматерь Мария была важнее, чем апостолы, диаконы и священники. Как именно - это нужно выяснить, потому что нет теологического объяснения этой проблемы» [Ibidem].

К этому можно добавить, что папой Франциском создана специальная кардинальская комиссия для разработки, отсутствующей в современной Католической Церкви «теологии женщины». Вместе с этим папа напоминает о сложности этой проблемы, поскольку о священническом рукоположении женщин церковь выразила свое однозначное «нет». Сказал это папа Иоанн Павел II категорическим образом. И так, пока ворота к священству женщин закрыты. Но папа Франциск завещал кардиналам, как и всей церковной общине, «мыслить категориями современности и будущего бытия Церкви, а не категориями прошлой ее истории». В теологических комментариях, которые распространяются на предмет обозначенной Франциском роли женщины в церкви, прочитывается актуальность этой проблемы.

Отмечается, что появление «теологии женщины» станет решающим фактором реформы церкви: «Без признания равноправного и даже особого статуса женщины в Церкви, Церковь не будет развиваться, как это очевидно сегодня. Одним словом, эта реформа не грозит Церкви <...> Можно изменить все, - считает папа Франциск, - не меняя очевидных принципов, на которых построена католическая традиция» [L'Osservatore Romano 2013 - №8. - S.2].

Итак, создание «теологии женщины» в понимании папы Франциска - это «важнейший критерий реформирования современной Католической церкви, поскольку без признания особой роли женщины Церковь не будет жизненной, привлекательной, чтобы притягивать к себе верных и разжигать их сердца» [L'Osservatore Romano 2013 -№11. - S.28].

Актуализация папой Франциском "восточной политики" (ostpolitik) Ватикана в векторе Рим-Москва. Реализуя свою "восточную политику", Ватикан пытался любой ценой добиться

встречи Римского папы и Московского и патриарха. Впервые в истории католическо-православных взаимоотношений встреча папы Франциска и патриарха Кирилла состоявшаяся, так сказать, «на марше» в гаванском аэропорту на Кубе, завершилась «Совместной Декларацией», подписанной 12 февраля 2016 г. [Wspólna Deklaracja Papieża Franciszka i Patriarchy Kurula // L'Osservatore Romano. - 2016. - № 3-4].

В целом «Совместная Декларация» папы Франциска и патриарха Кирилла оценивается ватиканологами, как «триумфальное достижение Франциска» в реализации современной "восточной политики" Ватикана, которую пытается реализовать папа Франциск в векторе Рим-Москва в таком ее изложении:

- с радостью встречаемся как братья в христианской вере, чтобы обсудить отношения с нашими церквями и перспективы развития современной цивилизации;
- особенно сильно ощущаем необходимость сотрудничества между католиками и православными;
- разделяем общую духовную традицию первого тысячелетия христианства;
- болеем по поводу потери единства, в результате чего католики и православные уже почти тысячу лет лишены евхаристического единства;
- надеемся, что наша встреча сможет послужить к восстановлению этого единства;
- у нас есть решимость сделать все необходимое для преодоления исторических противоречий и объединение наших усилий на почве общего наследия церкви первого тысячелетия.

Это явно ватиканская стилистика оценки этой встречи, сопровождалась объятиями и поцелуями папы Франциска, которые воспринимались патриархом Кириллом покорно и без взаимных чувств, что было воспринято консервативными кругами Русской Православной Церкви как «еретическое сочетание патриарха Кирилла с папизмом». Православным доктринерам не понравилась высказанная папой Франциском в прощальной речи благодарность Патриарху Кириллу за его «братскую покорность» и за «доброе пожелание единства».

Развитие современной и будущей Европы в понимании папы Франциска

Папа Франциск обратился к депутатам Европейского парламента, куда он был приглашен, построить Европу на «ценностях, которые позволяют с уверенностью смотреть в будущее».

Папа Франциск не воспринимает такой идентичности современной и будущей Европы, которую папа Иоанн Павел II представлял как «общие христианские корни Европы от Атлантики до Урала», как Европу, которая «дышит обеими религиозными легкими - западным и восточным».

Папа Франциск предложил Совету Европы принять концепцию многополярности Европы: «Сегодня принципиально нужно говорить о многополюсной Европе – секулярной, многоконфессиональной, католической, православной, протестантской, исламской».

Следовательно, нельзя думать о будущем Европы, ни это будущее строить без осознания этой многополюсной действительности. Именно будущее церкви, Европы и мира в целом папа Франциск прослеживает через опцию всесторонней многообразности: «Церковь должна сопровождать экзистенциальное, моральное и гуманистическое развитие наций. Она должна способствовать нациям перерасти в современное человечество» [Саверио Гаэта 2013 - С. 55].

Многополярность Европы - это, по сути, секулярная парадигма ее развития, предлагаемая папой Франциском.

Папа Франциск признает современное секулярное развитие Европы в структурах Европейского Союза, поскольку считает, что многополярность культурно-цивилизационного развития является оптимальным вариантом решения глобальных проблем современности и вхождение церкви в глобальный мир.

Папа Франциск беспрекословно признает светский характер развития Европейского Союза и декларирует свою готовность к сотрудничеству с Евросоюзом на основе социальных европейских ценностей – соучастия, солидарности, субсидиарности, гуманизма, без каких-либо религиозных или клерикальных обозначений.

Активное и плодотворное сотрудничество папы Франциска в контексте «Апостольская столица - Совет Европы» направляется на решение «фундаментальных задач формирования ментальности будущих европейских поколений», свободных от любой эксклюзивности политических и религиозных идей. Это сотрудничество основывается на общей парадигме с Советом Европы: развитию современной европейской культуры, которая должна «открыть миру свое новое лицо», чтобы на интеллектуальной и креативной основе по-новому имплементировать историческое наследие и утверждать культурную многополярность, отказавшись от традиционной эксклюзивности христианской культуры.

Концепция устойчивого развития и «экологическая духовность» вместо теологии индивидуального спасения. Отношение Католической церкви к истолкованию состояния и

тенденции развития мира ярко прослеживается в новом направлении современной католической теологической мысли - «теологии создания и устойчивого развития», которая, по сути, передвинула на задворки основную идею традиционной сотериологии - индивидуальное спасение в загробном мире. Если до недавнего времени перспектива индивидуального спасения рассматривалась как первоочередная задача церкви и стояла на переднем плане церковного смысла жизни и пастырской заботы, то в наше время в условиях постоянных глобальных кризисов и катастроф, уязвимости окружающей среды, угрожающей самому существованию человечества уже в просматриваемой будущности, теологические акценты в толковании традиционной сотериологии подверглись существенной коррекции. Церковь отходит от индивидуальной перспективы (спасать души для потустороннего мира) и обращается к реальной глобальной перспективе - «спасать создание в современном мире». Папа Франциск считает, что «ситуацию, когда церковь слишком незначительное участие предавала экологической деятельности, необходимо как можно быстрее изменить: во-первых, актуализируя «теологию создания», которая в последние десятилетия была без внимания Церкви; и, во-вторых, благодаря пониманию связи между созданием и спасением и их истолкованию Царства Божьего в его современном миропонимании [Ответственность за создание в Европе 2010.-С.75-76].

Экологическая забота о «чистом небе и чистой земле» вместо приоритетности личного спасения, что, как отметил папа, «искажило христианское учение», актуализировала идею устойчивого развития современного мира, сохранения его окружающей среды как «постоянного и вечного дома человечества» вместо виртуального небесного рая.

Эти инновационные идеи достаточно основательно рассматриваются в энциклике папы Франциска «Laudato si'» (24 мая 2015 г.), посвященной «заботе об общем доме человечества». В этой энциклике, которая вызвала достаточно противоположные оценки и даже критические интенции ватиканологов и консервативного католицизма, концепция «постоянства человеческой жизни на Земле» получила универсальную верификацию в контексте «заботы о том, что происходит в нашем общем доме» (загрязнение и глобальное потепление; катастрофические изменения климата; проблема чистой воды; ухудшение качества жизни).

Утверждение концепции «устойчивого существования общего человеческого дома» подтверждается рядом предложенных мероприятий: проведение постоянного диалога о сохранении

окружающей среды в контексте международной политики безопасности; введение диалога для становления новой общечеловеческой и региональной экологической политики; диалог политики и экономики для достижения экологического совершенства; диалог религии и науки для «сохранения Земли как вечного дома человечества».

В результате постоянного и эффективного проведения этих неотложных мероприятий, как полагает папа Франциск, должна сформироваться парадигма «экологической духовности» как проявление высшей степени человеческой духовности.

Предлагаемая папой Франциском новая теология «экологической духовности» основывается на переосмыслении евангельского эсхатологического пророчества о «создании новой земли и нового неба», как преобразования и сохранения окружающей среды самими же людьми, которые на духовном уровне проявляют заботу о «своем вечном общим домом» в современном понимании «становления царства Божьего как на небе, так и на земле».

Философия «заботы об общем доме человечества» и «устойчивом развитии современного мира», как указано в энциклике *Laudato Si*, исключает из богословского обращения традиционную заботу церкви только об индивидуальном спасении в небесном, потустороннем мире как неактуальную для современных поколений.

Таким образом, понимание смысла земного бытия человечества требует, как считает папа Франциск, осмысления многих проблем, которые нуждаются в коренной мировоззренческой переориентации. Прежде всего речь идет об осознании человечеством общего происхождения, взаимной принадлежности и совместной будущности: «это основательное сознание сделает развитие новых убеждений, оснований и стилей жизни. Это ставит перед нами много вызовов – культурных, духовных, образовательных, как факторов долгого процесса возрождения» [Ibidem. - S.161].

Обосновывая тезис о «становлении новой духовности» в контексте «экологического обращения», папа Франциск акцентирует внимание церкви на мотивации такой духовности, которая должна «укрепить страсть заботы о мире» [Ibidem]. Речь идет, как подчеркивается в энциклике, о такой «духовности, которая дает импульс и мотивацию», которая «добавляет отваги и смысла для личной и общественной деятельности», которая «не отлучает нас от реалии этого мира, в котором мы живем, который нас окружает» [Ibidem - S. 171].

Подводя итоги этого исследования, приходим к выводу:

- забота о планете Земля и экологической окружающей среды в контексте «экологического обращения», «экологической духовности»,

усиленная современной научной парадигмой «устойчивости развития мира», отодвинула на периферию сознания церковь и верующими традиционного догматического вероучения об индивидуальном спасении души, потустороннем бытие праведников в раю и грешников в аду в контексте догматической эсхатологии и сотериологии;

- сохранение Земли и улучшение экологического состояния окружающей среды способствует формированию такой «экологической духовности», которая привлекает всех людей-верующих и неверующих как "соучастников Творца" в совершенствовании устойчивости мира, используя различные секулярные сферы - науку, образование, культуру, экономику;

- апокалиптический образ «конца света», когда «земля и все дела на ней сгорят» (II Петра 3:10), и «будет создано новое небо и новая земля» (Откровение 22: 1), своим катастрофическим содержанием и алармистской направленностью уже однозначно не воспринимается Католической церковью;

- экологическая энциклика папы Франциска актуализирует заботу о нашей Земле как "вечном доме человечества", формируя таким образом противоположное апокалиптическому миропониманию и мироощущению понимание постоянства мира как секулярную ментальность современных поколений и их ответственность за создание земного рая вместо ожидаемого небесного рая.

Список источников

List of sources:

L'Osservatore Romano. - 2013. - № 8-9.

L'Osservatore Romano. - 2013. - № 10.

L'Osservatore Romano. - 2013. - № 11.

L'Osservatore Romano. - 2013. - № 5.

L'Osservatore Romano. - 2014. - № 11.

L'Osservatore Romano. - 2014. - № 5.

L'Osservatore Romano. - 2014. - № 3-4.

Encyklica Laudato'si. - Vaticano, 2015 Adoracja Apostolska Evangelii Saudium. Vaticana, 2015.

Саверио Гаэта. Франциск папа: жизнь и вызовы – Львов: Свидчадо, 2013.

Ответственность за создание в Европе. Документ консультативных совещаний по вопросам природной среды Совета епископских конференций Европы 2010.

Рецензент: Профессор Людмила Филипович, доктор философских наук, заведующая отделом истории и философии религии Института философии имени Г.С. Сковороды НАН Украины.

პეტრე იაროცკი

რომის პაპი ფრანცისკი: ვინ არის იგი ცხოვრებასა და ეკლესიაში?

რეზიუმე

სამი უკანასკნელი პონტიფიკატი - იოანე პავლე II-ის (1978-2005), ბენედიქტ XVI-ის (2005-2013) და ფრანცისკის (რომელიც 2013 წლის 13 მარტს დაიწყო) - ვატიკანის სტრუქტურებსა და კათოლიკური ეკლესიის ეკლესიალურ კომპენდიუმში აღნიშნულია, როგორც კონვერგენტულპ ისე დივერგენტული პროცესებით.

იოანე პავლე II-ის პონტიფიკატი კათოლიკური ეკლესიის ისტორიაში არნახული აჯორნამენტოს (განახლება, ეკლესიის გათანამედროვება) მოვლენად იქცა. ბენედიქტ XVI-ის პონტიფიკატი ვატიკანოლოგი მკვლევრების მიერ „მწამებლურ პონტიფიკატად“ ხასიათდება, რომელიც დასრულდა პაპის ვადის გაგრძელებაზე უარით 2013 წ. 28 თებერვალს.

სტატიაში გამოკვლეულია ვატიკანის სტრუქტურებისა და კათოლიკური ეკლესიის სტრუქტურების მდგომარეობა და ეკლესიის რეფორმირების კუთხით გატარებული ღონისძიებები სამი კრიტერიუმის მიხედვით: დეკლერიალიზაცია და დეცენტრალიზაცია, „პერიფერიული ეკლესიის“, „ღარიბი ეკლესიის ღარიბებისათვის“ შექმნა, ქალების მოზიდვა ეკლესიის სტრუქტურებში, ვატიკანის „ადმოსავლეთის პოლიტიკის“ აქტუალიზაცია და სამოციქულო დედაქალაქის თანამშრომლობა ევროკავშირთან, „ეკოლოგიური სულიერების“ შექმნა - თანამედროვე მსოფლიოში ეკოლოგიური კრიზისის გადალახვის ინოვაციური კრიტერიუმი.

საკვანძო სიტყვები: ვატიკანი, წმინდა ტახტი, ბენედიქტ XVI, კომპრომატები, ფრანცისკი, რეფორმირება, დეკლერიალიზაცია, დეცენტრალიზაცია, პერიფერიული ეკლესია, ქალის თეოლოგია, ახალგაზრდობის თეოლოგია, ევროკავშირი, ადმოსავლეთის პოლიტიკა, ეკოლოგია.

რევენუენტი: პროფესორი ლუდმილა ფილიპოვიჩი, ფილოსოფიის მეცნიერებათა დოქტორი, გ.ს. სკოვოროდას სახ. ისტორიისა და ფილოსოფიის ინსტიტუტის განყოფილების გამგე.

Peter Yarotsky

POPE FRANCIS: WHO IS HE IN LIFE AND IN CHURCH?

Summary

The last three pontificates - John Paul II (1978-2005), Benedict XVI (2005-2013) and Francis (which began on March 13, 2013) are marked by both convergent and divergent processes in the Vatican structures and in the ecclesial compendium of the Catholic Church. The pontificate of John Paul II became an unprecedented event in the Catholic Church (renewal, modernization). The pontificate of Benedict XVI was designated by the Vatican researchers as a "painful pontificate", which ended with the abdication of this pope on February 28, 2013. Benedict XVI left Francis a grave, essentially disordered legacy. The long-lasting dirt which found the "abomination of desolation" in the holy place was exposed behind the Vatican's bronze gate.

Joseph Ratzinger who has been in the Vatican since the 1970s in various positions ranging from prefect of the Congregation for the Faith was well aware of the unattractiveness of the Vatican's arsonists and the precarious throne of the Viceroy of St. Peter. It is worth mentioning the Benedict XVI's "strong words" at the solemn Liturgy on April 25, 2005 at the beginning of his pontificate: "Pray for me so that I do not flee from fear of wolves". The precedent of his abdication was undoubtedly directly related to this prayer call. During the Way of the Cross Benedict XVI explained what he meant by referring to the "dirt in the Church": "Even in your, Lord, wheat field we see more weeds than wheat. Such dirty clothes and faces of Your Church scare us. But we are those who polluted them! We betray You every time after our great statements and gestures. How much dirt is there in the Church, and even among those who in the priesthood must belong wholly to him!".

The biggest dirt of the Church's dirt besides pedophilia which led to the removal of several dozen bishops and hundreds of priests from the church is the corrupt economic and financial affairs of the Institute of Religious Affairs (Vatican Banking) and the publication of secret documents in the press which became the "serious blow" for Benedict XVI.

The atmosphere of general distrust spread even more in congregations before the conclave. Benedict XVI during the last Service Wednesday hinted at this when he emphasized "the importance of witnessing the faith and the Christian way of life to each of us and our communities in revealing the face of the Church, often disfigured. I particularly reflect on the guilt against the unity of the Church and separation in the church body". These and other confessions of Benedict XVI provide enough convincing facts to understand the reasons for the abdication of this pontiff from the papal throne.

Keywords: Vatican City, Apostolic Capital, Benedict XVI, Francis, reformation, declericalisation, decentralization, peripheral church, theology of women, youth theology, European Union, eastern politics, ecology.

Reviewer: Professor Lyudmila Filipovich, Doctor of Philosophy, Head of the Department of History and Philosophy of Religion H. S. Skovoroda Institute of Philosophy, NAS of Ukraine

ს ა ზ ო გ ა დ ო ე ბ ა

ცოტნე წვერავა, რატი წვერავა

კორონავირუსი და ახალი მსოფლიო ტრანზიცია

მსოფლიოში კორონავირუსის გავრცელებამ ეკონომიკის დაპაუზება და მოთხოვნის რადიკალური შემცირება გამოიწვია, მათ შორის ისეთ საქონელზეც, რომელიც მრავალი ქვეყნისთვის ეკონომიკის მთავარ მამოძრავებელ ძალას წარმოადგენს. შესაბამისად, მსოფლიოში ნათლადაა ეკონომიკური შოკის ფონი, რომელიც ეკონომიკის მრავალ დარგს უკიდურესად აზარალებს. თუმცა მოცემულ სტატიაში საუბარია ნავთობის ფასზე, თუ რამ გამოიწვია მისი ფასის ვარდნა და რა გავლენა შეიძლება ქონდეს მას მოკლე და გრძელვადიან პერსპექტივაში. სტატიაში აღნიშნულია ქვეყნები, რომლებიც დაზარალდნენ ნავთობის ფასის დაცემით, ამავდროულად, აღნიშნულია თუ რა გავლენას მოახდენს ის ამ ქვეყნების საგარეო პოლიტიკაზე. სტატიაში აღნიშნულია, თუ როგორ შეიძლება შეცვალოს ნავთობზე ფასების კლებამ მსოფლიოს გეოპოლიტიკური რუკა.

საკვანძო სიტყვები: კორონავირუსი, ნავთობის ფასი, საქართველო, აშშ, საუდის არაბეთი, გეოპოლიტიკა, ეკონომიკა.

2020 წლის 20 აპრილს West Texas Intermediate (WTI, სტანდარტი, რომელიც ჩრდილოეთ ამერიკაში გამოიყენება) ნავთობის ფასი ბარელზე ისტორიაში პირველად გახდა ნეგატიური და ის -37,63 აშშ დოლარამდე დაეცა. ცხადია, ეს განსაკუთრებული შემთხვევა იყო. იმ ფონზე, რომ ნავთობის საცავების მარაგი იწურებოდა, მოვაჭრეები და ნავთობმომპოვებლები პანიკაში იყვნენ, რადგან მათ არ შეეძლოთ მოპოვებული ნავთობის შენახვა, ამრიგად მზად იყვნენ, რომ სხვისთვის გადაეხადათ, რათა ნედლეული ხელიდან გამოეტაცათ. მიუხედავად ამისა, ეს გაცილებით გრძელვადიან ცვლილებაზე მიუთითებს.[1]

კორონავირუსის პანდემიის გამო, "შავ ოქროზე" მსოფლიო ბაზარზე მოთხოვნა სერიოზულად დაცემულია, ეკონომიკა გაჩერებულია, ბიზნესები დაკეტილია და ქვეყნების უმრავლესობაში კარანტინია. ამ ყველაფერმა კი, ნავთობის

გაყიდვების შემცირება გამოიწვია. გადაივსო მარაგები და ფასიც დაეცა. ნავთობის გაუფასურება მას შემდეგ დაიწყო, რაც 2020 წლის მარტის დასაწყისში ნავთობის მსხვილი მწარმოებელი სახელმწიფოები და მათი პარტნიორები ყოველდღიურად მოპოვებული ნავთობის მოცულობის შემცირებაზე ვერ შეთანხმდნენ. მოგვიანებით, OPEC-ის წევრებმა შეთანხმება შეძლეს, თუმცა ნავთობის ფასზე კორონავირუსის პანდემია აისახა და ნავთობზე მოთხოვნა მნიშვნელოვნად დაეცა.

საუდის არაბეთიდან ნავთობის აწმ-ში ტრანსპორტირება გაოთხმაგდა მას შემდეგ, რაც კორონავირუსის ეპიდემია დაიწყო. შედარებისთვის, ტრანსპორტირების მოცულობა თებერვალში დღიურად საშუალოდ 366,000 ბარელი იყო, მარტში - 829,540 ბარელი, ხოლო 1.46 მილიონი ბარელი აპრილის პირველ ორ კვირაში.[2]

შედეგი არის ნავთობის ფასი, რომელიც 15-30 აშშ დოლარს შორის მერყეობს, რაც გაცილებით დაბალია, ვიდრე ფასი, რომელიც ბოლო წლებში იყო (50-100\$). ეს ფასი კი დამანგრეველია გლობალური ეკონომიკისათვის, თუმცა არანაკლებ დამანგრეველია მსოფლიო გეოპოლიტიკური ვითარებისათვის.

მთავარი კითხვაა: ნავთობის ფასი ოდესმე სრულად „გაჯანსაღდება“? პანდემიამ შეცვალა მსოფლიო ეკონომიკის რიგი თავისებურებები და მახასიათებლები. დისტანციური სამუშაო რეჟიმი აქტიურად გამოიყენება მთელ მსოფლიოში და იმის მიხედვით, რომ მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაცია ყველა ქვეყანას ურჩევს ამგვარი რეჟიმის გაგრძელებას, სავარაუდოა, რომ მრავალი დარგი შეიცვლის სამუშაო სპეციფიკას და დიდი ხნის განმავლობაში დისტანციური იქნება. ამავდროულად, საზოგადოებაში აქტიურად განიხილება კონცეფცია, რომ ეს კრიზისი სწორედ ადამიანის დაუდევრობამ გამოწვია ბუნების მიმართ, რაც უფრო გაამძაფრებს იმ მოსაზრებას, რომ საჭიროა ნაკლები ზიანი მივაყენოთ დედამიწას. ამრიგად, სავარაუდოა, რომ მსოფლიო მეტად მოიხმარს არატრადიციულ, ალტერნატიულ, განახლებად ენერჯიას. და რა მოხდება, თუკი მსოფლიო აღარ მოიხმარს იმდენ ნავთობს, რამდენსაც ადრე?

პირველი, განვიხილოთ საუდის არაბეთი. მისი ავტოკრატიული პრინცი, მუჰამედ ბინ სალმანის ეკონომიკური პოლიტიკის თანახმად, საუბარი იყო ქვეყნის მეურნეობის მთავარი

მამოძრავებელი ძალის, ენერგორესურსის დივერსიფიკაციაზე. საუდის არაბეთს სურს, რომ განახლებადი ენერჯის, განსაკუთრებით მზის ენერჯის კერად გადაიქცეს, რადგან ქვეყნის მთავრობამ კარგად იცის, თუ რამხელა გავლენა აქვს ნავთობს ქვეყნის ეკონომიკაზე და რა გავლენა შეიძლება იქონიოს ამ სფეროს დაღმავლობამ ქვეყნის განვითარებაზე. ამრიგად ისინი ემზადებიან პოსტ-სანავთობო ხანისათვის. თუმცა რეალობა არ ემთხვევა ამბიციას. საუდის უდაბნოში გიგანტური მზის ქარხნის მშენებლობა 2019 წლის ოქტომბრის თვეში გაუქმდა. სკეპტიკოსებისთვის ეს გასაკვირი არ აღმოჩნდა, რადგან მიუხედავად იმისა, რომ პროექტი საუდის არაბეთის საზოგადოებრივი განვითარების ფონდმა 200 მლრდ. აშშ დოლარით დააფინანსა, ტექნიკურად ძალიან რთული იქნებოდა 200 გიგავატანი მზის ქარხნების ინტეგრირება მთლიან ქსელში.[3] საუდის არაბეთის თითქმის მთლიანი ენერჯის წარმოება კვლავ საწვავის სასარგებლო წიაღისეულიდან მოდის.

მაშინაც კი, თუ სამეფო წარმატებით განახორციელებდა პროექტს, უნდა ვთქვათ, რომ მისი მთელი პოლიტიკური ეკონომიკა დაფუძნებულია ნავთობის მდიდარ ინდუსტრიაზე, რომელიც საკმაოდ დიდ მოგებას იძლევა. საუდის არაბეთი ბევრ კონკურენტთან შედარებით უფრო დაბალ ფასად აწარმოებს ნავთობს. მაგალითად მას თითო ბარელის წარმოება 5-ჯერ ნაკლები უჯდება, ვიდრე დიდ ბრიტანეთს. ნავთობის ფასის რყევა და ვარდნა, რათქმაუნდა, გაცილებით ნაკლებ მოგებას აძლევს საუდის არაბეთს. ეს კი გავლენს ახდენს როგორც შიდა, ისე საგარეო პოლიტიკაზე. პირველ რიგში ეს მოქმედებს საუდის არაბეთის სამეფო ოჯახსა და მის ძალაუფლებაზე, ამავდროულად კი საუდის არაბეთისა და ამერიკის შეერთებული შტატების ურთიერთობაზე, რომელიც ფუნდამენტალურად აყალიბებს ახლო აღმოსავლეთის გეოპოლიტიკურ ვითარებას. თუკი რადიკალურად შეიცვლება საუდის არაბეთის მოგების წილი ენერგორესურსებიდან (რაც დღეს უკვე ნათლად არის), შეიცვლება ამერიკის ურთიერთობა ამ რეგიონთანაც. მსოფლიოს ჰეგემონი სახელმწიფოს საგარეო პოლიტიკის ცვლილება ამ რეგიონთან მიმართებაში შეცვლის ძალთა ბალანსს საუდის არაბეთისა და ირანის მეტოქეობაში, რაც რეგიონისათვის გაურკვეველობას შექმნის.

მსოფლიოს მრავალ ნავთობ მომპოვებელ სახელმწიფოს საკუთარი ბიუჯეტი და ამავდროულად კეთილდღეობა აწყობილი აქვს ნავთობის კონკრეტულ ფასზე, ხოლო მისმა ცვლილებამ შეიძლება მთლიანად ჩამოშალოს ამ ქვეყნის პოლიტიკური სისტემა.

ნიგერია არის ქვეყანა სადაც 200 მილიონი ადამინი ცხოვრობს, ეს კი აფრიკის ყველაზე მრავალრიცხოვანი სახელმწიფოა მასახლეობის მხრივ. ნიგერიას, იმისათვის რომ დააბალანსოს ბიუჯეტი, ეკონომიკური და პოლიტიკური სისტემა, ნავთობის ფასი ბარელზე 60 აშშ. დოლარი აქვს განსაზღვრული. მისი ცვლილება კი უდიდეს რისკს უქმნის როგორც ქვეყნის ეკონომიკურ, ისე პოლიტიკურ სისტემას [4].

ასევეა რუსეთის ფედერაცია, რომელსაც საკუთარი ბიუჯეტი დაბალანსებული აქვს ნავთობის ფასზე, რომელიც იქნება 40\$-45\$ შორის [5].

თუკი შევხედავთ რუსეთის თანამედროვე ისტორიას, ვნახავთ, რომ ნავთობის ფასის მაღალი ნიშნული პირდაპირ პროპორციულია ამ სახელმწიფოს ექსპანსიონისტურ და ძალადობრივ პოლიტიკასთან. მაშინ როდესაც ბარელ ნავთობზე ფასი მერყეობდა 100\$-120\$ შორის, რუსეთის ფედერაცია ნავთობის ექსპორტიდან მნიშვნელოვან ეკონომიკურ სარგებელს იღებდა, რაც მას აძლევდა საშუალებას დაეფინანსებინა საკუთარი ძალადობრივი ქმედებები როგორც სახელმწიფოს შიგნით, ისე მის გარეთ. სწორედ ასე მოხდა 1998 წელს ჩეჩნეთში, 2008 წელს საქართველოში, ხოლო 2014 წელს უკრაინაში.[6]

ქვეყნებში, სადაც ნავთობის ფასი წარმოადგენს ეკონომიკურ მდგრადობის მთავარ კომპონენტს, ბარელი ნავთობის ფასის გრძელვადიანი ვარდნა 20 აშშ დოლარამდე გამოიწვევს პერმანენტულ ეკონომიკურ კრიზისს, რაც ამ ქვეყნების მთავრობებს არ მისცემს საშუალებას, ერთიმხრივ, საშინაო უკმაყოფილება შეამცირონ, მეორემხრივ კი დააფინანსონ საგარეო ექსპანსიონისტური პოლიტიკა.

აღსანიშნავია, რომ ზამბიამ და ეკვადორმა, ორმა ქვეყანამ, რომლებიც სასაქონლო ფასებზე არიან დამოკიდებულნი, უკვე სთხოვეს საერთაშორისო სავალუტო ფონდს სესხების რესტრუქტურისა და რეფორმების [7]. მათ გზას მრავალი გაყვება, რადგან კორონავირუსის კრიზისი კვლავ გრძელდება. ბოლოდროინდელი

პოლიტიკური არასტაბილურობა ალჟირსა და ბაჰრეინში გამოწვეული იყო ნავთობის ფასის ვარდნით, ხოლო ამ ქვეყნების კრიზისი გვაფიქრებს, რომ მომავალში კიდევ მრავალი ქვეყანა, რომლის ეკონომიკაც ნავთობის ფასზეა დამოკიდებული, განიცდის ეკონომიკურ, ცუდ შემთხვევაში კი პოლიტიკურ კრიზისს. თუმცა, პოლიტიკურ კრიზისს ასევე მოჰყვება საგარეო-პოლიტიკური კრიზისი, ამრიგად უნდა ვივარაუდოთ, რომ ნავთობისა და სხვა სასაქონლო ფასების მკვეთრი და გრძელვადიანი ვარდნა შეცვლის მსოფლიო გეოპოლიტიკურ რუკას.

ნავთობის ფასის ვარდნასთან დაკავშირებული ვითარება მნიშვნელოვან ეკონომიკურ რყევებს მოახდენს ასევე იმ სახელმწიფოებში, რომლებიც ითვლებიან ნავთობის სატრანზიტო ქვეყნებად, თუმცა თუ ავიღებთ საქართველოს მაგალითს, ეს მისთვის ნაკლებად მოსალოდნელია, იმის გათვალისწინებით, რომ ნავთობის ტრანზიტით მიღებული ეკონომიკური სარგებლის წილი საბიუჯეტო შემოსავლებში ამ ეტაპზე მინიმალურია.

პირიქით, აღნიშნული მდგომარეობა საქართველოსათვის ხელსაყრელი გარემოა, რათა მან პარტნიორი ქვეყნების დახმარებითა და მედიატორობით შეძლოს მოახდინოს ზეწოლა ეკონომიკურად დასუსტებული რუსეთის ფედერაციის ექსპანსიონისტურ და აგრესიულ პოლიტიკაზე. ასევე, სწორი და მიზანმიმართული პოსტპანდემიური ეკონომიკური პოლიტიკის წარმართვის შემთხვევაში, აქვს რესურსი გახდეს როგორც ალტერნატიული და არატრადიციული, ისე ტრადიციული ჰიდროენერჯის მწარმოებელი ექსპორტიორი ქვეყანა.

აღსანიშნავია, ეკონომისტების ოპტიმისტური გათვლა ნავთობის ფასზე, მიუხედავად იმისა, რომ მრავალ ქვეყანაში ეკონომიკური საქმიანობის შეჩერებამ მოთხოვნის უკიდურესი შემცირებაც გამოიწვია, Bloomberg-ის ანალიტიკოსები ვარაუდობენ, რომ ეკონომიკის აღდგენა და მოთხოვნის გაზრდა წლის მესამე და მეოთხე კვარტალშია მოსალოდნელი, რაც ხელს შეუწყობს ქვეყნებს ეკონომიკური შოკიდან გამოსვლას, ნავთობმომპოვებელ კომპანიებს კი საშუალება მიეცემათ მარაგები დაცალონ. მარაგების დაცლა და ეკონომიკური საქმიანობის აღდგენა ნავთობის ფასს რეალისტურ ნიშნულამდე მიიყვანს, თუმცა, სავარაუდოა, რომ ის ველარ დაუბრუნდება იმ ნიშნულს, რომელზეც ის ბოლო წლებში იყო.[8]

ძნელი წარმოსადგენია ნავთობის ხანის დასასრული. ეს გულისხმობს მსოფლიოს უმეტეს ნაწილში ენერჯის მიწოდების სრულიად განსხვავებულ გზას, ტრანსპორტის ახალ ფორმებსა და ელექტროენერჯის შენახვისა და ტრანსპორტირების ახალ გზებს. და მაინც, როდის მოვა ეს დასასრული? პანდემია და ნავთობის ფასის ასეთი ვარდნა, შესაძლოა, ნავთობის ხანის დასასრულის დასაწყისი იყოს.

დასკვნა

დასკვის სახით შეგვიღია ვთქვათ, რომ კორონავირუსმა, პირველ რიგში რასაც ვხედავთ, მოთხოვნის შემცირების გამო უკიდურესად შეამცირა ნავთობის ფასი და ისტორიაში პირველად ნეგატიური გახადა ის, ხოლო გრძელვადიან კონტექსტში, საზოგადოებაში გაჩენილი ზემოთხსენებული მოსაზრებების გამო, ნავთობზე მოთხოვნა შემცირდება, ხოლო გაიზრდება ალტერნატიულ, განახლებად ენერჯიაზე მოთხოვნა, რაც გამოიწვევს იმას, რომ ნავთობის ფასი ვეღარ დაუბრუნდება იმ ნიშნულს, რომელზეც ის ბოლო წლებში იყო. ეს ფაქტორები კი გამოიწვევს მრავალი ნავთობმომპოვებელი ქვეყნის ეკონომიკურ კრიზისს, რომელსაც რიგ შემთხვევებში პოლიტიკური კრიზისიც დაერთვება თან, და საბოლოოდ ეს დიდ გავლენას იქონიებს ამ ქვეყნების საგარეო-პოლიტიკურ ვექტორზე. ამრიგად, მომავალ წლებში რადიკალურად შეიცვლება მსოფლიოს გეოპოლიტიკური რუკა, ხოლო ზოგიერთი ქვეყნის ექსპანსიონისტურ პოლიტიკას შედარებით რბილი პოლიტიკა ჩაანაცვლებს.

ლიტერატურა

References:

1. <https://markets.businessinsider.com/commodities/news/oil-price-will-jump-115-percent-by-end-of-year-2020-4-1029137604?fbclid=iwar2bgpnau8a7gxhtprbdgqgdsml0bz9g5vkn1gs0bv4elny-sdx0fqmb3rs>
2. <https://www.cnbc.com/2020/04/17/saudi-arabias-oil-exports-to-us-skyrocketed-amid-coronavirus-lockdowns.html>
3. <https://www.bloomberg.com/energy>
4. <https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2020-04-23/negative-oil-prices-in-dated-brent-are-more-troubling-than-wti>

5. <https://markets.businessinsider.com/news/stocks/oil-price-fall-again-on-fears-global-storage-running-out-2020-4-1029137080?fbclid=iwar0bdkwnu5zklrhbtazxta2atgeoyjfvf4i837ez8utmgsa bsltahb80mj>
6. gaCeCilaZe r. axlo aRmosavleTi. geografiuli da istoriuli niSansvetebi. Tbilisi, bakur sulakauris gamomcemloba, 2018. t. 1.
7. https://www.rferl.org/a/qishloq-ovozi-plunging-oil-prices-kazakhstan-turkmenistan-economic-problems/30572905.html?fbclid=IwAR1PVqfIpvAUHCB_TLbcdgXtY1119V08275oGnRVgIgoEkjI-qYcCI-bNYY
8. https://www.newstatesman.com/world/middle-east/2020/04/how-20-oil-will-change-geopolitics?fbclid=IwAR3FuDeERc-syoFI-mZ2NQSqUai8M9Aecg30t_6XasOkJLLVXPJFeAiuiE\

რეგენზენტი: პროფესორი ოთარ ქობორაძე, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Tsotne Tsverava, Rati Tsverava

CORONAVIRUS AND THE NEW WORLD TRANSITION

Summary

The spread of coronavirus around the world has led to a kind of economic downturn. The pause of all activities has led to a radical reduction in demand, including for goods, which are the main driving force of the economy for many countries. Consequently, there is a clear economic shock in the world, which is extremely damaging to many sectors of the economy.

However, this article discusses the price of oil, what caused its price to fall, and what impact it could have on both the short and long term. The article mentions the countries affected by the fall in oil prices, but at the same time mentions the impact it will have on the foreign policy of these countries. The article describes how a decline in oil prices could change the geopolitical map of the world.

Keywords: Coronavirus, Pandemic, Oil Price, USA, Saudi Arabia, Georgia, Geopolitics, Economy.

Reviewer: Professor Otar Kochoradze, Georgian Technical University.

Цотне Цверава, Рати Цверава
КОРОНАВИРУС И НОВАЯ МИРОВАЯ ТРАНЗИЦИЯ

Резюме

Распространение коронавируса по всему миру привело к своего рода экономическому спаду. Пауза во всех сферах экономик привела к радикальному снижению спроса, в том числе на товары, которые являются главной движущей силой экономики для многих стран. Следовательно, в мире наблюдается явный экономический шок, который наносит огромный ущерб многим секторам экономики.

В статье обсуждается цена на нефть, и что привело к ее падению, и какое влияние она может оказать как в краткосрочной, так и в долгосрочной перспективе. В статье упоминаются страны, пострадавшие от падения цен на нефть, но в то же время упоминается какое влияние окажет падение цен на нефть на внешнюю политику этих стран. В статье обсуждается, как снижение цен на нефть может изменить геополитическую карту мира.

Ключевые слова: Коронавирус, пандемия, цена на нефть, США, Саудовская Аравия, Грузия, геополитика, экономика

Рецензент: Профессор Отар Кочорадзе, Грузинский технический университет.

Галина Ткаченко
ЖЕНЩИНА В КИЕВСКОЙ РУСИ

По определению мирового сообщества, в первую очередь Организации Объединенных Наций, вопрос о достижении гендерного равенства относится к глобальным проблемам человечества. В его решении повышение общественной роли женщин является первоочередной задачей. В свою очередь, в этом процессе изучение и использование исторического прошлого, традиций, духовной культуры и культуры гендерных отношений имеет большое значение. Поэтому исследование вопроса о месте и роли женщин в Киевской Руси, на наш взгляд, является актуальным и сегодня.

Автор рассматривает положение русынок в сфере семьи, дает анализ дееспособности представительниц различных социальных групп в имущественно – правовой сфере и в сфере опекуинства. Обращается внимание и на другие гражданские права женщин. В частности, освещается целый ряд статей: ‘Русской правды’, которые определяли те или иные наказания за убийство представительниц различных слоёв.

Большое внимание в статье уделяется политической активности русынок без которой не были бы полными представления об их общественной роли в Киевской Руси. Ведь только один пример государственной деятельности княгини Ольги является ярким доказательством большой готовности женщин даже к управлению государством.

Таким образом, изученные материалы свидетельствуют, что в Киевском государстве общественное положение женщин было выше чем у других, даже европейских народов.

В статье изучается не только общественная роль женщин у Киевской Руси, но и анализируются те факторы, которые повлияли на это. В частности, исследуется влияние Византии, христианства, а так же традиций язычества.

Ключевые слова: *общество, гендерные отношения (равенство), гражданские права, политическая деятельность.*

Характерной чертой современного мирового развития есть повышение в нем роли женщин, что объясняется как тем, что они составляют более половины человечества, так и тем, что женщины – это треть активного населения планеты. Они являются весомой силой в создании материальных и духовных благ, они вносят значительный вклад в борьбу за социальный прогресс и сотрудничество народов мира.

За тысячелетнюю историю кардинально изменились взгляды человечества на место и предназначение женщины в обществе. Тем не менее и сегодня женщина часто, хотя в разной степени, остаётся объектом дискриминационной политики как в сфере экономики, так и в политической жизни. Поэтому обществоведы делают такой вывод: “Несмотря на важную роль, которую осуществляет женщины в экономической, социальной и культурной жизни своих стран, они до сих пор есть объектом дискриминации как в индустриальных, так и в странах, которые развиваются” [4, с.297].

В связи с этим международное сообщество, в том числе такие организации как ООН, Международная организация труда, относят вопрос о положении женщин к глобальным проблемам человечества. В частности в “Пакте развития Тысячелетия” принятом на Всемирном самите ООН в связи с новым третим тысячелетием (сентябрь 2000 г.), была определена такая цель нового тысячелетия как “развитие гендерного равенства и предоставления полномочий женщинам”.

Одним из условий достижения гендерного равенства, на наш взгляд, есть знание исторического прошлого того или иного народа, его духовной культуры и в их рамках истории гендерных отношений. Этим объясняется и актуальность изучения места и роли женщины в Киевской Руси.

Вопрос о формировании духовной культуры Киевского государства рассматривался многими учёными XIX и XX века. К их числу относятся: В. Ключевский, О. Введенский, Н. Тихомиров, В. Горский, Д. Чижевский, А. Замалеев, В. Зоц. В частности, В. Горский в работе “Философские идеи в культуре Киевской Руси XI – начала XII вв.” писал, что древнерусская культура детерминирована в своем развитии “восприятием достижений византийской, как и иных иноземных культур”. Вместе с тем, считал он, такое восприятие не было механическим, это был полнокровный синтез и его следствием стала “неповторимая, совершенно особая в своей самобытности и во многих отношениях не имеющая исторических аналогий древнерусская культура” [1, с.35].

Д. Чижевский подчеркивал, что главным культурным явлением старокиевской культуры было принятие христианства. Он писал: “Главным влиянием было все – таки влияние старохристианской литературы...” [7, с.18].

А. Замалеев и В. Зоц в работе “Мыслители Киевской Руси” подчеркивали, что на культуру Киевского государства повлияла не только византийская культура, но и традиции язычества [2].

В этих работах, в рамках истории и культуры Киевского государства раскрываются и отношения между полами, но есть среди

обществоведов и работы полностью посвященные положению женщин в Киевской Руси. Среди них следует назвать книгу российской ученой Н. Л. Пушкарёвой «Женщины Древней Руси» [5].

Главной целью этой статьи есть не просто рассмотрение места и роли женщин в Киевской Руси, но и выяснение тех факторов, которые их обусловили.

Первые сведения о социальной роли женщины, организации семьи и различных формах брака мы можем найти уже в «Повеске временных лет».

«Поляне имеют обычай отцов своих кроткий и тихий, стыдливы перед снохами своими и сестрами, матерями и родителями, перед свекрами и деверьями большую стыдливость имеют». Их брачный обычай состоит в том, что «... не ходит зять за невестой, но приводят её накануне, а на утро приносят за нее – что дают». Этот брак отличался меньшей свободой невесты и большей ролью родителей при его заключении. Древляне ж жили "звериным образом", убивали друг друга. Браков у них не было, но «умыкали девиц у воды» [3, с. 40, 42].

Что касается радимичев, вятичей и сиверян, то летописец говорит о них и их обычаях жить в лесах, кушать все нечистое и осквернять при родителях и снохах. «И браков у них не бывало, но устраивали игрища между селами, и сходились на эти игрища, на пляски и на всякие бесовские песни и здесь умыкали себе жен по стовору с ними; имели же по две и по три жены» [3, с.40, 42]. Таким образом в старословянских племенах были различные обычае в сфере брачных отношений. Наиболее распространенными среди архаических форм браков было «умыкание у воды». Начиная с X столетия, со времени принятия христианства на Руси, такие формы брака отмирают.

С 988 года право заключать браки берет на себя церковь. Начинается процесс создания норм брачного права, который включая в себя и свадебные ритуалы. Характерно то, что этот процесс шел двумя путями: через превращение давних семейно – брачных обрядов в правовое русло и через превращения в закон решений органов церковной власти, которая опиралась в своих действиях на византийское брачное право. Позже в русских «Кормчих книгах» всегда включались такие законодательные акты, как «Эклога» – византийский законодательный сборник VIII в., а также положения из «Пятикнижия Моисея». Важным законодательным сводом законов старорусского государства, который осуществлял регулирование и брачно – семейных отношений была «Русская Правда». Вместе с ней были и княжьи уставы, которые регламентировали разные стороны жизни, в том числе и семейные.

В Киевской Руси, подобно византийским обрядом, после обручения заключался брак. Брачный договор был прежде всего имущественным договором между родителями. Но на Руси, в отличие, например, от Чехии и Литвы, при заключении брака всё – таки учитывались интересы женщины. Статья ``Устава князя Ярослава Владимировича`` свидетельствовала о том, что на родителей налагались денежные штрафы в случае, если они запрещали выходить дочке добровольно замуж, или последняя заканчивала жизнь самоубийством из – за запрета родителей. В то же время в чешском или литовском праве за самовольное замужество наказание было относительно дочери.

Следовательно, главной причиной заключения браков в Киевском государстве были материальные, хотя, конечно существовали и браки по любви и другим личным причинам.

Подобными до византийских были на Руси и законы о возрасте молодых, количество заключения браков, браки с близкими и дальними родственниками.

Например, брачный возраст молодых до XIV в. был с 13 – 14 лет, позже он колебался от 12 до 18 – 20 лет. Отрицательным было на Руси и отношение к бракам с женщинами, которые находились на более низкой ступени социальной иерархии, чем мужчины.

Христианская церковь в Киевском государстве рассматривала брак как неминуемое “зло” для мирянина. Прославлялась только платоническая любовь. Женщина в семье, с точки зрения христианства, должна подчиняться мужчине. В “Слове Данила Заточника” по этому поводу говорится “...крестъ есть глава церкви, а муж жене своей. Жены же у церкви стоите молящиеся Богу и святей Богородицы: а чему ся хотите учить, да учитесь дома у своих мужей. А вы, мужи по закону водите жены свои, понеже, не борзо обрести добры жены”. [3, с.242]

Подобно католическим странам в Киевской Руси также искали нечистую силу. В 1411 году Киевский митрополит Фотий создал целое пособие по борьбе с “ведьмами”.

Но, наряду с такими тенденциями, в церковной литературе, старорусском фольклоре, имеет место и толерантное отношение к женщине, особенно матери. Очень часто в работах о роли православной церкви в определении женской судьбы имеет место осуждение ее за то, что она настраивала женщин исключительно на заботы о домашнем хозяйстве, воспитании детей. Следует признать, что это имело место. Но нужно учесть тот факт, что это происходило в условиях Средневековья, в условиях, когда господствующим было личное, натуральное хозяйство и собственный дом был главным

жизненным пространством человека и женщина занимала в нём важное место как хозяйка, женщина и мать.

Следующей проблемой, без раскрытия которой нельзя с достаточной полнотой понять положение женщины в Киевском государстве в X – XIII вв., - есть анализ дееспособности представительниц различных социальных групп в имущественно – правовой сфере. Эта проблема тесным образом повязана с историей развития старорусского права в целом и семейного в частности. Она помогает понять источники неравенства женщин, сопоставить их имущественные права с общественной стратификацией, а также проанализировать нормативы старорусского законодательства и реального социального положения женщин.

Следует обратить внимание на то, что законодательные нормы, которые определили имущественный статус женщин различных социальных слоёв начинают действовать с X веки и закреплены прежде всего в “Русской правде”.

В законах того времени уже можно встретить понятие «часть», то есть имущество на которое имела права и которым распоряжалась женщина. В статьях “Пространной Правды” уже упоминалось об имущественных правах женщин в семьях смердов, “вольных мужей” и привилегированных вёрств. Женское имущественное владение, которое “Русская правда” назвала “частью” возможно включало приданое, а также некоторое парафернальное имущество, что не входило в его часть. Однако, хотя приданое существовало на Руси с давних времен, оно в Русской Правде еще не упоминается. В юридических документах данное понятие появляется только “Судебнику” 1497 года.

В документах права указывается, что за годы совместной жизни с мужем жена могла приобрести и некоторое парафернальное имущество. Оно могло появиться у неё в результате свободного распоряжения собственным приданым или при исполнении функций опекунши. Эти вопросы были жестко повязаны с различными аспектами наследства в давнерусском праве. Эволюция наследственного права раскрывала изменения в системе личных и общественных отношений супругов и лично в правах женщин. Следует обратить внимание, что право наследия для различных общественных слоёв было разным. Так “Русская правда” не предвидела наследства для детей невольника, который умер. В семье ж смерда дела обстояли иначе. В статье 95 “Русской правды” говорилось: “А же будеть сестра в дому, то тои задница не имати, но отдадять ю за муж братья, как си могут” [6, с.71]. Это означало, что дочери при наличии сыновей не получали наследства после отца, но им выделялось приданое их братьями. Замужним дочерям наследство не выделялось, поскольку они уже получили свою

“часть”. Только в случае, когда в семье не было сыновей, наследство получали дочери. Так происходило потому, что наследство могло усилить чужой род. Только намного позже – в XV веке дочери начали наследовать имущество, таким образом в этом вопросе были приравнены к сыновьям. В силу общественного развития усиливается тенденция к расширению прав на владение и распоряжение имуществом знатными. В начале XI – XII в. женщины стали собственницами и распорядительницами движимого имущества. Женщины – шляхтянки после смерти мужа наследуют свою “часть” имущества, но не имеют права на все имущество семьи. Если же муж переживал свою жену, то согласно ст. “Русской правде”, он не получал части наследства в имуществе покойной, но лишь управлял ею до совершеннолетия детей. На “часть” первой жены имели право только их дети. Таким образом в “Русской правде” существовало равенство прав вдовы и вдовца. Начиная с конца XII – начала XIII вв. богатые женщины получили право пользования не только движимым, но и недвижимым имуществом.

О социальном положении женщины в Киевском государстве может свидетельствовать и институт женского опекунства. Именно здесь можно увидеть сходство византийского и давнерусского права, поскольку западноевропейское законодательство такого института не имело. Н. Пушкарёва считает, что в этом проявилась подобность общественного строя Византии и Киевской Руси, а не заимствование правовых византийских норм [5, с. 107].

Таким образом, согласно “Русской правде” шляхтянки после смерти мужа становились полномочными опекунами несовершеннолетних детей, управляли хозяйством, пользовались имуществом. Более того, даже когда дети становились совершеннолетними мать – вдова имела право, оставаясь в части со своими детьми, сохранять при этом свою “часть”. Если же она второй раз выходила замуж, то она возвращала подопечным всю движимость, которую она принимала под опеку.

Женщина сама могла определить своего наследника и в этом числе и дочерей, или того, кто за ней ухаживал до смерти: “... но кому мати дасть, тому же взяти” [6, с.71]. Следовательно, давнерусские женщины имели не только сами наследственные права, но и право выбирать, кому из детей своё наследство передавать. Таким образом, имущественные права и положение зажиточных женщин было относительно надёжным и регулировалось нормами, которые были закреплены светским законодательством.

Кроме вышеназванных прав, законодательство Киевского государства определяло и другие гражданские права женщин. Целый

ряд статей “Русской правды” указывали на те или иные наказания за убийство представительниц различных социальных групп. Проанализировав данные статьи, приходим к выводу, что наказание за убийство человека в Киевском государстве определялось не за признаками пола убитого, а за тем к какой социальной группе принадлежал потерпевший и какую роль он исполнял в обществе. Женщины всех слоёв населения Руси, за исключением невольниц, были не только объектами, но и субъектами права и несли ответственность за совершенные преступления. Что касается холопки, то за нее ответственность нес ее собственник. Характерно и то, что в законодательстве не были обусловлены размеры ответственности за преступления, совершенные именно женщинами. Штрафы определялись не в зависимости от рода преступника, а от его социального положения. Другое дело – это церковные уставы, - они определяли целую группу поступков, за которые наказания должны были нести именно женщины (не зависимо от их социального статуса). Это были моральные поступки – предательство жены и другие.

Хотя “Русская правда” уже с X в. предвидела индивидуальной ответственностью за преступления, в ней были и статьи о выдаче свободного человека за разбой вместе с женой. Кроме этого, если в политических интригах или борьбе побежденными были мужчины, то наказание вместе с ними несли и их жены. То есть, свободная женщина часто несла ответственность не только за свои поступки, но и за близких родственников, и за своих мужей. Правда, уже ближе к концу XIV – XV ст. случаи совместной ответственности становятся более редкими. Какие ж права были у женщин во время судебных процессов? Следует отметить, что женщина не имела права так называемого судебного разбирательства и не могла выступать как свидетельница, хотя и прямых указаний по этому вопросу в нормативных документах мы не находим (это относится к X – XV ст.). Более того, в актовом материале встречаем данные о существовании женщин – послухов. Так, в 1488 г. Федра, жена Олизара Шиловича, составила дарственную своему племяннику Богдану на землю, что находилась в её волынских владениях, указавши в списке “послухов”: “...при том была дочка моя княгиня Марья Семеновна Ровенская” [5, с.151]. В то же время, женщины шляхтянки, особенно знатные, которые владели большими наделами земли могли и сами “суд судить”.

Таким образом, вышеизложенные документы свидетельствуют, что в Киевской Руси положение женщины было почти такое же, как и у мужчин. Уже с XIII в. женщины ставали активными действующими социальными и правовыми личностями. Появляются утверждения, что с этого времени женщины большинства социальных групп становятся

самостоятельными субъектами права. Вместе с тем, экономическая и социальная организация старорусского общества определила права женщин различных социальных слоёв. Светская и церковная власть и законодательство формально защищали жизнь и честь женщин, тем не менее наказания за преступления, совершённые против них, были неодинаковые, чем выше был статус потерпевшей женщины, тем тяжелее было наказание для преступника, и – наоборот.

Наши представления о роле и месте русских женщин были бы неполные без освещения их политической деятельности. Сразу же акцентируем внимание на то, что политическая история Киевского государства нам даёт по этому поводу множество примеров. С известной “Повести временных лет” мы узнаем об политической деятельности княгини Ольги, которая после смерти своего мужа стала полноправной правительницей земли Русской. Княгиня Ольга, в отличие от своего мужа, который вёл финансовые дела хаотично, провела первую в истории Руси финансовую реформу. Реформа, в частности, включала фиксированный размер дани (“урок”), порядок сбора дани и определенный регламент: “И пошла Ольга с сыном своим и дружиною по Деревской земле, определяя повинности и распорядок” – писал летописец. Такая реформа была проведена не только в Древлянской земле, но и в Приднепровье, над Десной и в Новгород – Псковской земле. Более того, Ольга, с целью упорядочивания налоговой системы, образовала специальные административные центры. Тем самым её деятельность укрепила финансовый базис княжеской власти, аппарат княжеского административного управления, и это все вместе взятое привело к укреплению ее политической власти. С целью объединения земель и создания централизованной власти, возвышения собственного авторитета, в том числе и на международной арене, княгиня Ольга в 954, во время посещения Константинополя, приняла из рук византийского императора Константина христианство.

Несмотря на то, что в те времена большая часть спорных вопросов решалась силой, княгиня Ольга реализовала значительную часть своих политических целей без её применения. Русь при ней не воевала ни с одним соседом. Пример Ольги не единичный, ибо участие великих княгинь в государственных делах становилось в то время нормой политической жизни. Для примера мы можем назвать законодательную деятельность княгинь Анны Романовой, жены князя Владимира Святославовича, Софии Витовтовны, жены Василия II. Активную роль осуществляли княгини, когда они становились опекунами своих детей после смерти мужей. Такой была Анна с Галицко – Волынского княжества (начало XIII в.), которая как

“княгиня Романова” была официально признана Венгрией и Польшей. Государственная деятельность некоторых княгинь не ограничивалась лишь рамками Киевской Руси. Выданные замуж за владык из других стран, они принимали участие в их политической жизни. Для примера можно назвать Францию, Германию, Данию, Польшу, Венгрию. В частности, Анне Ярославовне – жене французского короля Генриха I, было надано право ставить свою подпись на документах государственной важности. Очень часто русские княгини принимали участие в дипломатической жизни, что в конечном итоге способствовало возвышению политического авторитета Киевской Руси.

Следует отметить, что подобная деятельность шляхтянок в некоторой степени не совпадала с церковными канонами того времени, но общество её одобряло, а давнерусское государство поддерживало законодательно.

Литერატურა

References:

1. Горский В.С. Философские идеи и культура Киевской Руси XI – XII веков / В. С. Горский. – К. «Наукова думка», 1988. – 215 с.
2. Замалеев А. Ф., Зоц В. А. Мыслители Киевской Руси /А. Ф. Замалеев, В. А. Зоц. – К., Вища школа, 1987. – 181 с.
3. Златоструй Древняя Русь X – XIII веков / Златоструй. – М., 1990. – 325 с.
4. Основы теории гендера // Учебное пособие. – Киев “К.И.С.”, 2004. – 535 с.
5. Пушкарёва Н. Л. “Женщины Древней Руси”. – М., 1989. – 286 с.
6. Русская правда // Российское законодательство X – XX в. Законодательство Древней Руси. – Т.1. – М., 1984. – 260 с.
7. Чижевский Д. Нариси з історії філософії на Україні / Д. Чижевський. – Мюнхен, 1983. – 175 с.

Рецензент: Юрий Линник, кандидат философских наук. Ровенская медицинская академия, преподаватель общественных дисциплин.

გალინა ტკაჩენკო

ქალის მდგომარეობა კიევის რუსეთში

რეზიუმე

მსოფლიო თანამეგობრობის და პირველ რიგში გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის განმარტებით გენდერული თანასწორობის მიღწევის საკითხი კაცობრიობის გლობალურ პრობლემებს მიეკუთვნება. მათი გადაწყვეტილების მიხედვით პირველი რიგის

ამოცანას წარმოადგენს ქალთა საზოგადოებრივი როლის ამაღლება. თავის მხრივ ამ საკითხის შესწავლის პროცესში დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ისტორიული წარსულის ტრადიციის, სულიერი კულტურისა და გენდერული ურთიერთობების კულტურის შესწავლას და გამოყენებას. ამიტომ ჩვენი შეხედულებით დღესაც აქტუალურია კიევის რუსეთში ქალის ადგილისა და როლის კვლევის საკითხი.

ავტორი განიხილავს რუს ქალთა მდგომარეობას ოჯახში, ანალიზებს ქალთა სხვადასხვა სოციალური ჯგუფების წარმომადგენლების ქმედითუნარიანობას ქონებრივ - სამართლებრივ სფეროსა და მეურვეობის სფეროში. ყურადღება მახვილდება აგრეთვე ქალთა სხვა მოქალაქეობრივ უფლებებზე, კერძოდ, განხილულია „რუსული სიმართლის“ მუხლები, სადაც განსაზღვრულია დასჯის განსხვავებული სახეობები სხვადასხვა ფენის ქალთა მკვლელობის გამო.

სტატიაში მნიშვნელოვანი ყურადღება ექცევა რუს ქალთა პოლიტიკური აქტივობის საკითხს, რომელთა განხილვის გარეშე წარმოდგენა კიევის რუსეთში ქალთა საზოგადოებრივ როლის შესახებ სრული არ იქნებოდა. თუნდაც მხოლოდ თავადის მეუღლის ოლგას სახელმწიფოებრივი მოღვაწეობის მაგალითი ქალების სახელმწიფო მართვისათვის მზადყოფნის ნათელ მაგალითს წარმოადგენს.

ამრიგად, შესწავლილი მასალები მოწმობს, რომ ქალთა მდგომარეობა კიევის რუსეთში სხვა სახელმწიფოებთან, ევროპის ხალხებთან შედარებითაც კი უფრო მაღალი იყო.

სტატიაში შეისწავლილია არა მხოლოდ ქალთა საზოგადოებრივი როლი კიევის რუსეთში, არამედ გაანალიზებულია აგრეთვე მასზე მოქმედი ფაქტორები. კერძოდ, გამოკვლეულია ბიზანტიის, ქრისტიანობისა და წარმართობის ტრადიციების გავლენა.

საკვანძო სიტყვები: საზოგადოება, გენდერული ურთიერთობები (თანასწორობა), სამოქალაქო უფლებები, პოლიტიკური მოღვაწეობა.

რეცენზენტი: იური ლინიკი, ფილოსოფიის მეცნიერებათა კანდიდატი, როვნოს სამედიცინო აკადემია, საზოგადოებრივი დისციპლინების მასწავლებელი.

Galina Tkachenko
WOMAN IN KIEVAN RUS

Summary

According to the definition of the world community, primarily the United Nations, the issue of achieving gender equality refers to the global problems of mankind. In his decision, increasing the social role of women is a priority. In turn, in this process, the study and use of the historical past, traditions, spiritual culture and culture of gender relations is of great importance. Therefore, the study of the place and role of women in Kievan Rus, in our opinion, is relevant today.

The author examines the situation of Russians in the family sphere, gives an analysis of the legal capacity of representatives of various social groups in the property - legal sphere and in the field of guardianship. Attention is drawn to other civil rights of women. In particular, a number of articles are highlighted: “ Russian Truth ”, which determined certain punishments for the murder of representatives of various layers.

Much attention is paid in the article to the political activity of the Rusyns without which the ideas about their social role in Kievan Rus would not be complete. After all, only one prime minister of state activity of Princess Olga is vivid evidence of women's great readiness even for government.

Thus, the materials studied indicate that in the Kiev state the social status of women was greater than that of other, even European, peoples.

The article studies not only the social role of women in Kievan Rus, but also analyzes the factors that influenced this. In particular, the influence of Byzantium, Christianity, as well as the traditions of paganism is investigated.

Keywords: society, gender relations (equality), civil rights, political activity.

Reviewer: Yuri Linnik, Candidate of Philosophical Sciences. Rivne Medical Academy, teacher of social sciences.

ეკა ვეფხვაძე
COVID-19 - გამოწვევა მსოფლიოსთვის და ახალი შესაძლებლობა ტერორიზმისთვის

COVID 19-ის პანდემია საერთაშორისო საზოგადოებისთვის მთავარ გამოწვევად იქცა და სხვა დანარჩენი გამოწვევები და საფრთხეები უკანა პლანზე გადაწია. მსოფლიოს წამყვანი ქვეყნების თვალსაწიერიდან თანდათანობით ქრება ბრძოლა ტერორიზმთან. საერთაშორისო ანტიტერორისტული თუ სამხედრო ოპერაციების შეჩერება და მსოფლიოს საერთო ძალისხმევის კონცენტრირება კორონავირუსის საფრთხეზე, ქმნის ახალი ტერორისტული აქტივობის აფეთქების საფრთხეს მომავალში.

კორონავირუსის პანდემიამ მოიცვა 210 ქვეყანა, ვირუსი ინფიცირებულთა რაოდენობამ კი გადააჭარბა 3 მილიონს ადამიანს. 250 ათასი ადამიანი გარდაცვლილია. ყველაზე დიდი დარტყმა ეპიდემიამ მიაყენა აშშ-სა და ევროპის ქვეყნებს. ამ გარემოებამ მნიშვნელოვანი კორექტივები შეიტანა დასავლეთის წამყვანი ქვეყნების პოლიტიკაში.

პანდემიასთან ბრძოლის მთავარ საშუალებებად იქცა საზღვრების გადაკეცვა, მოქალაქეების გადაყვანა თვითიზოლაციის რეჟიმზე, მასობრივი ღონისძიებების აკრძალვა. ვითარების კონტროლისთვის ხშირია სამხედროების გამოყენება, რომლების მეშვეობითაც ქვეყნის შიგნით ხდება მკაცრი ზომების უზრუნველყოფა.

პანდემია ქმნის ნოყიერ ნიადაგს ტრანსნაციონალური ტერორიზმის გაძლიერებისათვის და საერთაშორისო ტერორიზმისთვის ამ შესაძლებლობას რამდენიმე ფაქტორი განაპირობებს.

საკვანძო სიტყვები: ტრანსნაციონალური ტერორიზმი, პანდემია.

შესავალი

საერთაშორისო ან ტრანსნაციონალური ტერორიზმის განხილვა გლობალიზაციის პროცესში, ლოგიკურად მოითხოვს ტერორიზმის ფენომენის შესწავლას გლობალიზაციის შედეგად წარმოქმნილი შესაძლებლობების და გამოწვევების კონტექსტში.

ასეთ გამოწვევად მსოფლიოსთვის, ხოლო ტერორიზმისთვის, შესაძლებლობლად იქცა კორონავირუსით გამოწვეული პანდემია.

დასავლეთის ქვეყნებში შემოდებული შეზღუდვები, ვირუსთან დაკავშირებული სიტუაციის სტაბილიზაციასთან ერთად, წყვეტენ ტერორისტული აქტივობის პრობლემასაც. The Sunday Times-ის ცნობით, პანდემიის გამო „ისლამური სახელმწიფოს“ ხელმძღვანელებმა აუკრძალეს თავის მებრძოლებს გადაადგილება ევროპულ ქვეყნებში და ეს აკრძალვა ტერორისტულ ქსელში გავრცელდა უფრო ადრე, ვიდრე შეზღუდვებს გადაადგილებაზე დააწესებდნენ ევროპული სახელმწიფოების მთავრობები.

სანამ ტერორისტებმა შეაჩერეს თავისი აქტივობა დასავლეთის ქვეყნებში, ისინი განაგრძობენ თავის მოქმედებებს სხვა სახელმწიფოებში. განსაკუთრებული აქტივობა, ამ მხრივ, შეიმჩნევა ახლო აღმოსავლეთში და აფრიკაში, შუა აზიაში და სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიაში. ნაწილობრივ, ტერორისტული აქტივობის გეოგრაფიული არეალის გადანაცვლება უდავოდ დაკავშირებულია კორონავირუსთან, კერძოდ კი, იმ ფაქტთან, რომ დასავლეთი იძულებულით მიმართავს მთლიან თავის ძალისხმევას ეპიდემიასთან ბრძოლაში და ვერ ახერხებს საკუთარი რესურსების გადანაწილებას ტერორიზმთან ბრძოლისთვის.

შეჩერებულია საერთაშორისო ანტიტერორისტული კოალიციის მისია ერაყში. მარტის ბოლოს, ერაყი დატოვეს წამყვანი ევროპული ქვეყნების ინსტრუქტორებმა. კორონავირუსი, სხვა ფაქტორებთან ერთად, გადაიქცა ცვლადად, რომელმაც გამოიწვია ვაშინგტონის და ერაყის ურთიერთმოქმედების საერთო შემცირება.

საერთაშორისო მხარდაჭერის გარეშე ერაყმა მნიშვნელოვნად შეამცირა ანტიტერორისტული რეიდების რაოდენობა და ინტენსივობა, ვინაიდან ანტიტერორისტული ოპერაციების განხორციელებაში უმნიშვნელოვანეს როლს ასრულებდნენ აშშ-ში. ვინაიდან, სწორედ აშშ სამხედრო კომპონენტი უზრუნველყოფდა იერიშების დაზვერვით სამუშაოებს, საერთო დაგეგმარებას და საჭაერო მხარდაჭერას. ამასთან ერთად, ერაყში მატულობს ვირუსით ინფიცირებულთა რაოდენობამ და სამხედროები ხშირად ჩართულები არიან კორონავირუსთან ბრძოლაში, რაც ასევე ხელს უწყობს შესუსტებას ტერორისტებთან ბრძოლაში.

ტერორიზმთან ბრძოლის თვალსაზრისით, უარესდება ვითარება სირიაშიც. იდლიბის პროვინცია კვლავ რჩება

„ისლამური სახელმწიფოს“ კონტროლის ქვეშ. რუსეთის სამხედრო ძალების გარდა, ანტიტერორისტულ საქმიანობაში იდლიბთან ჩართულია თურქეთის სამხედრო დანაყოფიც. თუმცა, SANA-ს მონაცემებით, დაინფიცირდა თურქეთის რამდენიმე სამხედრო, რამაც გამოიწვია რეგიონში რამდენიმე ამოცანის შესრულების გადადება. ანკარა, სასწრაფო წესით, იძულებული იყო, რომ გაეძლიერებინა სამედიცინო პერსონალის რიცხვი საბრძოლო მოქმედებების ზონაში, თუმცა მასალის მომზადების პერიოდისთვის უცნობი იყო თურქეთის სამხედროების ინფიცირებულთა ზუსტი რაოდენობა. ყოველივე ზემოთ ხსენებული, ახდენს გავლენას რეგიონში ტერორისტებზე კონტროლის შესუსტებაზე. აპრილის თვეში ადგილობრივი მედია ავრცელებდა ინფორმაციას იდლიბის პროვინციაში ტერორისტების გახშირებული თავდასხმების შესახებ, როგორც მშვიდობიანი მოსახლეობის, ასევე სირიელ სამხედროების წინააღმდეგ.

მსგავსი ვითარება იქმნება სხვა რეგიონებშიც. აფრიკაში, საფრანგეთი ასევე იძულებულია შეიტანოს კორექტივები და დროებით შეაჩეროს საკუთარი ოპერაციის „ბარხანის“ მსვლელობა, რომელიც მიმართული იყო „ალ ქაიდას“ წინააღმდეგ. იტალია აჩერებს სომალიში საკუთარ ბრძოლას მეკობრეებთან. ხდება ტერორისტების სახიფათო კონცენტრაცია აზიის სამხრეთ-აღმოსავლეთში

შანსი ტერორისტებისთვის

საერთაშორისო თანამეგობრობის ყურადღების მიღმა დარჩენილი ტერორისტები სრგებლობენ მოცემული დროით, წერს Politico, იმავე ერაყში მებრძოლებმა გაათხზაგეს სარაკეტო იერიშების რაოდენობა. აქტიური ანტიტერორისტული მოქმედებების გარეშე „ისლამურმა სახელმწიფომ“ შეიძლება დაამყაროს კონტროლი ამ ქვეყნის ლოკალურ ტერიტორიებზე. გამოცემის ანალიტიკოსების აზრით, ტერორისტები, შემდგომში შეეცდებიან კონტროლის დამყარებას ერაყის დიდ ნაწილზეც.

მარტის მიწურულს ისლამურმა ექსტრემისტებმა განახორციელეს ყველაზე სისხლიანი ტერორისტული აქცია ჩადის ტერიტორიაზე. ჩადის ნიგერიასთან მოსაზღვრე ტერიტორიაზე მოკლული იქნა 92 ჩადელი სამხედრო მოსამსახურე. მოზამბიკას ჩრდილოეთში, უკანასკნელი კვირების განმავლობაში

ტერორისტების მიერ იყო განხორციელებული უპრეცედენტო მასშტაბის მქონე რამდენიმე იერიშის სერია.

სამეცნიერო-კვლევითი უნივერსიტეტის აღმოსავლეთმცოდნეობის სკოლის პროფესორი, ანდრეი ჩუპრიგინი მიიჩნევს, რომ „ამ ვითარებაში „ისლამური სახელმწიფოს“ ტერორისტები შეეცდებიან კონტროლის აღდგენას სირიაშიც“.

საერთაშორისო ექსპერტების უმრავლესობა მიიჩნევს, რომ საერთაშორისო ტერორიზმთან ბრძოლის შეჩერებამ შეიძლება შეუწყოს ხელი სხვადასხვა ტრანსნაციონალური ტერორისტული დაჯგუფებების კოოპერაციაში და მთლიანად გააფართოვოს მათი ურთიერთმოქმედება. ასე მაგალითად, რეალური საფრთხე არსებობს ტაილანდში, რომლის ისლამური რადიკალები იღებდნენ მონაწილეობას საბრძოლო მოქმედებებში სირიაში, მაგრამ პირდაპირ არ ემორჩილებოდნენ „ისლამურ სახელმწიფოს“.

ვირუსი როგორც ტერორიზმის იარაღი

ტერორისტულმა დაჯგუფებამ „ამ-შაბააბმა“ ბრალი დასდო „ჯჯაროსნებს“ პანდემიის გავრცელებაში. „კორონავირუსმა გამოავლინა სისუსტე, მათი ვინც საკუთარ თავს ზესახელმწიფოდ მოიხსენიებდა. საუბარია ისეთ ქვეყნებზე, როგორებიც არიან აშშ, საფრანგეთი, იტალია, გერმანია და ბრიტანეთი“ - განაცხადა „ამ შაბააბის“ დაჯგუფების მეთაურმა ფუად მოჰამედ ხალაფმა.

მიუხედავად იმისა, რომ სომალელი ექსტრემისტების ლიდერმა პანდემიის გავრცელებაში დასავლეთის ქვეყნები დაადანაშაულა, უკანასკნელ დროს საერთაშორისო მედიაში სულ უფრო ხშირად ვრცელდება ინფორმაცია ტერორისტების მხრიდან ინფექციის შეგნებულ გავრცელებაში და კორონავირუსის ბიოლოგიურ იარაღად გამოყენებაზე.

ასე, ინდოეთის მედიის ინფორმაციის თანახმად, პაკისტანის ტერიტორიაზე განლაგებულ სპეციალიზირებულ ბანაკებში ტერორისტები ინფიცირდებიან ვირუსით და შემდეგ იზავნიან ინდოეთის ტერიტორიაზე არსებულ ქაშმირის შტატში. ისლამური დაჯგუფებების მეთაურები, რომლებიც იბრძვიან ჯამუშ და ქაშმირის დამოუკიდებლობისათვის, ინდოელების ცნობით, იყენებენ კორონავირუსული ტერორიზმის ახალ სახეობას. ექსტრემისტები სარგებლობენ მძიმე ეპიდემიოლოგიური

სიტუაციით და ახდენენ ინდოეთ-პაკისტანის კონფლიქტის გამწვავებას.

ინდური გამოცემის “Deccan Herald” ინფორმაციის თანახმად, რომელიც ეყრდნობა ინდოეთის თავდაცვის სამინისტროს წყაროებს, პაკისტანის ჯარი ახორციელებს სარაკეტო იერიშებს ინდოეთის ტერიტორიაზე და ამით უზრუნველყოფს „ლაშქარ - ე-ტაიბას“ და „ჯეიმ - ალ - მოჰამადის“ ტერორისტული დაჯგუფებების რაზმების მიერ ინდოეთის საზღვრების გარღვევას. ინდოეთის ინფორმაციის მასობრივი საშუალებების ცნობით, ტერორისტების მეთაურები მიზანმიმართულად ირჩევენ კორონავირუსით დაინფიცირებულ მებრძოლებს ინდოეთში გადასაყვანათ და ინფექციის შემდგომი გავრცელებისათვის ჯამუსა და ქაშმირის პროვინციებში. სწორედ ამ ფაქტს უკავშირებს ინდური მედია ამ რეგიონში დაავადების მყისიერ ზრდას.

ქურთისტანის მუშათა პარტიის (RKK) მეთაურები უბიძგებენ თვითმკვლელი ტერორიზმისთვის, ამ ექსტრემისტული ორგანიზაციის, COVID-19 დაავადებულ მებრძოლებს. თურქეთის უსაფრთხოების სამსახურებში იტყობებიან, რომ COVID-19 ფართოდ გავრცელდა ქურთული ტერორისტული ორგანიზაციის რიგებში და ამ ორგანიზაციის ირანის, ერაყის და სირიის განშტოებებში. თურქული მედიას ცნობით, ქურთი სეპარატისტები არ კურნავენ საკუთარ თანამებრძოლებს და იყენებენ ინფიცირებულ მებრძოლებს ბიოლოგიურ იარაღად თურქეთში დესტაბილიზაციის გამოსაწვევად.

დასკვნა

რთულია დაეყრდნო ყველა იმ ფაქტს, რომელსაც, პანდემიის ფონზე, საერთაშორისო მედია ავრცელებს ტერორიზმის გამოვლინებებთან დაკავშირებით. ცხადია, რომ ტერორისტების დარად სახელმწიფოებიც იყენებენ კორონავირუსით გამოწვეულ პანდემიას საკუთარი ინტერესების განხორციელებისათვის. ცხადია ასევე, რომ ეროვნული მედია უმრავლეს შემთხვევაში ხელს უწყობს, არა მხოლოდ, საკუთარ სახელმწიფოს ინტერესების გახმोजანებასა და გავრცელებაში, არამედ ხშირად თავადაც ახდენს სახელმწიფოსთვის მნიშვნელოვანი ინფორმაციის ინტერპრეტაციას და საინფორმაციო კონტექსტის შექმნას. ინდოეთს და პაკისტანს შორის არსებული კონფლიქტი უკვე 60 წელზე მეტს ითვლის, დაახლოებით ამდენივე წლის განმავლობაში

ქურთი სეპარატისტები იბრძვიან ქურთისტანის დამოუკიდებლობისათვის და ცხადია, რომ თურქეთის და ინდოეთის ცენტრალურმა ხელისუფლებამ შეიძლება სათავისოდ იყენებდეს კორონავირუსით გამოწვეულ პანდემიას საკუთარი პოლიტიკური მიზნების მისაღწევად.

თუმცა, ერთმნიშვნელოვნად შეიძლება მხოლოდ იმის თქმა, რომ კორონავირუსით გამოწვეული პანდემიის შედეგად:

- ტრანსნაციონალური ტერორიზმის აქტივობა თითქმის ნულამდე არის დაყვანილი ევროპასა და აშშ-ში;
- დასავლეთის მოწინავე ქვეყნების, რუსეთის და თურქეთის ძალისხმევა ტერორიზმთან ბრძოლაში ასევე არის დაყვანილი მინიმუმამდე, რაც გამოიხატება ახლო აღმოსავლეთში, აფრიკასა და აზიის ქვეყნებში ანტიტერორისტული ოპერაციების შეჩერებაში;
- ტრანსნაციონალური ტერორიზმი სარგებლობს მოცემული პერიოდით საკუთარი პოზიციების გაძლიერებისთვის იმ არეალში, რომელშიც მოწინავე ქვეყნების აქტივობა არის შეჩერებული;
- ვრცელდება ცნობები ტერორიზმის ახალი სახეობის - ვირუსული ტერორიზმის შესახებ.
- ანტიტერორისტული ოპერაციების შეჩერება მსოფლიოს დიდ საფრთხეს უქმნის. პანდემიით გამოწვეული ეკონომიკური პრობლემები მხოლოდ აუარესებენ ვითარებას, ვინაიდან ოპერაციის შეჩერებას შეიძლება მოჰყვეს მათი გაუქმება.

ლიტერატურა

References:

1. gabriel vaimanis (Weimann G., 2004) specialuri angariSis „rogor iyenebs Tanamedrove terorizmi internets“.
2. brius hofmani(Hoffman, B. 2006) „terorizmi Signidan“.
3. <https://www.mk.ru/politics/2020/04/17/indiya-soobshhila-o-novom-koronavirusnom-vide-terrorizma-posylayut-smertnikov.html>
4. <https://www.theguardian.com/world/2020/apr/16/opportunity-or-threat-how-islamic-extremists-reacting-coronavirus>

რეცენზენტი: ასოცირებული პროფესორი ქეთევან გიორგობიანი. საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Eka Vepkhvadze

COVID-19 - A CHALLENGE FOR THE WORLD AND NEW OPPORTUNITY FOR TERRORISM

Summary

The COVID 19 pandemic has become a major challenge for the international community, and other challenges and threats have shifted to the background. The fight against terrorism is gradually disappearing from the eyes of the world's leading countries. Stopping international anti-terrorist or military operations and concentrating of global common efforts on the threat of corona virus created the threat of a new terrorist activity exploding in the future.

The Corona virus pandemic covered 210 countries, and the number of people infected with the virus exceeded 3 million. 250 thousand people have died. The biggest blow the epidemic has hit was the United States and Europe. This circumstance has made significant adjustments in the policies of the leading Western countries.

The main means of combating the pandemic was blocking the borders, moving the citizens to self-isolation regime, prohibition of mass events. To control the situation, it is common to use militaries, through which strict measures are being taken inside the country.

The pandemic creates fertile ground for the strengthening of transnational terrorism, and several factors contribute to this possibility for international terrorism.

Keywords: transnational terrorism, pandemic.

Reviewer: Associate Professor Ketevan Giorgobiani. Georgian Technical University.

Ека Вепхვადзе

COVID-19 - ВЫЗОВ ДЛЯ МИРА И НОВАЯ ВОЗМОЖНОСТЬ ДЛЯ ТЕРРОРИЗМА

Резюме

Пандемия COVID 19 стала серьезным вызовом для международного сообщества в то время, как другие проблемы и угрозы перенеслись на задний план. Борьба с терроризмом постепенно исчезает с поля зрения лидеров многих ведущих стран мира. Прекращение международных антитеррористических и/или военных операций и сосредоточение усилий руководства большинства стран на угрозе коронавируса создает высокую вероятность нового взрыва волны террористической активности в будущем.

Пандемия коронавируса затронула 210 стран мира, а число людей, зараженных этим вирусом, превысило 3 миллиона. Более 250 тысяч человек погибли. Наибольшим ударом от вируса подверглись жители США и Европы. Это обстоятельство внесло существенные коррективы в политику ведущих западных стран.

Главным средством борьбы с этой неизлечимой болезнью стало закрытие границ, переход граждан на самоизоляцию, запрет массовых мероприятий. Для контроля над ситуацией часто используются военные подразделения, которые обеспечивают строгое соблюдение мер безопасности внутри страны.

Пандемия создает благодатную почву для усиления транснационального и международного терроризма. Такую возможность обуславливает несколько факторов.

Ключевые слова: транснациональный терроризм, пандемия.

Рецензент: Ассоциированный профессор Кетеван Гиоргобиани. Грузинский Технический Университет.

ნატა ხორავა

ნეირო-ლინგვისტური პროგრამირება - საზოგადოებრივ აზრზე სამეტყველო ზემოქმედების კოგნიტური ასპექტები და მედია

სტატიაში წარმოდგენილია ნეირო-ლინგვისტური პროგრამირების ტექნოლოგიების გამოყენება მედიაში, როგორც პოლიტიკური დაპირისპირების ინსტრუმენტი. ნლპ ტექნოლოგიის შესწავლის შედეგები. განიხილულია სოციალურ-პოლიტიკურ სფეროში ნეიროლინგვისტური პროგრამირების ძირითადი ტექნიკის ფორმირების და ზემოქმედების მექანიზმი. ხაზგასმულია სოციალურ-პოლიტიკურ სფეროში ნეიროლინგვისტიკური პროგრამირების გამოყენების თავისებურებები. სტატიაში ავტორი იკვლევს ინფორმაციულ-ფსიქოლოგიური ზემოქმედების ტექნოლოგიების გამოყენების პრობლემას პოლიტიკური პროცესების მენეჯმენტში. განიხილება ამ პრობლემისადმი კონცეპტუალური მიდგომები, და ასევე განისაზღვრება ამ ტექნოლოგიების გამოყენების ტენდენციები საზოგადოების პოლიტიკურ ცხოვრებაში.

საკვანძო სიტყვები: ნეირო-ლინგვისტური პროგრამირება (ნლპ), პოლიტიკური დისკურსი, საზოგადოებრივი აზრი, მედია, ცნობიერებაზე მანიპულაციის ხერხები

შესავალი

უკანასკნელმა ათწლეულებმა აჩვენა, რომ საინფორმაციო ტექნოლოგიების და ინფორმაციის გავლენა ადამიანზე და საზოგადოებაზე არის უპრეცედენტო. ინფორმაცია თავისთავად არაფერია, თუ მისი გავრცელების ინსტრუმენტები და შესაბამისი ინფრასტრუქტურა არ გაგაჩნია. საზოგადოებრივ აზრზე სამეტყველო ზემოქმედების კოგნიტური ასპექტები - წარმოადგენს პოლიტიკის, მარკეტინგის, მედიისა და ენის ერთობლივ ანალიზს. კვლევა მოიცავს, პოლიტიკური კომუნიკაციის დისკურსული პროცესების ანალიზს. პოლიტიკურ პროცესებში, მედია, თავისი სარედაქციო პოლიტიკის გათვალისწინებით ხდება ამა თუ იმ პოლიტიკური პარტიის იდეოლოგიის გამტარი, მედია არის მძლავრი პროპაგანდის საშუალება, რომელზეც, მთლიანად არის დამოკიდებული არჩევნებში პოლიტიკური პარტიების ბედი. ის იყენებს ყველა ხერხს საზოგადოებრივი აზრის მანიპულაციისა და

ფორმირებისთვის. ამიტომ, როდესაც განვიხილავთ მედიის ზემოქმედების ხერხებს საზოგადოებაზე, შეუძლებელია სრულფასოვანი სურათის შექმნა, თუ არ ჩავუღრმავდებით პოლიტიკური დისკურსის ფენომენს და იმ ფსიქოლოგიურ ასპექტებს რომელსაც პოლიტიკოსები და მედია ერთობლივად მიმართავენ რათა შექმნან მძლავრი საზოგადოებრივი აზრი და მოიპოვონ ძალაუფლება. საზოგადოების კონსტრუქციის თეორიას ლინგვისტური თვალსაზრისით თუ განვიხილავთ, ენა სოციალური რეალობის ყალიბის შესაქმნელ საშუალებადაც შეიძლება მივიჩნიოთ. თანამედროვე სამყაროში სულ უფრო აქტუალური ხდება პოლიტიკური მედია ტექსტების კვლევა. ანალიზებენ სხვადასხვა რანგის პოლიტიკურ მოღვაწეთა გამოსვლებს, დებატებს, წინასაარჩევნო პროპაგანდასა და სხვა ტიპის პოლიტიკურ ტექსტებს. ამგვარი ტექსტების მთავარი მიზანი, როგორც წესი, საზოგადოებრივი აზრით მანიპულირებაა, რაც ბევრ შემთხვევაში ძალაუფლების ბოროტად გამოყენებადაც შეიძლება კვალიფიცირდეს.

ნლპ და მისი ფსიქო-ტექნოლოგიების გამოყენების მეთოდები მედიაში

გლობალიზაციის პირობებში, სულ უფრო ხშირად საუბრობენ აუდიოტორიაზე მასობრივი კომუნიკაციის საშუალებების ზემოქმედების შესახებ. საზოგადოებრივი ცნობიერებით მანიპულაციაზე და ამასთან ნეირო-ლინგვისტური პროგრამირების კავშირზე. ამ უზარმაზარი სიტყვათშეთანხმების მიღმა იმალება სამი მარტივი იდეა: ნეირო - გულისხმობს ფაქტს, რომ ყველა ფსიქოლოგიური პროცესი დაკავშირებულია ჩვენს ნერვულ სისტემასთან, ლინგვისტური ნაწილი - დემონსტრირებს საუბრის მნიშვნელობაზე გამოცდილების სტრუქტურირებაში, სიტყვა პროგრამირება - კი მიუთითებს ურთიერთკავშირზე და ურთიერთგავლენაზე ფსიქოლოგიურ და ლინგვისტურ შემადგენლების შორის რომელიც ცოცხალი პროცესია. კვლევის აქტუალობა მდგომარეობს იმაში, რომ ნლპ მეთოდის გამოყენება ჟურნალისტიკაში შედარებით გვიან დაიწყო. განსაკუთრებით აქტიურად გამოიყენება პოსტსაბჭოთა ქვეყნებში. რამდენადაც ისინი განვითარების რთულ და ხანგრძლივ პერიოდს განიცდიან და მასობრივი კომუნიკაციის საშუალებებს ამ ქვეყნებში საზოგადოებრივი აზრის ფორმირებაში დიდი გავლენა აქვს.

განსაკუთრებულად აქტიურად ნღპ-ს მეთოდები გამოიყენება არჩევნების პერიოდში.

ნღპ-ში მიღებულია ჩაითვალოს, რომ ყოველ ადამიანს აქვს საკუთარი სამყაროს რუკა და უნივერსალური წარმოდგენა სამყაროზე, რომელიც მის პირად აღქმას და ცხოვრებისეულ გამოცდილებას ეფუძნება, ადამიანის რეაქციაც მიღებულ ინფორმაციაზე დიდწილად დამოკიდებულია სწორედ ამ რუკებზე. ძლიერ ფილტრს ინდივიდუალური გამოცდილებისთვის წარმოადგენს ენა რომელიც ემსახურება არა მხოლოდ ჩვენი გამოცდილების გადმოცემას, არამედ ხშირად ათავსებს მას თავისებურ ჩარჩოშიც, რომლებშიც ერთი ასპექტები წინ წამოიწევა სხვები კი ფონს წარმოადგენენ. ეს აზრობრივი შტამპები შეიძლება შევქმნათ და შევცვალოთ ხელოვნურად. ნღპ-ში ამ მოვლენას რეფრეიმინგი ეწოდება. ეს ნიშნავს, ისეთი ფრეიმის ცვლილებას რომელთან მიმართებითაც ჩვენ ვაფასებთ ქცევას, ინფორმაციას ან მოვლენას. ნღპ-ში რეფრეიმინგის ტექნოლოგია ნიშნავს, მოვლენის ან ფაქტის სხვა საზრისის ან განმარტების ძიების უნარს, რათა მოვლენა სხვა ანარეკლით დავინახოთ, ესეიგი მოხდეს აზრობრივი ჩარჩოების ცვლილება და სხვა პოლუსზე გადაყვანა. ამგვარად, ნღპ-ს ერთ-ერთი საბაზისო ხერხი რომელიც მას-კომუნიკაციაში ხშირად გამოიყენება, გახლავს „ღუზის ჩაშვება“, ეს არის პროცესი რომლის მეშვეობითაც ნებისმიერი სტიმული ან რეპრეზენტაცია უკავშირდება რაღაც რეაქციას და ახორციელებს მის გამოვლენას. „ღუზები“ შეიძლება წარმოიქმნას ბუნებრივად და შესაძლოა იყოს ხელოვნურიც. მასკომუნიკაციის სახეობის შესაბამისად გამოიყენებენ ღუზების განსაზღვრულ სახეებს: ბეჭდვით-ვიზუალური (ფოტოგრაფია, შრიფტები და ნაწილობრივ კინესთეტიკური), რადიოში გამოიყენება მხოლოდ „აუდიო ღუზები“, ტელევიზია კი ამ ყველაფერს აერთიანებს.

ჟურნალისტურ მასალებში, ნღპ-ს მეთოდებისა და ხერხების გამოყენებამ შეიძლება მოახდინოს აუდიტორიაზე როგორც დადებითი ისე უარყოფითი ზემოქმედება. ნღპ-ში არსებობს აღქმის ორი მოდელი: მეტამოდელი და მილტონ მოდელი. მეტამოდელი ეს საკითხების სისტემაა, რომელიც იძლევა საშუალებას დავაცალკევოთ გამოთქმათა ფორმა მათი შინაარსისგან და ამით გავიგოთ ზუსტი ინფორმაცია, იმაზე რაც წარმოადგენს ჭეშმარიტ სურვილებს ან პრობლემებს ადამიანისა.

მილტონის მოდელი კი მეტამოდელის შებრუნებული ვარიანტია, რომელიც საშუალებას იძლევა შევიყვანოთ ადამიანში ნებისმიერი ინფორმაცია ყოველგვარი შეწინააღმდეგების გარეშე და წარმოვქმნათ მასში საჭირო მდგომარეობები რეაქციები და პასუხების პოტენციალი. თუ კი მეტამოდელი ჟურნალისტებს საშუალებას აძლევს, შექმნას უფრო გამართული და ინფორმაციულად მსუყე ტექსტები, მაშინ მილტონ მოდელის ტექნიკათა გამოყენება (მეტაფორები, ორაზროვნება) პირიქით, ხლართავს ცნობიერებას და ათავსებს ინფორმაციას უშუალოდ ადამიანის ქვეცნობიერში. ახდენს რა ამით ზემოქმედებას მის შეხედულებაზე, მსოფხედველობაზე. ყველაფერი, სადაც სიტყვები გამოიყენება, მოითხოვს კომუნიკაციის ფსიქოლოგიის ცოდნას და ეს იმ მიზნით, რომ ამდენ ინფორმაციას შორის შენმა სათქმელმა პირდაპირ შენი მსმენელის არაცნობიერში შეაღწიოს. გარემოსთან ვურთიერთობთ ჩვენი შინაგანი პროგრამების საშუალებით. პრობლემებსა და ახალ იდეებზე ვრეაგირებთ იმ ფსიქიკური პროგრამების მიხედვით, რომელიც შევქმენით ჩვენს შიგნით. ეს პროგრამები სულაც არ არის ერთნაირი. ზოგიერთი პროგრამა, ან სტრატეგია უფრო ეფექტურია, ვიდრე სხვა, ნლპ მეთოდი, სწორედ ამ პროგრამების ცვლილებას გულისხმობს, მედიის მიერ ჩაწოდებული ახალი იდეებით. ეს არის მეცნიერება ადამიანის ფსიქიკაზე სიტყვის ზემოქმედების შესახებ. ეს არის მეთოდური ილეთები, რომელიც საშუალებას აძლევს ადამიანს სიტყვის მეშვეობით “დაპროგრამდეს” და შემდეგ, საჭიროებებიდან გამომდინარე ცვალოს ეს პროგრამები.

დასკვნა

ნლპ-ს ზოგიერთი ტექნოლოგიის მანიპულაციურ ბუნებასთან კავშირის გამო, მედიის მიერ ამ მეთოდების გამოყენება უნდა განვიხილოთ ჟურნალისტის პასუხისმგებლობის გვერდით. ცნობილია, რომ ტექნოლოგიების დესტრუქციული გამოყენებისას შეიძლება ადგილი ქონდეს საზოგადოების დეზინფორმაციას და არასწორ ორიენტირებას. ზოგადად მედიის სამიზნე ადამიანის ემოციაა. თუ ადამიანმა აღმოაჩინა, რომ მისით მანიპულირებენ, ის აუცილებლად ამუშავებს თავდაცვით მექანიზმებს. ინფორმაციული საზოგადოების არსს თუ გავითვალისწინებთ, ცოტა სირთულეს წარმოადგენს მისით ადვილად მანიპულირება, ამიტომ გახდა საჭირო მის ქვეცნობიერზე ზემოქმედება. რათა

ადვილი იყოს მანიპულირება და ვერ მიხვდეს, რომ მისით მანიპულირებენ. სწორედ ეს გახდა თანამედროვე საზოგადოებაში ინორმაციის კოდირების უმთავრესი მიზეზი, რათა ზემოქმედება მოეხდინა ადამიანის ქვეცნობიერზე. ქვეტექსტს ეს უნარი არ შესწევს, ის ყოველთვის ხელმისაწვდომია რაციონალურად მოაზროვნე ადამიანისათვის, ანუ ექვემდებარება ადამიანის ინტელექტს.

ეს ფსიქოტექნოლოგიების ეპოქაა. ფსიქოანალიტიკოსების რჩევით მედიამ თავისი ზემოქმედების მექანიზმები ქვეცნობიერში არსებულ სტიმულებს დაუკავშირა. სწორედ ამ მექანიზმების საშუალებით ხდება ადმინის წაქეზება ამათუ იმ საქციელისადმი.

ინფორმაციის კოდირება, ერთგვარი სოციალიზაციის პროცესია, რომელიც მოქმედებს ადამიანის ფსიქიკასა და ქცევაზე არა მარტო გარე სამყაროს შესახებ ინფორმაციით, არამედ თავად ადამიანის-მისი მენტალიტეტის, ფასეულობების, ინტერესებისა და მოთხოვნების შეცვლის გზითაც. ამასთან, ის დიდ გავლენას ახდენს საზოგადოებრივ აზრსა და მორალზე. ინფორმაციის კოდირების მექანიზმები, თანამედროვე ინფორმაციული საზოგადოების განუყოფელი ნაწილია, რომელსაც თავისუფლად შეუძლია მართვა. აქ კი აუცილებელია როგორც პიროვნების, ასევე სოციალური გარემოს ფსიქოლოგიური ხატის ცოდნა. რადგან კოდირება პირდაპირ მოქმედებს ადამიანის ფსიქიკაზე, არაცნობიერზე და მისი რაციონალური გონებით წვდომა შეუძლებელია.

ლიტერატურა

References:

1. Negrine, R. (1994). *Politics and the Mass Media in Britain*. Second edition. London and New York: Routledge.
2. Stevenson, N. (1995). "Critical Perspectives within Audience Research". 231-248 in: O'Sullivan, T., & Jewkes, Y. (1997). *The Media Studies Reader*. London: Arnold.
3. Welton, G., Zurabishvili, T., & Nozadze, N. (2008). *Georgia Human Development Report 2008: The Reforms and Beyond*. Tbilisi: UNDP.
4. Манойло А. В., Петренко А. И., Фролов Д. Б. Государственная информационная политика в условиях информационно-психологической войны. М. Горячая линия – телеком. 2007

5. Хлопев. Средства массовой информации как источник информационно-психологической неустойчивости, сборник: Проблемы информационно-психологической безопасности. М. 1996
6. Lasswell H. Analyzing the Content of Mass Communications. Н. Y. 1942

რეცენზენტი: პროფესორი თეიმურაზ ჯაგოდნიშვილი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Nata Khorava

NEURO-LINGUISTIC PROGRAMMING-COGNITIVE ASPECTS OF SPEECH IMPACT ON PUBLIC OPINION AND MEDIA

Summary

The article presents the results of the study of neuro-linguistic programming technologies as a tool of political confrontation. The history of formation and implementation of basic techniques of neuro-linguistic programming in the socio-political sphere is considered. highlights the features of the application of neuro-linguistic programming in the socio-political sphere. In the article, the author explores the problem of using information and psychological impact technologies in the management of political processes. The conceptual approaches to this problem are considered, and the trends in the application of these technologies in the political life of society are also determined.

Keywords: neuro-linguistic programming (NLP), political discourse, public opinion, media, manipulating consciousness

Reviewer: Professor Teymuraz Jagodnishvili, Georgian Technical University.

ნათა ხორავა

НЕЙРО-ЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ПРОГРАММНО-КОГНИТИВНЫЕ АСПЕКТЫ ВЛИЯНИЯ РЕЧИ НА ОБЩЕСТВЕННОЕ МНЕНИЕ И МЕДИА

Резюме

В статье Представлены результаты исследования технологий нейролингвистического программирования как инструмента политических противоборств. Рассматривается история становления и внедрения базовых методик нейролингвистического программирования в социально-политическую сферу. выделяются особенности применения нейролингвистического программирования в социально-политической сфере. В статье автором исследуется проблема использования технологий информационно - психологического воздействия в управлении политическими процессами. Рассматриваются концептуальные подходы к этой проблеме, а также определяются тенденции прикладного использования данных технологий в политической жизни общества.

Ключевые слова: нейролингвистическое программирование, Политический дискурс, общественное мнение, СМИ, манипулирование сознанием

Рецензент: Профессор Теймураз Джагоднишвили, Грузинский технический университет.

პ რ ა ქ ტ ი კ ა

დავით კუხალაშვილი, მზევინარ გურული-კუხალაშვილი ატმოსფერული ჰაერის უსაფრთხოების როლი ეროვნულ უსაფრთხოებაში

არსებობს პრაქტიკა, როდესაც სადაზვერვო პროპაგანდის ფარგლებში, ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების კუთხით კომპრომეტაცია კონკრეტული სახელმწიფოს წინააღმდეგ მიმდინარეობს. ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის ზეგავლენა ადამიანის ჯანმრთელობასთან და სიცოცხლისუნარიანობასთან პირდაპირ კავშირშია. სწორედ ამიტომ ატმოსფერულ ჰაერზე ზედამხედველობა, ხარისხის გაუმჯობესებაზე ზრუნვა სახელმწიფოს სასიცოცხლო ინტერესებში შედის.

საკვანძო სიტყვები: ატმოსფერული ჰაერი, უსაფრთხოება, გარემოს დაბინძურება.

თანამედროვე ეტაპზე ადამიანის ჯანმრთელობისა და სიცოცხლისუნარობა სხვა მნიშვნელოვან ფაქტორებთან ერთად დამოკიდებულია გარემო-პირობებზე, რადგან გარემოს დაბინძურების ხარისხი პირდაპირ კავშირშია სასუნთქი ორგანოების, გულ-სისხლძარღვთა დაავადებებთან ერთად ონკოლოგიური დაავადებების ინსპირირებასთან. შესაბამისად, ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის ზეგავლენა ადამიანის ჯანმრთელობასთან და სიცოცხლისუნარიანობასთან პირდაპირ კავშირშია.

დროსა და სივრცეში ცვალებად ატმოსფერულ ჰაერზე ზედამხედველობა, ხარისხის გაუმჯობესებაზე ზრუნვა სახელმწიფოს სასიცოცხლო ინტერესებში შედის. საქართველოს კანონმდებლობით ატმოსფერული ჰაერი განმარტებულია, როგორც ატმოსფერული გარსის ჰაერი, რომელშიც შენობა-ნაგებობებში არსებული ჰაერი არ იგულისხმება.

ატმოსფერული ჰაერის შედგენილობის ცვალებადობა მასში ნახშირორ-ჟანგის ცვალებადობაზეა დამოკიდებული. თანამედროვე ეტაპზე ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურებაში ადამიანის როლი მნიშვნელოვანია. სწორედ ადამიანის მიერ იგეგმება და ხორციელდება ისეთი პროცესები, როგორებიცაა:

ადამიანური ფაქტორით გამოწვეული ავარიები ტექნოგენურ ობიექტზე, ტყის მასივების (მათ შორის სათანადო დაგეგმარების გარეშე) შემცირება და სხვა.

საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფციაში აღნიშნულია, რომ საქართველოს ეკოლოგიური პოლიტიკა მიზნად ისახავს გარემოს დაბინძურების თავიდან აცილების პრევენციულ ღონისძიებათა დაგეგმარება-განხორციელებას, რათა თავიდან იქნას აცილებული ჰაერის დაბინძურება. შესაბამისად, სახელმწიფო ახორციელებს:

- სახელმწიფო პოლიტიკის, სტრატეგიის დაგეგმარება-განხორციელებას;
- გარემოს მონიტორინგს;
- ჰაერის დაბინძურებასთან დაკავშირებულ მიზეზობრივ-შედეგობრივ კვლევებს;
- ძირითადი დამაბინძურებლების გამოკვეთას და სათანადო რეაგირებას;
- ასაკის მიხედვით ადამიანის ჯანმრთელობაზე დაბინძურებულნი
- ატმოსფერული ჰაერის ზემოქმედების მასშტაბებისა და შედეგების შესახებ კვლევებს.

შესაბამისად ჩამოთვლილი მიმართულებები პოლიტიკური, ეკონომიკური, სამეცნიერო-ტექნიკური დაზვერვის კუთხით უცხო სახელმწიფოთა სადაზვერვო სამსახურების შესწავლის უმნიშვნელოვანეს მიმართულებებს წარმოადგენენ.

ატმოსფერულ ჰაერზე ადამიანის საქმიანობით ინსპირირებული ზემოქმედებით, ადამიანის ჯანმრთელობასა და ბუნებრივ გარემოზე უარყოფითი ზეგავლენა მიღწევადია იმ შემთხვევაში, თუ ატმოსფერული ჰაერი დაბინძურებულია მავნე ნივთიერებებით (რომელიც უკავშირდება ადამიანის მიერ განხორციელებულ საქმიანობას, რომლის შედეგად ჰაერში გაფრქვეული ნივთიერებები უარყოფითი ზეგავლენის მაინსპირირებელია ან უკვე მოახდინა ასეთი ზეგავლენა ადამიანის ჯანმრთელობაზე, გარემოზე), რადიაციული ზემოქმედებით, მიკროორგანიზმებითა და მიკრობული წარმოშობის ბიოლოგიურად აქტიური ნივთიერებებით, ხმაურის, ვიბრაციის, ელექტრომაგნიტური ველებისა და სხვა სახის ფიზიკური ზემოქმედებით. ამ მიმართულებით ეროვნული

უსაფრთხოებისათვის დამაზიანებელი შედეგების მასშტაბებს განაპირობებს საუკეთესო ტექნოლოგიების არ არსებობა, რომლებიც ეკონომიკური თვალსაზრისით ხელსაყრელია, ხოლო გარემოზე დამაზიანებელი ზემოქმედების თვალსაზრისით მათ შედეგების მინიმუმამდე შემცირება და გარდაქმნა შეუძლია.

ჰაერის ძირითად კომპონენტებს განეკუთვნება: აზოტი (N_2), ჟანგბადი (O_2), არგონი (Ar), ნეონი (Ne), ჰელიუმი (He), კრიპტონი (Kr), ქსენონი (Xe), წყალბადი (H_2), მეთანი (CH_4), აზოტის ზეჟანგი (N_2O);

ადამიანის ჯანმრთელობისათვის სასურველი ბალანსის შესანარჩუნებლად აუცილებელია სახელმწიფოები ზრუნავდნენ ატმოსფერული ჰაერის დაცვის საკანონმდებლო და ფიზიკურ-ორგანიზაციული ხასიათის ქმედებების დაგეგმარება-განხორციელებაზე. იმ მიზნით, რომ მავნე ნივთიერებებით ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურებისაგან დაცვის სისტემა ეფექტური იყოს აუცილებელია სახელმწიფოს მიერ სათანადო (მათ შორის) მეცნიერული კვლევების შედეგად დადგენილი იყოს ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა კონცენტრაციის ზღვრულად დასაშვები ნორმები:

➤ უნდა განხორციელდეს ატმოსფერული ჰაერის მდგომარეობაზე დაკვირვების სისტემის (შეგროვების, ანალიზისა და პროგნოზირების პროცესების) ორგანიზება;

➤ უნდა დარეგულირდეს ატმოსფერული ჰაერის მავნე ნივთიერებებით დაბინძურება.

დღეის მდგომარეობით დაბინძურების დონეების მიხედვით საქართველო იყოფა:

- განსაკუთრებით დაბინძურებული რეგიონი/ტერიტორია;
- მაღალი დაბინძურების მქონე რეგიონი/ტერიტორია;
- დაბინძურებული რეგიონი/ტერიტორია;
- დაბინძურების არმქონე რეგიონი/ტერიტორია.

დაბინძურების დონეებისა და ჰაერის მავნე ნივთიერებებით დაბინძურების ინდექსის განსაზღვრა რეგულირდება საქართველოს მთავრობის დადგენილებით „ატმოსფერული ჰაერის მავნე ნივთიერებებით დაბინძურების ინდექსის გამოთვლისა და ატმოსფერული ჰაერის მავნე ნივთიერებებით დაბინძურების დონეების მიხედვით განსაკუთრებით დაბინძურებული, მაღალი დაბინძურების მქონე, დაბინძურებული

და დაბინძურების არმქონე კატეგორიის რეგიონებისათვის ატმოსფერული ჰაერის მავნე ნივთიერებებით დაბინძურების ინდექსების სიდიდეების ტექნიკური რეგლამენტის დამტკიცების თაობაზე“.

ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევა-დაბინძურება შეიძლება განხორციელდეს:

დაბინძურების სტაციონარული (უძრავად დამონტაჟებული ან ერთი ტექნოლოგიური ციკლით დაკავშირებული) წყაროებიდან;

- დაბინძურების მობილური (საბრძოლო ტიპის მოძრავ-მექანიკური საშუალებების გარდა ყველა სატრანსპორტო და სხვა მოძრავ-მექანიკური საშუალებები) წყაროებიდან;

- დაბინძურების დისპერსიული (სპეციალური გამფრქვევი მოწყობილობის გარეშე გაფრქვევა) წყაროებიდან (სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვების, ავეთქებითი სამუშაოების განხორციელების, ნაყარების განლაგება-ექსპლუატაციისას, ნაგავსაყრელების ექსპლუატაციისას, ფხვიერი, აქროლადი, აიროვანი ნივთიერებებისა და მასალების შენახვის, ტრანსპორტირება-გამოყენებისას, შხამ-ქიმიკატების, მინერალური სასუქებისა და სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების სხვა პრეპარატების შენახვა-ტრანსპორტირება-გამოყენებისას).

ზემოთ აღნიშნულიდან გამომდინარე სახელმწიფოს ეროვნული (მათ შორის შრომის) უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად განსაკუთრებულ როლს იძენს და-დგენილი და კონტროლირებადი გახდეს ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებების სახეობის, მათი დასაშვები კონცენტრაციის ზღვრული ნორმების დადგენა და დაცვის ორგანიზება, რათა მიღწეული იქნას ადამიანის ჯანმრთელობასა და გარემოზე უარყოფითი ზეგავლენის:

თავიდან აცილება;

დროული გამოვლენა;

შემცირება

საქართველოში არსებული კანონმდებლობით (ტექნიკური რეგლამენტი – ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის სტანდარტების დამტკიცების შესახებ) მავნე ნივთიერებებს განეკუთვნება:

1. გოგირდის დიოქსიდი 2. აზოტის დიოქსიდი 3. აზოტის ოქსიდები 4. მყარი ნაწილაკები 5. ტყვია, ბენზოლი 6.

ნახშირბადის მონოქსიდი 7. ოზონი 8. დარიშხანი 9. კადმიუმი 10. ვერცხლისწყალი 11. ნიკელი ბენზ(ა)პირენი ან სხვა პან-ები 12. მანგანუმის დიოქსიდი ;

ამავე კანონმდებლობით განსაზღვრულია:

➤ ატმოსფერულ ჰაერში გოგირდის დიოქსიდის, აზოტის დიოქსიდის, მყარი ნაწილაკების, ტყვიის, ბენზოლისა და ნახშირბადის მონოქსიდის შემცველობის კონცენტრაციის ზღვრული დასაშვები მნიშვნელობები;

➤ ადამიანის ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ატმოსფერულ ჰაერში ზოგიერთი მავნე ნივთიერების დონის შეფასების ქვედა და ზედა ზღვრები;

➤ ადამიანის ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ატმოსფერულ ჰაერში ზოგიერთი მავნე ნივთიერების კონცენტრაციისთვის დადგენილი მიზნობრივი მნიშვნელობა;

➤ ატმოსფერულ ჰაერში გოგირდის დიოქსიდის, აზოტის დიოქსიდის და მიწისპირა ოზონის დონეების განგამის და შეტყობინების ზღვრები;

➤ მცენარეული საფარის და სხვ. ეკოსისტემების დაცვის მიზნით ატმოსფერულ ჰაერში დადგენილი გოგირდის დიოქსიდისა და აზოტის ოქსიდების კრიტიკული დონე და შეფასების ზედა და ქვედა ზღვრები;

➤ მცენარეული საფარისა და სხვა ეკოსისტემების დაცვის მიზნით ატმოსფერულ ჰაერში დადგენილი მიწისპირა ოზონის დონის ზღვრული მნიშვნელობა.

ატმოსფეროში დაბინძურებული ნივთიერებების გამოტყორცნის თვალსაზრისით ეკონომიკური მოღვაწეობის სახეობის მიხედვით, მსოფლიოში ლიდერობს ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა, გადამამუშავებელი წარმოება, ელექტროენერჯის, აირისა და წყლის წარმოება და განაწილება, სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვება და ა.შ.

ზემოთ განხილული პროცესების წარმატებული ორგანიზებისათვის სახელმწიფო (მათ შორის სამეცნიერო-ტექნიკური) და კორპორაციული სექტორების გარდა მნიშვნელოვანია ოპერატიული ფუნქციის სამსახურების კოორდინირებული საქმიანობა, რათა თავიდან იქნას აცილებული დაინტერესებული პირების, პირთა ჯგუფებისა და უცხო სახელმწიფოების მხრიდან მიზანმიმართული დამაზიანებელი

საქმიანობა თანამედროვე ეტაპზე განსაკუთრებით აქტუალურია ატმოსფერული ჰაერის მიკროორგანიზმებითა და მიკრობული წარმოშობის ბიოლოგიურად აქტიური ნივთიერებებით დაბინძურებისაგან დაცვის საკითხი. შესაბამისად საქართველოს კანონმდებლობაში ადამიანის ჯანმრთელობის უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად, დასახლებულ ადგილებში ისეთი ობიექტების განლაგება-დაპროექტება-მშენებლობა-რეკონსტრუქცია-ექსპლუატაციისას დადგენილია დაბინძურების წყაროები და ნორმატივები. ყოველივეს მიზანს ატმოსფერული ჰაერის ხარისხზე მიკროორგანიზმებითა და მიკრობული წარმოშობის ბიოლოგიურად აქტიური ნივთიერებების გამოყოფით მავნე ზეგავლენის თავიდან აცილება წარმოადგენს.

ატმოსფერული ჰაერის კომპონენტებზე მონიტორინგი, შესაბამისი საგან-მანათლებლო პროგრამებითა და სამეცნიერო კვლევებით, სათანადო განწყობა-დამოკიდებულებების, ტექნოლოგიების, სახელმწიფო და კორპორაციული სექტორის კოორდინირებული ქმედებების აუცულებლობაზე მიაწინებს ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის მიერ გამოქვეყნებული მონაცემები.

2016 წლის მონაცემებით, ქალაქის გარეუბნებში და სოფლებში ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების გამო მსოფლიოში ნაადრევი სიკვდილის 4,2 მილიონ შემთხვევას ჰქონდა ადგილი, ამ შემთხვევების 91% მოდიოდა იმ ქვეყნებზე, რომლებიც დაბალი და საშუალო შემოსავლებით გამოირჩეოდნენ. ამავე პერიოდისათვის მსოფლიოს მოსახლეობის 91% ცხოვრობდა იმ რიონებში, სადაც ჰაერის დაბინძურების ხარისხი დადგენილ ნორმებს აღემატებოდა.

ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურებით გამორჩეულ სახელმწიფოებს საფრთხე ექმნება ტურიზმის მასშტაბების შემცირების თვალსაზრისით. იმ სახელმწიფოთათვის რომლებისათვისაც ტურიზმი მნიშვნელოვანი შემოსავლის წყაროს წარმოადგენს, მისი მასშტაბების შემცირება სოციალური, ე.ი. ოპერატიული ვითარების დამაბვის საფუძველია, რაც საბოლოო ჯამში შესაძლოა კონსტიტუციური წყობილების ძალადობრივი რღვევით შეიძლება დასრულდეს. სადაზვერვო საქმიანობის ისტორიის ანალიზი აჩვენებს რომ, მიღებული პრაქტიკაა სადაზვერვო პროპაგანდის მეშვეობით მიზანმიმართულად დაზვერვის ობიექტი სახელმწიფოს წინააღმდეგ, ატმოსფერული

ჰაერის დაბინძურების კუთხით კომპრომეტაცია. შესაბამისად სახელმწიფოს სადაზვერვო და კონტრსადაზვერვო უწყებებისათვის მნიშვნელოვანია აღნიშნული მიმართულებით დეზინფორმაციული ხასიათის ინფორმაციების ნაკადების კონტროლი და მისი გავრცელების დროული აღკვეთა ან სხვა სახის სამართლებრივი რეაგირება.

დავასკვნა-რეკომენდაცია:

ატმოსფერულ ჰაერზე ადამიანის საქმიანობით ინსპირირებული ზემოქმედებით, ადამიანის ჯანმრთელობასა და ბუნებრივ გარემოზე უარყოფითი ზეგავლენა მიღწევადია იმ შემთხვევაში თუ ატმოსფერული ჰაერი დაბინძურებულია მავნე ნივთიერებებით. აუცილებელია სახელმწიფომ განახორციელოს მუდმივი მონიტორინგი, სამეცნიერო კვლევები, საგანმანათლებლო პროცესები მოსახლეობის ცნობიერების დონის ასამაღლებლად, დამაზიანებელი შედეგების თავიდან აცილების მიზნით სათანადო ტექნოლოგიების შესაქმნელად. წინააღმდეგ შემთხვევაში სახელმწიფო შრომისუნარიანი და ბრძოლისუნარიანი ძალის მნიშვნელოვანი შემცირების რისკის ქვეშ დგება. ამასთან ერთად სახელმწიფომ უნდა იზრუნოს, თავიდან აიცილოს დეზინფორმაციული ნაკადები, რომლებიც სახელმწიფოს კომპრომეტირებას ემსახურება ატმოსფერული ჰაერის მიზანმიმართული კონტროლგარეშე დაბინძურების შესახებ. შესაბამისად ორივე შემთხვევაში არსებობს მაღალი ალბათობა, რომ დაზიანდეს ეროვნული უსაფრთხოების მაჩვენებლები.

ლიტერატურა

References:

1. saqarTvelos kanoni atmosferuli haeris dacvis Sesaxeb. <https://matsne.gov.ge/document/view/16210?publication=18>
2. saqarTvelos mTavrobis dadgenileba №383. 2018 wlis 27 ivlisi, q. Tbilisi. teqnikuri reglamenti – atmosferuli haeris xarisxis standar-tebis damtkicebis Sesaxeb. <https://matsne.gov.ge/document/view/4277611?publication=0;>
3. saqarTvelos mTavrobis dadgenileba № 3692015 wlis 23 ivlisi q. Tbilisi. „mikroorganizmebiTa da mikrobuli warmoSobis biologiurad aqtiuri nivTierebebiT dabinZurebisagan atmosferuli haeris dacvis Sesaxeb“ debulebis damtkicebis Taobaze.“ <https://matsne.gov.ge/document/view/2922672?publication=0;>

4. Ambient (outdoor) air pollution. 2 May 2018. [https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ambient-\(outdoor\)-air-quality-and-health](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ambient-(outdoor)-air-quality-and-health)
5. ОСНОВНЫЕ ЗАГРЯЗНЯЮЩИЕ КОМПОНЕНТЫ ВОЗДУХА ЗАКРЫТЫХ ПОМЕЩЕНИЙ, ИХ РОЛЬ В РАЗВИТИИ ПАТОЛОГИИ ЧЕЛОВЕКА ДЮБКОВА ЖЕРНОСЕК Т. П., кандидат медицинских наук, доцент. <https://fsc.bsu.by/wp-content/uploads/2018/05/Uchebny-e-materialy-k-teme-Osnovny-e-zagryaznyayushhie-komponenty-....pdf>
6. Основные компоненты воздуха. Экология СПРАВОЧНИК. [https://ru-ecology.info/tabs/301374102500003/;](https://ru-ecology.info/tabs/301374102500003/)
7. Н. И. Хотько, А. П. Дмитриев САНИТАРНОЕ СОСТОЯНИЕ АТМОСФЕРНОГО ВОЗДУХА И ЗДОРОВЬЕ НАСЕЛЕНИЯ. [file:///Users/mac/Desktop/sanitarnoe-sostoyanie-atmosfernogo-vozduha-i-zdorove-naseleniya.pdf;](file:///Users/mac/Desktop/sanitarnoe-sostoyanie-atmosfernogo-vozduha-i-zdorove-naseleniya.pdf)

რეგენზენტი: პროფესორი თეიმურაზ კუნჭულია, სამთო-გეოლოგიური ფაკულტეტის შრომის უსაფრთხოებისა და საგანგებო სიტუაციების მართვის დეპარტამენტის უფროსი.

Davit Kukhalashvili, Mzevinar GuruliKukhalashvili
THE ROLE OF ATMOSPHERIC AIR SAFETY IN NATIONAL SECURITY

Summary

There is practice, within the bounds of intelligence propaganda, compromation In terms of air pollution Going against a particular state. The impact of atmospheric air quality is directly related to human health and vitality. Because of this, the vital interests of the state include supervision of atmospheric air and care for improving its quality

Keywords: Atmospheric Air, Safety, Environmental Pollution

Reviewer: Teimuraz Kunchulia, Professor, Head of the Department of Occupational Safety and Emergency Management, Faculty of Mining and Geology

Давид Кухалашвили. Мзевинар Гурули – Кухалашвили
РОЛЬ БЕЗОПАСНОСТИ АТМОСФЕРНОГО ВОЗДУХА В НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Резюме

Существует практика, когда в рамках разведывательной пропаганды, с точки зрения загрязнения воздуха, происходит

компрометация против определенного государства. Влияние качества атмосферного воздуха напрямую связано со здоровьем и жизнеспособностью человека. Следовательно Надзор за атмосферным воздухом и забота повышении его качества, входит в жизненных интересах государства.

Рецензент: Теймураз Кунчулия, Профессор заведующи кафедрой безопасности труда и управления чрезвычайными ситуациями горно-геологического факультета

Ключевые слова: атмосферный воздух, безопасность, загрязнение окружающей среды.

Svitlana Moroz, Olexandr Moroz

DEPENDENCE OF THE HIGHER EDUCATION QUALITY ON THE TYPE OF INSTITUTE OF HIGHER EDUCATION AS A BASIS FOR IMPROVEMENT OF MECHANISMS OF PUBLIC ADMINISTRATION OF THE EDUCATIONAL SECTOR (BASING ON THE RESULTS OF THE SURVEY OF UKRAINIAN STUDENTS)

The article contains the results of the analysis of thoughts of students studying in Ukrainian higher education institutions on the existence of cause-effect relationships between the university specialization and the quality of higher education it provides. The research was carried out within the framework of the extracurricular author project “Assessment of the higher education quality” and focused on the analysis of the results of a survey of 542 respondents from Eastern Ukraine. The obtained results can be used by the branch of public administration to improve the higher education quality at both the state and university levels

Keywords: *higher education quality; students' opinion; specialization of Institute of higher education; public administration over management of education activity quality*

Introduction and problem setting. In spite of the efforts made by Ukrainian Government, reforming the higher education sector still does not deliver the expected by society results, and therefore the mechanisms used by public authorities to influence the higher education system need to improve their content and practice. Public policy experts in the field of higher education propose to return to such a model of its development, within which the specialized orientation of the education programs proposed by Institutions of Higher Education would correspond to the specialization of a specific Institution of Higher Education. Keeping in mind the possible in this sphere discussion on the feasibility of such a step, let's turn attention to the problem of dependence between the educational activity quality and the specialization of the Institution of Higher Education that carries it out. Appropriate direction of scientific search can be carried out both in the context of purely theoretical knowledge and through the prism of the results of empirical research.

We chose determination of the level of dependence between the higher education quality and the profile (specialization) of the Institute of Higher Education in the context of the opinion of Ukrainian students to be the purpose of this study. In view of the subject of scientific attention, we selected the following scientific methods of research: the method of questioning in the form of questionnaire - to obtain direct information from

the respondents about the subject of scientific attention (using this method, sufficient information amount was generated); system-analytical method - to analyze the content of the questionnaires received from students (using this method the results of the questionnaire were considered and systematized), as well as other general scientific, special and specific scientific methods of scientific knowledge.

Recent research and publications analysis. The theoretical and methodological basis of the research are the results of scientific research of domestic and foreign scientists. Within the framework of the national public-administrational scientific thought the problem of research of the phenomenon of higher education quality through the prism of analysis of expert opinion of the main stakeholders has gained its development in the works of V.M. Babayev, L.O. Byelova, V.G. Bul'ba, L.A. Gayevs`ka, S.M. Dombrovs`ka, V.S. Zagors`ky`j, V.O. Zajchuk, T.O. Lukina, V.M. Moroz, O.V. Postupna, M.I. Rudakevy`ch, V.P. Sadkovy`j and other scientists. Among the most interesting, in the relevant direction of our immediate attention, the most recent publication is the scientific work of S. Buka and I. Buka - the place and role of the method of interviewing students in the system of public administration over quality of the of educational services providing in the field of higher education [4], K.F. Latif and M. Ullah – basing on by survey of representatives of focus groups with different status of their positioning, the determinants of higher education quality were determined [1], L. Small and T. Marchant – basing on the results of discussions with interested subjects, the place and role of Institution of Higher Education in providing employment for their graduates was determined [2], S. Shams and Z. Belyaeva – based on the results of clarifying the views of the main interested parties, the significance of the main factors for the development of the higher education quality were determined [3] and other scientists. Some aspects of the raised problematics were already discussed by us in previous directions of scientific researches [5, 6].

Paper objective. Despite the sufficient level of use of the method of stakeholders' questioning to determine the peculiarities of their perception of certain aspects of the phenomenon of the education quality, the problematics of higher education quality, at least through the prism of determining of students' opinion on the dependence between quality of higher education and the profile (specialization) of Institution of Higher Education in the framework of which it is obtained, was not been investigated. Directly this direction in the organization of scientific research was chosen by us as a subject of direct attention.

Paper main body. The questionnaire survey method was chosen as the main method for achieving the provided above goal. The organization and

conduction of the survey took place within the framework of the extracurricular project “The assessment of higher education quality”. 542 respondents from Eastern Ukraine participated in the survey. The proposed student questionnaire contained eighteen questions, one of each aimed to determine students' opinions about the cause-and-effect relationship between the quality of higher education and the profile (specialization) of the Institution of Higher Education within which it was obtained. The results of the analysis of students' responses as for the subject of scientific attention are presented in Figure 1.

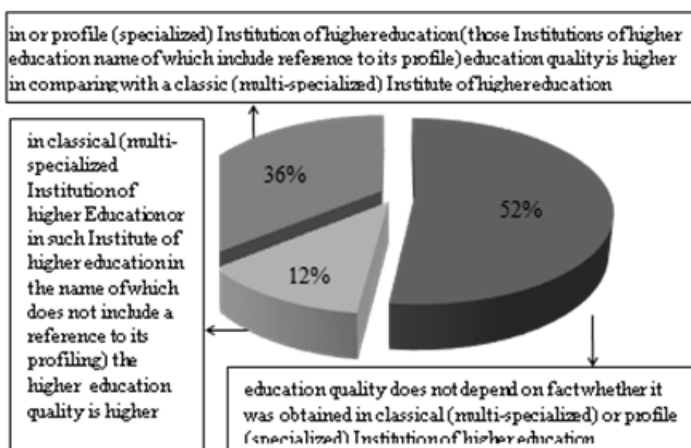

Figure 1 – Dependence the quality of higher education on the profile (specialization) of the Institution of Higher Education within which it was obtained (based on results of survey of Ukrainian students)

According to the results of the obtained results analyses, we can formulate the following basic generalizations.

First of all, the overwhelming majority of respondents (52%) believe that the higher education quality doesn't depend on the fact whether it was obtained in a classical (multi-specialized) or profile (specialized) Institution of Higher Education. Such a result was a bit unexpected for the authors of the project, as in a sample interview with prospective respondents, it was established that the higher education quality is ensured by profile (specialized) Institutions of higher Education on a higher level. At the same time, almost half of the respondents (48%) do not support the opinion that the higher education quality does not depend on the fact whether it was obtained in classical or profile Institution of Higher Education. Almost the same percentage of people supporting fundamentally opposite opinions means about existence of a certain contradiction in the students' perception

of the quality phenomenon through the lens of specialization of Institution of Higher Education.

Secondly, in the opinion of 12% of respondents, the quality of higher education provided by classical Institution of Higher education is higher compared to the quality provided by profile (specialized) Institution of Higher Education. The authors of the project expected that the corresponding share would be slightly higher. This expectation was due to the fact that among the six Ukrainian Institutions of higher education that were included in the World University Rankings in 2020, three Institutions of higher education (that is 50%) meet the criteria of so-called classical universities. By the way, this fact can be used to substantiate the choice of respondents regarding the highest education quality in the profile (specialized) Institutions of higher education, which is sufficiently significant in its share.

Conclusions of the research. Taking into account everything mentioned above we can make such main conclusions.

1. The existing stereotype among the applicants' parents that in classical Institutions of Higher Education education quality is higher, that is, the Institution of Higher Education the name of which does not include a reference to its profiling, does not significantly influence the young people's opinion about the potentials of Institution of Higher Education to ensure their educational activities quality. In addition, it should be taken in to account that young people, when comparing the potential of Institution of Higher Education in ability to assure the higher education quality, either hold the opinion that there is no difference between the potentials of classical and specialized Institution of Higher Education in assurance of higher education quality (52%), or prefer specialized Institution of Higher Education. Such results indirectly indicate the willingness of young people to accept the appearance of so-called corporate Institutions of Higher Education, which by their nature are not only profile (specialized), but also for the purpose of their operation are focused on meeting the needs of staff on a particular business entity (plant, factory, holding, etc.). The development of a network of corporate Institute of Higher education, as an alternative to the existing organizational structures of higher education, can help to set new standards in quality assurance in higher education, primarily through the use of dual form of training.

2. The basis of the following optimization of a network of governmental Institutions of Higher Education in Ukraine should be a principle of uniting of Institutions of Higher Education with their profile specialization. The adherence to this principle by the state will allow to combine similar in tradition of its functioning and directions of further development of scientific schools of different Institutions of Higher Education within the

same organizational structure. Focusing efforts and resources within one organizational structure will not only contribute the development of university science, but also improve the efficiency of the functioning of the internal system of assurance of educational activity quality and the higher education quality. The last thesis, especially in the context of the growth among the students (applicants) of the authority of profile (specialized) Institution of Higher Education in ensuring the higher education quality is of great importance. The system of providing bu profile (specialized) Institutions of Higher Education quality of educational activity and quality of higher education has certain features. The nature of such features, on the one hand, is due to the importance of the so-called narrow professional standards, which positively affect the quality of training of future specialists, and on the other - do to the increasing attention of employers to the higher education quality in the relevant direction of training.

References

Литература:

1. Latif K.F. In search of quality: measuring Higher Education Service Quality (HiEduQual) / Khawaja Fawad Latif, Imran Latif, Umar Farooq Sahibzada, Mohsin Ullah // Total Quality Management & Business Excellence. – 2019. – Vol. 30, Iss. 7-8. – P. 768-791
2. Small L. Employability: a contemporary review for higher education stakeholders / L. Small, K. Shacklock, T. Marchant // Journal of Vocational Education & Training. – 2018. – Vol. 70, Iss. 1. – P. 148-166
3. Shams S.M. Quality Assurance Driving Factors as Antecedents of Knowledge Management: a Stakeholder-Focussed Perspective in Higher Education / S. M. Riad Shams, Z. Belyaeva // Journal of the Knowledge Economy. – 2019. – Vol. 10. – P. 423-436
4. Мороз С.А. Оцінювання якості вищої освіти студентами як елемент системи державного контролю за якістю надання освітніх послуг закладами вищої освіти (на прикладі опитування студентів Балтійської Міжнародної Академії, Латвія) / С.А. Мороз, І.С. Бука, С.А. Бука, В.М. Мороз // Вісник НУЦЗУ (Серія «Державне управління») – 2018. – Вип. 2 (9). - С. 282-295
5. Мороз С.А. Досвід Китаю у забезпеченні розвитку галузі освіти як підґрунтя для вдосконалення механізмів державного управління якістю вищої освіти України / С.А. Мороз // Інвестиції: практика та досвід. – 2019. – №9. – С. 70-77
6. Мороз С.А. Качество высшего образования как объект государственного управления: содержание категории через призму норм международных мониторинговых миссий / С.А. Мороз // Научно-

методический журнал КазНПУ «Педагогика и психология». – 2018. – №1. – С. 23–35.

Reviewer: Full Professor Svetlana Dombrowska, Doctor of sciences (Public Administration), Head of Training Research and Production Center of National University of Civil Protection of Ukraine.

სვეტლანა მოროზი, ალექსანდრ მოროზი

უმაღლესი განათლების ხარისხის დამოკიდებულება უმაღლესი სასწავლებლის სპეციალიზაციაზე, როგორც განათლების სფეროს სახელმწიფო მართვის მექანიზმების სრულყოფის საფუძველი (უკრაინის სტუდენტთა გამოკითხვის შედეგების მიხედვით)

რეზიუმე

სტატია შეიცავს უკრაინის უმაღლესი სასწავლებლების სტუდენტების შეხედულებების ანალიზის შედეგებს უნივერსიტეტის სპეციალიზაციასა და უმაღლესი განათლების ხარისხს შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირის შესახებ. კვლევა ჩატარებულია „უმაღლესი განათლების ხარისხის შეფასების“ საავტორო პროექტის ფარგლებში და კონცენტრირებულია დასავლეთ უკრაინის 542 რესპონდენტის გამოკითხვის შედეგებზე. მიღებული შედეგები შეიძლება გამოყენებული იქნეს როგორც სახელმწიფო, ისე უნივერსიტეტის დონეზე განათლების სფეროს სახელმწიფო მართვის სუბიექტების მიერ უმაღლესი განათლების ხარისხის დონის ამაღლებისათვის.

საკვანძო სიტყვები: უმაღლესი განათლების ხარისხი, სტუდენტთა აზრი, უმაღლესი სასწავლებლის სპეციალიზაცია, საგანმანათლებლო მოღვაწეობის ხარისხის სახელმწიფო მართვა.

რეცენზენტი: პროფესორი სვეტლანა დომბროვსკაია - სახელმწიფო მართვის მეცნიერებათა დოქტორი, უკრაინის სამოქალაქო დაცვის ეროვნული უნივერსიტეტის სამეცნიერ-სასწავლო - საწარმოო ცენტრის ხელმძღვანელი.

Светлана Мороз, Александр Мороз
ЗАВИСИМОСТЬ КАЧЕСТВА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ ОТ
СПЕЦИАЛИЗАЦИИ ВУЗА, КАК ОСНОВА ДЛЯ
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ МЕХАНИЗМОВ
ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ СФЕРОЙ
ОБРАЗОВАНИЯ (ПО РЕЗУЛЬТАТАМ ОПРОСА СТУДЕНТОВ ИЗ
УКРАИНЫ)

Резюме

Статья содержит результаты анализа мнения студентов украинских высших учебных заведений о существовании причинно-следственных связей между специализацией университета и качеством высшего образования. Исследование выполнено в рамках авторского проекта «Оценка качества высшего образования» и сосредоточено на анализе результатов опроса 542 респондентов из Восточной Украины. Полученные результаты могут быть использованы субъектами государственного управления сферой образования для повышения уровня качества высшего образования, как на государственном, так и на университетском уровне

Ключевые слова: качество высшего образования; мнение студентов; специализация ВУЗа; государственное управление качеством образовательной деятельности.

Рецензент: Профессор Домбровская Светлана, доктор наук по государственному управлению, начальник учебно-научно-производственного центра Национального университета гражданской защиты Украины.

CONTENTS

PRACTICE OF PUBLIC ADMINISTRATION

Luba Kozmava BACKGROUND OF LOCAL GOVERNMENT REFORM IN GEORGIA-	5
Irina Chistyakova, Alexander Gegechkori, Galina Vorobiova GENDER EQUALITY IN THE OLYMPIC GAMES-----	21
Tamar Mazmishvili, Mariam Tsatsanashvili THE PROBLEM OF THE DEVELOPMENT OF THE CAREER IN THE SPHERE OF THE PUBLIC SERVICE (TECHNOLOGY OF COACHING)	30
Dina Tereshchenko THE ROLE OF THE STATE IN THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF HUMAN CAPITAL TAKING INTO ACCOUNT THE TRENDS OF GLOBALIZATION-----	41
Irina Chistyakova, Victoria Latysheva, Vitaly Gaitan PROBLEMS AND PERSPECTIVES OF INTERACTION OF SUBJECTS OF CIVIL SOCIETY AND STATE UNDER CONDITIONS OF DECENTRALIZATION AND REGIONAL DEVELOPMENT-----	49

ECONOMIC

Serhii Moskaliuk, Maksym Bilovskyi DIRECTIONS FOR IMPROVING THE STATE ENERGY POLICY OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF THE GLOBAL CRISIS IN ENERGY MARKETS-----	59
---	----

LAW

Nika Asvanua HISTORY OF PERSONAL DATA PROTECTION IN GEORGIA 1918 - 1921 YEARS-----	66
Oksana Panasiuk FORMATION OF MODERN ADMINISTRATIVE AND TORT LAW IN UKRAINE-----	72
Dmytro Korniienko THE ROLE AND PLACE OF SOCIO-CULTURAL AND ACTIVITY APPROACHES IN THE STUDY OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL SUPPORT FIGHTING AND FIGHTING-----	84

STATE AND RELIGION

Peter Yarotsky POPE FRANCIS: WHO IS HE IN LIFE AND IN CHURCH?-----	95
--	-----------

SOCIETY

Tsotne Tsverava, Rati Tsverava CORONAVIRUS AND THE NEW WORLD TRANSITION-----	117
--	------------

Galina Tkachenko WOMAN IN KIEVAN RUS-----	125
---	------------

Eka Vepkhvadze COVID-19 - A CHALLENGE FOR THE WORLD AND NEW OPPORTUNITY FOR TERRORISM-----	136
---	------------

Nata Khorava NEURO-LINGUISTIC PROGRAMMING-COGNITIVE ASPECTS OF SPEECH IMPACT ON PUBLIC OPINION AND MEDIA-----	144
--	------------

PRACTICE

Davit Kukhalashvili, Mzevinar GuruliKukhalashvili THE ROLE OF ATMOSPHERIC AIR SAFETY IN NATIONAL SECURITY-----	1151
---	-------------

Svitlana Moroz, Olexandr Moroz DEPENDENCE OF THE HIGHER EDUCATION QUALITY ON THE TYPE OF INSTITUTE OF HIGHER EDUCATION AS A BASIS FOR IMPROVEMENT OF MECHANISMS OF PUBLIC ADMINISTRATION OF THE EDUCATIONAL SECTOR (BASING ON THE RESULTS OF THE SURVEY OF UKRAINIAN STUDENTS)-----	160
---	------------

СОДЕРЖАНИЕ

ПРАКТИКА ПУБЛИЧНОГО УПРАВЛЕНИЯ

Люба Козмава ПРЕДПОСЫЛКИ РЕФОРМЫ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В ГРУЗИИ-----	5
Ирина Чистякова, Александр Гегечкори, Галина Воробьева ГЕНДЕРНОЕ РАВЕНСТВО В ОЛИМПИЙСКИХ ИГРАХ-----	21
Тамар Мазмишвили, Марим Цацанашвили ПРОБЛЕМА КАРЬЕРНОГО РАЗВИТИЯ ПУБЛИЧНОЙ СЛУЖБЫ ГРУЗИИ (ТЕХНОЛОГИИ КОУЧИНГА)-----	30
Дина Терещенко РОЛЬ ГОСУДАРСТВА В ФОРМИРОВАНИИ И РАЗВИТИИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА С УЧЕТОМ ТЕНДЕНЦИЙ ГЛОБАЛИЗАЦИИ-----	41
Ирина Чистякова, Виктория Латышева, Виталий Гайтан ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ СУБЪЕКТОВ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА И ГОСУДАРСТВА В УСЛОВИЯХ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ И РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ-----	49

ЭКОНОМИКА

Сергей Москалюк, Максим Белевский НАПРАВЛЕНИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКИ УКРАИНЫ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛЬНОГО КРИЗИСА НА РЫНКАХ ЭНЕРГОРЕСУРСОВ-----	59
--	-----------

ПРАВО

Ника Асвануа ИСТОРИЯ ЗАЩИТЫ ПЕРСОНАЛЬНЫХ ДАННЫХ В ГРУЗИИ 1918- 1921 ГОДЫ-----	66
Оксана Панасюк ФОРМИРОВАНИЕ СОВРЕМЕННОГО АДМИНИСТРАТИВНО- ДЕЛИКТНОГО ПРАВА В УКРАИНЕ-----	72
Дмитрий Корниенко РОЛЬ И МЕСТО СОЦИОКУЛЬТУРНОГО И ДЕЯТЕЛЬНОСТНОГО ПОДХОДОВ В ИССЛЕДОВАНИИ АДМИНИСТРАТИВНО- ПРАВОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ СЛУЖЕБНО-БОЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СИЛ ОХРАНЫ ПАРВОПОРЯДКА-----	84

ГОСУДАРСТВО И РЕЛИГИЯ

Петр Яроцкий

ПАПА РИМСКИЙ ФРАНЦИСК: КТО ОН В ЖИЗНИ И В ЦЕРКВИ?--- 95

ОБЩЕСТВО

Цотне Цვერაва, Рати Цვერაва

КОРОНАВИРУС И НОВАЯ МИРОВАЯ ТРАНЗИЦИЯ----- 117

Галина Ткаченко

ЖЕНЩИНА В КИЕВСКОЙ РУСИ----- 125

Ека Вепхვადзе

COVID-19 - ВЫЗОВ ДЛЯ МИРА И НОВАЯ ВОЗМОЖНОСТЬ ДЛЯ
ТЕРРОРИЗМА----- 136

Ната Хорავა

НЕЙРО-ЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ПРОГРАММНО-КОГНИТИВНЫЕ
АСПЕКТЫ ВЛИЯНИЯ РЕЧИ НА ОБЩЕСТВЕННОЕ МНЕНИЕ И
МЕДИА----- 144

ПРАКТИКА

Давид Кухалашвили. Мзевинар Гурули – Кухалашвили

РОЛЬ БЕЗОПАСНОСТИ АТМОСФЕРНОГО ВОЗДУХА В
НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ----- 151

Светлана Мороз, Александр Мороз

ЗАВИСИМОСТЬ КАЧЕСТВА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ ОТ
СПЕЦИАЛИЗАЦИИ ВУЗА, КАК ОСНОВА ДЛЯ
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ МЕХАНИЗМОВ ГОСУДАРСТВЕННОГО
УПРАВЛЕНИЯ СФЕРОЙ ОБРАЗОВАНИЯ (ПО РЕЗУЛЬТАТАМ
ОПРОСА СТУДЕНТОВ ИЗ УКРАИНЫ)----- 160

ავტორები

ნიკა ასვანუა	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი
მაქსიმ ბელევსკი	უკრაინის სამოქალაქო დაცვის ეროვნული უნივერსიტეტის სასწავლო-სამეცნიერო-საწარმოო ცენტრის ასპირანტი. (უკრაინა)
ვიტალი გაიტანი	პოლიტიკის მეცნიერებათა კანდიდატი, ოდესის პოლიტექნიკური უნივერსიტეტის საერთაშორისო ურთიერთობებისა და სამართლის კათედრის უფროსი მასწავლებელი. (უკრაინა)
ალექსანდრე გეგეჰკორი	დოცენტი, უკრაინის ეროვნული გვარდიის ეროვნული აკადემიის სოციალურ-ჰუმანიტარული კათედრის დოცენტი. (უკრაინა)
მზევინარ გურული-კუხალაშვილი	აგროეკოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი
ეკა ვეფხვაძე	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი
გალინა ვორობიევა	ისტორიის მეცნიერებათა კანდიდატი, დოცენტი, ოდესის ეროვნული პოლიტექნიკური უნივერსიტეტის საერთაშორისო ურთიერთობებისა და სამართლის კათედრის დოცენტი. (უკრაინა)
პეტრე იაროცკი	ფილოსოფიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი, გ.ს. სკოვოროდას სახ. ფილოსოფიის ინსტიტუტის რელიგიათმცოდნეობის განყოფილების წამყვანი მეცნიერ თანამშრომელი. (უკრაინა)
ლუბა კოზმავა	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი
დიმიტრი კორნიენკო	იურიდიულ მეცნიერებათა კანდიდატი, დოცენტი. უკრაინის ეროვნული გვარდიის ეროვნული აკადემიის კიევის ფაკულტეტის უფროსი. (უკრაინა)
დავით კუხალაშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი, ისტორიის დოქტორი

ვიქტორია ლატიშევა	სახელმწიფო მართვის მეცნიერებათა კანდიდატი, ოდესის ეროვნული პოლიტექნიკური უნივერსიტეტის საერთაშორისო ურთიერთობებისა და სამართლის კათედრის დოცენტი. (უკრაინა)
თამარ მაზმიშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი
სვეტლანა მოროზი	სახელმწიფო მართვის მეცნიერებათა კანდიდატი, უკრაინის სამოქალაქო დაცვის ეროვნული უნივერსიტეტის სასწავლო-სამეცნიერო-საწარმოო ცენტრის უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი. (უკრაინა)
ალექსანდრ მოროზი	ტონჯი ხუაჩჟუანის უნივერსიტეტის მეცნიერებისა და ტექნოლოგიის კოლეჯის სტუდენტი (უხანი, ჩინეთი). (უკრაინა)
სეგეი მოსკალიუკი	უკრაინის სამოქალაქო დაცვის ეროვნული უნივერსიტეტის სასწავლო-სამეცნიერო-საწარმოო ცენტრის ასპირანტი. (უკრაინა)
ოქსანა პანასიუკი	ხარკოვის შინაგან საქმეთა ეროვნული უნივერსიტეტის ფილიალის იურიდიულ დისციპლინების კათედრის გამგე, იურიდიულ მეცნიერებათა კანდიდატი, დოცენტი. (უკრაინა)
დინა ტერეშენკო	სახელმწიფო მართვის მეცნიერებათა კანდიდატი, უკრაინის სამოქალაქო დაცვის ეროვნული უნივერსიტეტის სასწავლო - სამეცნიერო-საწარმოო ცენტრის დოქტორანტი. (უკრაინა)
გალინა ტკაჩენკო	დოცენტი, პოლიტიკის მეცნიერებათა კანდიდატი, როვნოს სამედიცინო აკადემია, საზოგადოებრივი დისციპლინების მასწავლებელი, (უკრაინა)
მარიამ ცაცანაშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი

ხელისუფლება და საზოგადოება №2 (54) 2020

რატი წვერავა	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ბაკალავრიატის II კურსის სტუდენტი. მიმართულება: ჟურნალისტიკა და მასობრივი კომუნიკაცია
ცოტნე წვერავა	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ბაკალავრიატის II კურსის სტუდენტი. მიმართულება: პოლიტიკის მეცნიერება
ირინა ჩესტიაკოვა	ფილოსოფიის მეცნიერებათა კანდიდატი, დოცენტი, ოდესის პოლიტექნიკური უნივერსიტეტის საერთაშორისო ურთიერთობებისა და სამართლის კათედრის გამგე. (უკრაინა)
ნატა ხორავა	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი

AUTHORS

- Nika Asvanua
Maksym Bilovskyi
Irina Chistyakova
Vitaly Gaitan
Alexander Gegechkori
Mzevinar Guruli-
Kukhalashvili
Nata Khorava
Dmytro Korniienko
Luba Kozmava
Davit Kukhalashvili
Victoria Latysheva
Tamar Mazmishvili
Svitlana Moroz
Olexandr Moroz
Sergiy Moskalyuk
Oksana Panasiuk
- Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Postgraduate student of the Educational-scientific-
production center, National University of Civil
Protection of Ukraine. (Ukraine)
Candidate of Philosophy, docent, head of the
Department of law of the Odessa National
Polytechnic University.
(Ukraine)
Candidate of Political Sciences, lecture of the
Department of International Relations and Law of
the Odessa National Polytechnic University.
(Ukraine)
Docent, docent of the Department of Social and
Humanitarian Disciplines of the National Academy
of the National Guard of Ukraine. (Ukraine)
Doctor of Agro-Ecological Sciences
Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Associate Professor. PhD of Law, Chief of the Kiev
Faculty of the National Academy of the National
Guard of Ukraine. (Ukraine).
Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Doctor of History. Doctoral Candidate, Georgian
Technical University
PhD in Public Administration, docent of the
Department of International Relations and Law of
the Odessa National Polytechnic University.
(Ukraine)
Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Candidate of Public Administration (PhD), Senior
Research Officer of Training Research and
Production Center of National University of Civil
Protection of Ukraine. (Ukraine)
Student of Tongji Medical College, Huazhong
University of Science and Technology, Wuhan,
China. (Ukraine)
Postgraduate student of the Educational-scientific-
production center, National University of Civil
Protection of Ukraine. (Ukraine)
Associate professor, head of Legal Disciplines
Department of Sumy Branch of Kharkiv
National University of Internal Affairs, PhD in
jurisprudence. (Ukraine)

- Dina Tereshchenko PhD in Public Administration, Associate Professor, the doctoral candidate of Training Research and Production Center of National University of Civil Protection of Ukraine. (Ukraine)
- Galina Tkachenko Candidate of Political Science, Associate Professor Rivne Medical Academy, teacher of social sciences. (Ukraine)
- Mariam Tsatsanashvili Professor. Georgian Technical University
- Rati Tsverava 2 year undergraduate student of the Faculty of Social and Political Sciences, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University. Direction: Journalism and Mass Communication
- Tsotne Tsverava 2 year undergraduate student of the Faculty of Social and Political Sciences, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University. Direction: Political Science
- Eka Vepkhvadze Doctoral Candidate, Georgian Technical University
- Galina Vorobiova Candidate of History, docent, docent of the Department of International Relations and Law of the Odessa National Polytechnic University. (Ukraine).
- Peter Yarotsky Doctor of philosophy, Professor, Senior Researcher Department of Religious Studies H. S. Skovoroda Institute of Philosophy, NAS of Ukraine. (Ukraine).

АВТОРЫ

Ника Асвануа	Докторант Грузинского технического университета
Максим Белевский	Аспирант учебно-научно-производственного центра Национального университета гражданской защиты Украины. (Украина)
Ека Вепхвадзе	Докторант Грузинского технического университета
Галина Воробьева	Кандидат исторических наук, доцент, доцент кафедры международных отношений и права Одесского национального политехнического университета. (Украина)
Виталий Гайтан	Кандидат политических наук, старший преподаватель кафедры международных отношений и права Одесского национального политехнического университета. (Украина).
Александр Гегечкори	Доцент, доцент кафедры социально-гуманитарных дисциплин Национальной академии Национальной гвардии Украины. (Украина)
Мзевинар Гурули Кухалашвили Люба Козмава	Доктор агроэкологических наук
Дмитрий Корниенко	Докторант Грузинского технического университета
Давид Кухалашвили	Кандидат юридических наук, доцент. Начальник Киевского факультета Национальной академии Национальной гвардии Украины. (Украина).
Виктория Латышева	Доктор исторических наук. Докторант Грузинского технического университета
Тамар Мазмишвили	Кандидат наук по государственному управлению, доцент кафедры международных отношений и права Одесского национального политехнического университета. (Украина)
Светлана Мороз	Докторант Грузинского технического университета
Александр Мороз	Кандидат наук по государственному управлению, старший научный сотрудник учебно-научно-производственного центра Национального университета гражданской защиты Украины. (Украина)
Сергей Москалюк	Студент Медицинского колледжа Тонджи Хуачжуньского университета науки и технологии (Ухань, Китай). (Украина)
	Аспирант учебно-научно-производственного центра Национального университета гражданской защиты Украины. (Украина)

Оксана Панасюк	Заведующий кафедры юридических дисциплин Сумского филиала Харьковского национального университета внутренних дел, кандидат юридических наук, доцент. (Украина)
Дина Терещенко	Доцент, кандидат наук по государственному управлению, докторант учебно-научно-производственного центра Национального университета гражданской защиты Украины. (Украина)
Галина Ткаченко	Кандидат политических наук, доцент. Ровенская медицинская академия, преподаватель общественных дисциплин. (Украина)
Ната Хорава	Докторант Грузинского технического университета
Ирина Чистякова	Кандидат философских наук, доцент, заведующая кафедры правоведения Одесского национального политехнического университета. (Украина)
Мариам Цацанашвили	Докторант Грузинского технического университета
Раги Цверава	Студент 2 курса факультета социальных и политических наук, направление журналистика и массовые коммуникации Тбилисского государственного университета им. Иванэ Джавахишвили
Цотне Цверава	Студент 2 курса факультета социальных и политических наук, направление политические науки Тбилисского государственного университета им. Иванэ Джавахишвили
Петр Яроцкий	Доктор философских наук, профессор, ведущий научный сотрудник Отделения религиоведения Института философии имени Г. Сковороды НАН Украины. (Украина)

ჟურნალის რედაქცია

ნანა ავალიანი	ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს მრჩეველი. (საქართველო)
რუდიგერ ანდრესენი	ბერლინის უნივერსიტეტის პროფესორი ეკონომიკის დარგში, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის საპატიო დოქტორი. (გერმანია)
მეუფე აბრაამი (გარმელია)	დასავლეთ ევროპის მიტროპოლიტი. (საქართველო)
ევგენი ბარათაშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, ბიზნესის ადმინისტრირების დეპარტამენტის ხელმძღვანელი. (საქართველო)
გიორგი ბაღათურია	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი. (საქართველო)
ოთარ ბაღათურია	პასუხისმგებელი მდივანი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი. (საქართველო)
რასა ბელოკაიტე	ვიტაუტას დიდის უნივერსიტეტის პროფესორი. (ლიეტუვა)
ანასტასია განიჩი	რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიის ცენტრალური აზიის, კავკასიისა და ურალ-ვოლგისპირეთის შემსწავლელი ცენტრის მეცნიერ-მუშაკი, დოცენტი. (რუსეთი)
იური გორიცკი	მოსკოვის ენერგეტიკული ინსტიტუტის პროფესორი. (რუსეთი)
ვახტანგ გურული	საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტის პროფესორი, (საქართველო)
ქეთო დავითაია	ილიას უნივერსიტეტის ზოოლოგიის ინსტიტუტის ასოცირებული მკვლევარი, (საქართველო)
შოთა დოლონაძე	მთავარი რედაქტორი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, (საქართველო)
ელუნ დრაკე	ევროპის საბჭოს ექსპერტი. (საფრანგეთი)
ჰარალდ ვერტცი	სორბონას უნივერსიტეტის პარი-8~-ის პროფესორი ინფორმატიკის დარგში. (საფრანგეთი)

ხელისუფლება და საზოგადოება №2 (54) 2020

გენადი იაშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, საჯარო მმართველობისა და ელექტრონული ბიზნესის დეპარტამენტის ხელმძღვანელი. (საქართველო)
სერჯო კამიზი	“ლა საპიენმა“-ს უნივერსიტეტის პროფესორი. (იტალია)
რიჩარდ მასაი	ნოტრდამის უნივერსიტეტის პროფესორი. (ნიდერლანდების სამეფო)
მიხაილო მედვიდი	უკრაინის ეროვნული გვარდიის ეროვნული აკადემიის უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი. (უკრაინა)
როინ მეტრეველი	აკადემიკოსი. საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი. (საქართველო)
იოშიკა მიცუი	იოკოჰამას ეროვნული უნივერსიტეტის პროფესორი, (იაპონია)
ბადრი ნაკაშიძე	აჭარის არ განათლების, კულტურისა და სპორტის მინისტრის მოადგილე, იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი. (საქართველო)
ლიზავეტა ჟახანიანა	კანზასის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი, (ამერიკის შეერთებული შტატები)
ბუდი ნურანი რუჩჯანა	პაჯაჯარანის უნივერსიტეტის პროფესორი. (ინდონეზია)
რამონ პიეტრო-სუარესი გერტ სურმიულენი	ევროპის საბჭოს ექსპერტი (ესპანეთი) დოქტორი, ლოჯისტიკური კომპანიის პრეზიდენტი, (გერმანია)
ქეთი ქოქრაშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, ადმინისტრაციის ხელმძღვანელი, (საქართველო)
ოთარ ქოჩორაძე	მთავარი რედაქტორის მოადგილე, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, (საქართველო)
რუსუდან ქუთათელაძე	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, ბიზნესტექნოლოგიების ფაკულტეტის დეკანი, (საქართველო)
მაია ჩხეიძე	საქართველოს უნივერსიტეტის პროფესორი, (საქართველო)

ხელისუფლება და საზოგადოება №2 (54) 2020

ვიაჩესლავ ძიუნძიუკი	უკრაინის პრეზიდენტთან არსებული სახელმწიფო მართვის ეროვნული აკადემიის ხარკოვის რეგიონალური ინსტიტუტის პროფესორი, პოლიტოლოგიისა და ფილოსოფიის კათედრის გამგე. (უკრაინა)
ია ხუბაშვილი	ივანე ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი, (საქართველო)
ენდრიუ ლენუქს ჰარდინგსი	კინგსკოლეჯის პროფესორი, (დიდი ბრიტანეთი)

EDITORIAL BOARD

NANA AVALIANI	PhD of History, adviser Ministry of Foreign affairs of Georgia. (Georgia)
RUDIGER ANDRESEN	Professor of Economics of Berlin University, Doctor of Honour of Georgian Technical University. (Germany)
His Eminence ABRAHAM (GARMELIA)	Metropolitan of Western Europe. (Georgia)
EVGENI BARATASHVILI	Professor of Georgian Technical University, Head of Department of Business Administration (Georgia)
GIORGI BAGATURIA	Professor of Georgian Technical University. (Georgia)
OTAR BAGATURIA	Responsible Editor, Associate Professor of Georgian Technical University (Georgia)
RASA BELOKAITE	Professor of the University of Vitautas the Great. (Lietuva)
MAIA CHKHEIDZE	Professor of University of Georgia. (Georgia)
KETO DAVITAIA	Associate researcher of Ilia University Zoology Institute, (Georgia)
SHOTA DOGONADZE	Chief Editor, Professor of Georgian Technical University, (Georgia)
ELUN DRUCKE	Expert of European Council. (France)
VIACHESLAV DZIUNDZIUK	Professor of Kharkiv Regional Institute of Public Administration of National Academy of Public Administration attached to the Office of the President of Ukraine. Head of Political Science and Philosophy Chair. (Ukraine)
ANASTASIA GANICH	Docent, Scientific worker of Central Asia, Caucasus and Ural-Volga researcher center of the Avcademy of Sciences of Russia. (RF)
YURI GORITSKIY	Professor of Moscow Power Engineering Institute. (RF)
VAKHTANG GURULI	Professor of St. Andrew the First-Called Georgian University of the Patriarchate of Georgia. (Georgia)
ANDRU LENUKS HARDINGS	Professor of King's college. (UK)
GENADI IASHVILI	Professor of Georgian Technical University, Head of the Public Administration and Electronic Business Department. (Georgia)
SERGIO CAMIZ	Professor of the University of Roma „La Sapienza“. (Italia)
KETI KOKRASHVILI	Professor of Georgian Technical University, Head of the Administration. (Georgia)

OTAR KOCHORADZE	Deputy Editor-in-Chief, Professor of Georgian Technical University. (Georgia)
IA KHUBASHVILI	Professor of Ivane Javakhishvili Tbilisi State University. (Georgia)
RUSUDAN KUTATELADZE	Professor of Georgian Technical University, Dean of the Faculty of Business Technologies. (Georgia)
RICHARD MAAS	Professor of the University of Notrdam. (The Netherlands)
MYKHAILO MEDVID	Senior Researcher of National Academy of National Guard of Ukraine. (Ukraine)
ROIN METREVELI	Academician. Vice President of Georgian Academy of Sciences. (Georgia)
IOSHIKA MITSUI	Professor of National University of Yokohama. (Japan)
BADRI NAKASHIDZE	Deputy Minister of Education, Culture and Sport AR of Adjara, Doctor of Law Sciences, Professor. (Georgia)
RAMON PIETRO-SUARES	Expert of European Council (Spain)
BUDI NURANI RUCHJANA	Professor of the University of Padjadjaran. (Indonesia)
GERT SURMIULEN	Doctor, preident of Logistic company. (Germany)
LIZAVETA DJAKHANINA	Professor of Kansas State University. (USA)
HARALD WERTZ	Professor of Informatics of Sorbona University "Pari-8". (France)

РЕДКОЛЛЕГИЯ

НАНА АВАЛИАНИ	Советник МИД Грузии, доктор исторических наук. (Грузия)
Владыко АВРААМ (ГАРМЕЛИЯ)	Митрополит Западной Европы. (Грузия)
РУДИГЕР АНДРЕСЕН	Профессор экономики Берлинского университета, почетный доктор Грузинского технического университета. (Германия)
ГЕОРГИЙ БАГАТУРИЯ	Профессор Грузинского технического университета. (Грузия)
ОТАР БАГАТУРИЯ	Ответственный секретарь, Ассоциированный профессор Грузинского технического университета. (Грузия)
ЕВГЕНИЙ БАРАТАШВИЛИ	Профессор Грузинского технического университета, руководитель департамента бизнес администрирования. (Грузия)
РАСА БЕЛОКАЙТЕ	Профессор университета Витаутаса Великого. (Литва)
ХАРАЛЬД ВЕРТЦ	Профессор информатики Сорбонского университета «Пари-8». (Франция)
АНАСТАСИЯ ГАНИЧ	Доцент, научный сотрудник исследовательского центра Центральной Азии, Кавказа и Урал-приволжья АН РФ. (РФ)
ЮРИЙ ГОРИЦКИЙ	Профессор Московского энергетического института. (РФ)
ВАХТАНГ ГУРУЛИ	Профессор Грузинского Университета им. св. Андрея Первозванного Патриаршества Грузии. (Грузия)
КЕТО ДАВИТАЯ	Ассоциированный исследователь Института зоологии им. Илии, (Грузия)
ШОТА ДОГОНАДZE	Главный редактор, профессор Грузинского технического университета. (Грузия)
ЕЛУН ДРАКЕ	Эксперт Совета Европы (Франция)
ВЯЧЕСЛАВ ДЗЮНДЗЮК	Профессор Харьковского регионального института государственного управления Национальной академии государственного управления при Президенте Украины, заведующий кафедрой политологии и философии. (Украина)

СЕРДЖИО КАМИЗ	Профессор Римского Университета «Ла Сапиенза» (Италия)
КЕТЕВАН КОКРАШВИЛИ	Профессор Грузинского технического университета, глава администрации университета. (Грузия)
ОТАР КОЧОРАДЗЕ	Заместитель главного редактора, профессор Грузинского технического университета. (Грузия)
РУСУДАН КУТАТЕЛАДЗЕ	Профессор Грузинского технического университета, декан факультета бизнес-технологий. (Грузия)
РИЧАРД МААС	Профессор университета Нотрдам. (Нидерланды)
МИХАЙЛО МЕДВИДЬ	Старший научный сотрудник Национальной академии Национальной гвардии Украины. (Украина)
РОИН МЕТРЕВЕЛИ	Академик. Вице-президент АН Грузии. (Грузия)
ИОШИКА МИЦУИ	Профессор национального университета Йогогамы . (Япония)
БАДРИ НАКАШИДЗЕ	Заместитель министра образования, культуры и спорта АР Аджарии, Доктор юридических наук, профессор. (Грузия)
РАМОН ПЬЕТРО-СУАРЕС	Эксперт Совета Европы. (Испания)
БУДИ НУРАНИ РУЧДЖАНА	Профессор университета Паджаджаран. (Индонезия)
ГЕРТ СУРМЮЛЕН	Доктор, президент логистической компании (Германия)
ИЯ ХУБАШВИЛИ	Профессор Тбилисского государственного университета им. Ив.Джавахишвили (Грузия)
МАЙА ЧХЕИДЗЕ	Профессор Университета Грузии (Грузия)
ЛИЗАВЕТА ЖАХАНИНА	Профессор государственного университета Канзас (США)
ЭНДРЮ ЛЕНУКС ХАРДИНГ	Профессор кингсколледжа (Великобритания)
ГЕННАДИЙ ЯШВИЛИ	Профессор Грузинского технического университета, руководитель департамента публичного управления и электронного бизнеса (Грузия)

ქურნალის ტექნიკური რედაქტორი: ზურაბ ჯიშკარიანი
Технический редактор журнала: Зураб Джигшкарняни
Technical Editor: Zurab Jishkariani